

zerur
ARGIA
1977-Abendua-4-XI garren urtea 763 zenbakia 40 peza

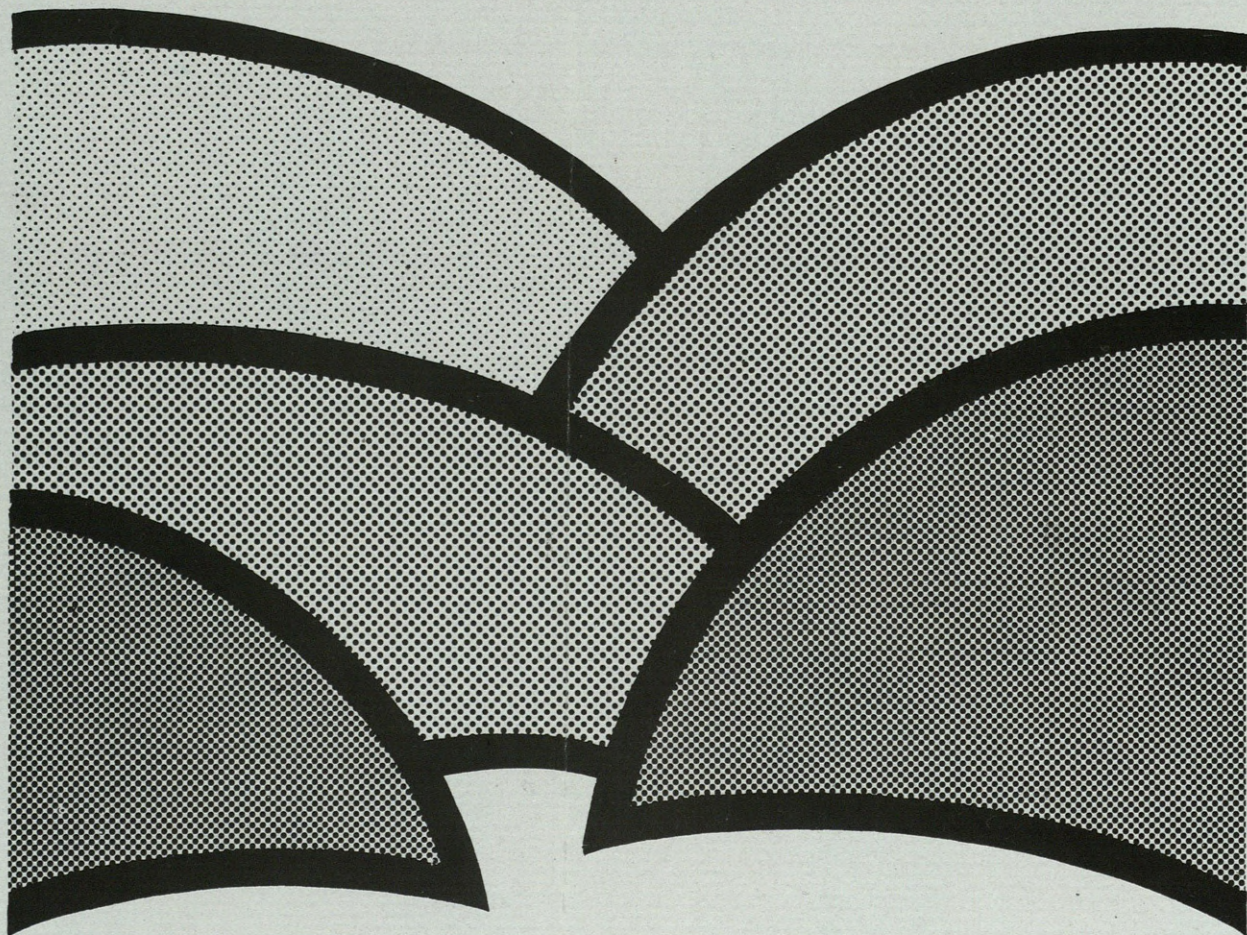

homosexual eta beste zokoratuak

bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773 — San Sebastián

**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

...zokoratuak.

Inork inor zapaltzen ez duen gizartetik oso urruti gaude. Egunero sortzen dira bazterturik diren gizonak eta talde berriak. Zokoratutako ijito, eskale eta gizarajoen sailean egunero sartzen dira talde berriak: nekazariak, arrantzaleak, zaharrak.

Artzai, nekazari eta arrantzaletatik gizartetik industri giroko gizartera aldatzen ari garen une honetan lehenengo gizartean kideko ziren taldeak gero eta baztertuago gertatzen ari dira. Familia bizitza haundia egiten zen garai hartan zaharrak, gaixoak, buruz-elbarriak eta abar familiak babesten zituen. Gaurerungo gizartean, ordea, erabat bakarrik eta zokoraturik geratzen ari dira.

Gizarte berri honetan lekuri gabe geratzen ari dira talde hauek denak. Aurrera egin-ala, baliabide gutxiago duten talde hauentzat ez du erantzunik bilatzen eta aurkitzen. Uholdeak bezala hankapean pasatzen ditu askotan.

Eta berdin gertatzen da "gehiengoaren" joeraz bat egiten ez duten homosesualekin. Ar-emeak dira gehienetan elkarrengatzen grinaturik. Baina badira sexu berekoarentzat grinatuak ere. Hala datoz izaeraz edo hezieraz. Abereetan ere bada honelako joerarik duenik. Gehienok beste sesuarenganako joera dugulako sexu berekoarentzat maitasuna eta grina dituenak ez dugu onartzen. Halakoa farregarritzat, gaiztotzat eta anormaltzat hartzen dugu.

Baina sexu berekoarentzat zaletasuna duenak besteak bezalaxe du sesualitatearen eskubidea. Gizon-zokoratuak eta emakumezkoak elkarrekin bizitzeko eta elkar maitatzeko eskubidea baldin badute, berdin sexu berekoaren zale direnak ere. Gizarteak ez du honelakoei beren psikologiaren eta izaeraren kontra jokatzeko eskatzeko eskubiderik. Are gutxiago zigortzekorik.

Sexu desberdinekoen harremanetan bere sesualitatea oinarriturik, legeztaturik eta antolatuturik duen gizarte honek zokoraturik eta zigorturik ditu homosesualak. Eta bere jokabide zapaltzaile hau zuzitze-ko homosesualek umekin egin ditzaketen bortxakeria eta abusoak aipatzen dira. Heterosesualek honelako arriskurik ez balukete bezala.

Giza-emakumeen sesualitatea txiki txikitandik landu beharreko lorea da. Gurasoen maitasunik ezak, gogorkeriak, sexual-zapalkuntzak, "internadu" bizitzak, abusoak, reformatoriek eta abarrek sesualitatea zabarkeriarik, bortxakeriarik eta zapalkuntzarik gabe giro jator batean landu beharko da.

Hortan ez da dudarik. Hori ez dela ongi egiten ere egia da. Nola egin behar den? Hor da koska. Hori zailagoa eta korapilatsuagoa da. Baina zaila eta korapilatsua delako ezin lehen bezalako misterio, errieta eta isil-giroan heziko ditugu. Bide berriak egin beharko dira.

Hala eta guztiz beti izango dira problemak, beste edozein giza-joeretan bezala. Eta beti izango dira izaeraz homosesualak direnak. Guregandik desberdinak baldin badira ere sexu-joeraz, gizon-emakume normaltzat hartu behar ditugu. Eta beren joeraren arabera beren sesualitatea jator bizitzen lagundu behar diegu.

Homosesualen zapaltzaile izan nahi ez baldin badugu gizartea pentsaeraz eta legemoldez aldatu beharra daukagu. Baztertu eta zokoratu guztientzat gizartean leku egin beharra daukagu gizon guztien berdintasunean oinarritzen den sozialismoan sinesten baldin badugu.

ZERUKO ARGIA

Lehendakari:

Kaetano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparraguirre.

Erredakzioa:

Lurdes Auzmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Joseba Sarrienaia eta Iñigo Lamarka. **Iruinean:** Txema Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatiño", Mikel Atxaga, Esteban Aldamiz-Eixebarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Jose Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Salazarbitoria, Ibon Sarasola.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eixetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Leza), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Erixin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barreneitxe (Oizartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi). **Marrazki eta diseinuak:** Olariaga, Larrarte, Aleman, Rotu, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe

Etcheberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Administrazioa: Antxon Ugarteburu.

Publizitatea: Jose Mari Ibarburen.

Fotolitokiak: Enio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta

Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1.

Donostia, Okendo 22

Tel.: 41-95-88.

Moldiztegia eta idazkela:

"Gráficas Semi" / Plaza Lasala, 3 / Donostia

D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	40	ptz.

irakurleak mintzo

EUSKAL ALDIZKARI BATI EZIN EUTSI?

Onela zetorrean ZERUKO ARGIA ontako "Arpidedun bat" 759 gko zenbakiaren "Irakurleak mintzo" atalean. Berak dionez, eta au egia da beste norbaitek ere emana da leenik modu ontako ulua tristea. Pentsamentu beltz eta burutapen larriak eraginda, onako galdera au egiten du besteen arten.

"Nola konpreni ba "frankist" denbora luzean ito ez duen ezatarria, orain bein betirako ixiltzeko arrixkuan arkitzea?". "Ainbat gauza bada ulergarri ez dana".

Lagun. Ni ere urte askoan naiz ZERUKO ARGIA ontako arpidedun. Zenbat izan leizkean ez nago zigur, baño mordozka bat izango dira orraitio.

Aitatzen dezun "Frankist" denbora aietan, eta apurbat geroxeago ere ZERUKO ARGIA oso maite. eta berea zun

Euskal-Erriak. Astekari bat genuen orduan. Era guzietako berri emale errietako izparak bereziki. Gipuzkoera errex, eta errikoi jator batean idatzia. Orretzaz gainera aldizkari bateri dagokion bezala "kolorerik" gabea.

Dela bi urte inguru nabari zitzaion aldaketa gure aldizkariari. iNolako aldaketa eman ere!. Sinisteak ere kontuak ditu ordutik gaurkora daukean alde.

Badago oraindik beste bat okerrago. Zenbait idazleek arduraz aundi gabe Alderdi Politiku, eta alderdikide norbaitzun bizkar isekaz eta irainez bete dituzte beren idazlanak. Onak ere ez dio oker gutxi ekarri gure aldizkariari.

Irakurle asko mintu egin dira, aste batean, bestean, eta abar eta abar, eten gabea beti gauza bat irakurtzen. Berau dala bide arpidedun askok utzi egin dio ZERUKO ARGIA erosteari.

Egia esan, ez degu jakin ur-

koa bear ariako neurrian "errespetatzen", eta nere ustez, bai aldizkari, eta berdin egunkariak, beuron irakurleai zor zaion begirunea bear bearrezkoa du, iñor mintu gabe gauzak alik eta modurik onenean azalduaz. Barkatu baño, zuzendaritzak berak ere badu gai ontaz zer ikusirik, komeni ez diran idazlan askori arin xamar argi emandiolako. Orra or orain ondorena. Entzuten diranak egiak badira -ez det desio- panagarri da benetan, ainbeste urteetan zutik osasuna gainezka gordin-gordin iraun duan aldizkari batek, ain denpora gutxian melartu eta iltzeko zorian jartzea.

iPenagarria benetan...!

BESTE ARPIDEDUN BAT
D.N.I. 17.613.151.

GEHIAGOTAN

Zuzendari jauna:

Zorionak! Zorionak bai, 761garren zenbakian argitaratu zenduten "Le-poa moztu" erreportaiaren gatik. Oso gustora irakurri nuen, eta grafiko aldetik laguntzen zioten argazkiak benetan atsegingarriak iruditu zitzaizkidan. Gure ohitura zaharrak zabaltzea eta ezagutu eraztea garrantzi haundi bateko lana dela pentsatzen dut. Eta zuk hain ondo zuzentzen duzun komunikabide hori atekari bat denez gero, lan intelektual eta sakonegiak alde batera uztea egokiago eta bidezko da.

Dena dela, jarraitu esperientzi berri guzti hoiekin. Besterik gabe.

JOSE ANTONIO G.

bayteena

ANAITASUNAren 350. zenbakiko Editorialetik: "Burjeseria basatiak -oligarkia, alegiagarai batetan, nahi izan dituen neurriak ezarri dizkio ekonomiarri; bertatik, langileen izerdian oinharrituz hainbat fortuna eginik. Aserik gabeko bide horretan ez dute inolako begiramendurik ukan. Behar zirela aireak zikindu? Zikin bitez. Behar zela langileak insegurantzian egitea lan? Egin bezate. Hori izan da oligarkia- ren legea, hots, dirua, dirua eta zikinkeria. Bitartean, langilearen indarra greba izan da: batasuna. Honi badakigu zein tratamendu eman dioten: errepresioa.

Orain, guzia pagatu behar denean, handikeria ekonomikoak pagatu behar direnean, langileak kontzientzia soziala behar omen du ukan eta beraz, gerria hestutu.

Nor pagatuko du, bada? Nor dateke lanik gabe gera daitkeena? Langilea, noski. Beti langilearen izorratzea, hori dute legea.

Era guztietan, oligarkia

kuhratu beharko genizkioke bere basakeriak.

TRIUNFOren 774. zenbakitik: "El PCE podrá abandonar muy próximamente su adobocación al leninismo para quedarse solamente en un Partido marxista. Hasta ahora, los partidos comunistas de todo el mundo se definen como "marxista-leninistas": el primero en abandonar la definición sería el partido español.

¿Qué "leninismo" es el que va a abandonar el PCE? Aparte de la postura táctica de dsitanciarse de la URSS y de la China, y de incorporarse a los partidos marxistas mundiales (en principio, diferencias entre leninismo y marxismo señalaron la principal ruptura histórica entre socialistas y comunistas, en Europa), esperemos que los filósofos e intelectuales del partido y los delegados del Congreso nacional, expongan, debatan y discutan la cuestión suficientemente en los próximos tiempos".

PUNTO Y HORAre 63. zenbakiko Editorialetik: "Hasta que llegue el cojitranc pre-autonómico, a los ucedistas y al bunker foral navarro les ha faltado la virtud humanizante de la educación. Han arremetido en una patela infantil e irracional contra el PSOE y el PNV, para reducir a sus contraopinantes. Su intolerante política destructiva ha obligado a ambos partidos ha condenar la desposesión gradualista que propician para Euskal Herria. Sus ideas quicio han sido contraargumentadas: el contrafuero y la despersonalización de la "peculiaridad foral navarra", a la vista del propio texto del régimen transitorio. Y finalmente, en un homenaje a la decencia, ha sido desmascarada la argucia del referendum hitleriano que tan solo encubre aferrarse a un poder personal, lleno de prerrogativas, que con una plena participación de las fuerzas extraparlamentarias, queda-

ría reducido al real porcentaje obtenido por los centralistas".

EUSKALDUNAKen 42. zenbakitik: "Auzi hortan, funtsa-eta, komunistek zuten arrazoina. Ez doako ezkerari kapitalismaren kudeatzea: lan hortan ez ote dira nagusi kapitalistak berak? Are gehiago, ez du kapitalismaren ezin-besteaz arte hartzeko gobernuan sartu behar ezkerak.

Gobernura igaiten den aldi oroz, hortarako diote al- kia uzten haundiekiek. Eta herstura gainditu orduko, kanpota botatzen dute, piltzar bat bezala: diru kutxak hustu dituela, gerla ekarri baina ez harrarik egin, eta abar... 36-an ere hola zen gertatu.

Bizipideen kudeantzan, ez dezake mirakuluzik egin ezkerak ere. Baina egin behar duena da gizarteko erakunde batzuen aldatzea, erreforma sakon batzuen obratzea".

nor da ilegalala?

GALTZAGORRI

Berriro ere, Euskadi-ko arazoa aditu gabe jarraitzen duen edo eta alderantziz, euskaldun berberok bezala ulertzen duen gobernu baten ahotsa, indarkeria izan da. Edozein arau, gutienezko demokrazia batek lukeen edozein konstituzioren aurka doan instituzionalduriko indarkeria bat. Baina hemen inposatu diguten demokrazia berezi bat da "a la española": demokrazia bat. Amnistia ez da heltzen, alderdiak ez dira legeztatzen, ekintza publikoak debekatuak dira. Baina egiazki iraultzaile diren ekintzak dira debekatuak; independentzia nahia birbaieztan duten ekintzak, bere jite iraultzailearen kausaz burjesiak onhartu ezinezkoa eta Estatuaren botere ahalguztiduna kaskaraziko duen herrialde zapalduen arteko nazioarteko solidaritatea azaltzen duten ekintzak. Hauk dira gogorren erreprimituak.

Nor da ganster talde bati zer enbidiaturik ez duen gobernu hau, nor den legal eta nor ez esateko? Legaltasuna, Zuzenbidearen iturri bakarra den herriak eman eta kentzen du. Eta jakin bezate behin betiko, 1.936.urteko Uztailaren 18ko kolpea ez zela inoiz zuzenbide iturri izan, errepresio zakar baten foku baizik. Zuek ez duzue inolako zuzenbiderik eta Ekainaren 15eko hauteskundeak gertatu arren, usurpatzaile batzu zarete. Eta zuek ez zarete legalak indarkeriari heltzen diozuelako, indarra, botere fisiko bat izanik. Ez dakusat zer moraltasun jaso dezakegun haren ondorioetatik. Indarraren aurrean amore ematea premia ekintza bat da, ez borondate ekintza bat; gehienbat zuhurtasun ekintza bat da. Beraz, ezazue hau, non egun batetan Estatu barneko nahiz Estatuz kanpoko alderdiek parte hartzen duten akto politiko bat debekatzen da, bertara joan nahi zutenak eta baketsu kalean zebiltza-

nak gogorki erreprimitu eta, alderantziz, hurrengo egunean hiriburu berdinean, arrabots osoz eta inolako oztoporik gabe, jakina, herrialdean gaizki hartuenetariko alderdi baten fundapena iragartzen da, demokrazia al da?

Patxi Zabaletak ederki esan zuenez: "Estatuak zergak jasotzeko orduan independentistok ere hiritartzat hartzen bagaitu, ezin gaitu halaber hiritar bezala ez ezagutzearen egin edozein ideologia defendatzeko orduan". Beraz, edozein gobernu justuren egin beharra da ideologia oro errespetatu eta errespetaraztea. Gobernuak bere eginbeharrera faltatzen duen lehena balitz, ez litzateke nor gero bere botereak erabiltzeko. Ez dago ezein ideologia ilegalduta ahalko duen gobernuri, eta are gutiago ilegalpen horretarako emaniko arrazoia, "Código Penal" delakoaren 172. artikuloren aurka atentatzen dela bada. Horregatik, jakin ezazue, ez garelako, alderdi batzu ilegaltasunean eta beste batzu ez, jartzen dituen bidegabeko legeek esana egitera konformatzen; zeren eta bidegabeko legeak obeditzeaz konformatzen den eta bere Herria zapaldu dagioten uzten duen gizona, ez dela

gizon, ez dela gizon zintzoa uste baitugu. Munduan adore kopuru bat egon behar da, argi kopuru bat egon behar den bezala. Adore gabeko pertsona asko daudenean bere baitan pertsona askoren daroaten beste batzu dau-deti. Hauk, dira Herriei beren askatasuna lapurtzen dienean aurka altxatuko direnak. Gizon horietan milaka gizon doaz, herri oso bat doa, giza duitasuna doa. Baina matxinada ez dago pertsonaren baitan, matxinada pertsona sentitzen den zapalduaren baitan dago beti. Sentimentu honen bersorpenaren kausa, maila guztietan zehar instituzionalduriko errepresioan datza. Eta Rousseauk esango zuenez: "Herri batek obedituko balu obeditzera behartua ikusiko balitz, ondo eginen luke. Uztarria astinduko balu astindu ahal duen bezain laister, hobeki, eginen luke; horrela bere askatasuna kendu zioten zuzenbide berdinez berberdietsiz". Ez dugu ezein alderdiren ilegaltasun ezarria onhartzen, denak legalak kontsideratuz, ez baitago ilegalduta ahal dituen konstituziorik.

Euskal Herria zapal-tzen duen gobernu ilegal-a, ez da botere konstituzio-nal bat, botere instituzio-

nal bat baizik. Konstituzioaren aurka, bere gaine-tik igaroz, Errepublikaren konstituzio legezkora bortxatuz sortu zen. Euskal Konstituzioa bortxatuz. Eta legezko konstituzio bat, herriarengandik zuzenki izuritakoa da bakar-bakarrik. Gobernu ilegal bat da halaber, ez daudelako bata bestearekin orekatu eta kontrolatuko ziren Legislatibo, Ejekuti-bo eta Judizial botere au-tonomorik. Oraingo bote-re-a ilegal da, botere guztiak usurpatu eta bote-re bakar batetan bildu di-tuelako, hiritarra zaintzen prezeski saiatzen zen siste-ma suntsituz.

Beraz, Euskadin, alderdi guztiak legaltzat jo-tzen ditugu. Indarkeriaren bidez eta halaber bere bu-rua ezlegaltasunean jarritz izan ezik, inork ere ezin du ezein euskal alderdi poli-tiko ilegal deklaratu; ze-ren eta pertsona orok du batzartzeko, elkartzeko eta bere ideiak publikoki auzatzeko eskubidea. Ez dugu, indarkeririk nahi baina kontziente gara, eginpide gabeko indar-keriaren aurkako irten-bide bakarra, indarkeria kontrajartzean datzala. Pertsonaren gutienezko eskubideak errespetatzen ez diren Herri batetan da-go-en askatasun ezaz eta beraz, demokrazia ezaz, ere kontziente gara. Eta giza eskubideekin jarraituz, Gizonaren Eskubide-en Frantzes Deklarazioak etorkizuneko belaunaldi-ek hastapen hau utzi zien: "Pertsona bat subiranota-sunaz jabetzen denean, gi-zon askea, heriotzera kon-denatua izan behar da". Herriak bere ahotsa entzu-nerazi du: Langile eta na-zional alderdi guztien le-geztapena eskatzen du; Herriagandik zuzenki sor-turiko legea, lege zuzena errespetatzen ez duena kondenatua izan behar da. Beraz, minoria bat da legea errespetatzen ez duena, horrela ilegaltasunean gel-dituz.

arana goiri'tar sabin

JON URRUJULEGI

Benetan erraldoi, eredugarri eta ABERTZALE agertzen zaigu Abando-ko seme argi eta agurgarriaren irudia. Azaroaren 25ean ospatu zen bere heriotzaren 74. urteurrena. Abertzale sentitzen garenontzat, internazionalismoa Euskal Herriaren bidez ulertu nahi eta behar dugunontzat, beti izan da eta izango ere errespeto haundiz erabili beharreko izena, Arana Goiri'tar Sabinena. Horregatik, euskal prentsak gaur dituen bi egunkari abertzaletatik, heriotzaren urteurrenean, bere biografiaz bat bakarria arduratzea, ondo tristea iruditu zaigu. EGINen hutsegitea borondatezkoa eta propioa egin ez dela izan badakigun arren, mingarria gertatu zaigu askori.

Nahiz eta abertzale sentitu, gazte batek baino gehiagok gutiesten du gaur Sabinoren lan izugarria. Askok ordea, gure eritzitan, behar bezala ezagutzen ez duelako bere lan osoa. Eta ezagutzen ez dena, ezin da maitatu ez gorrotatu.

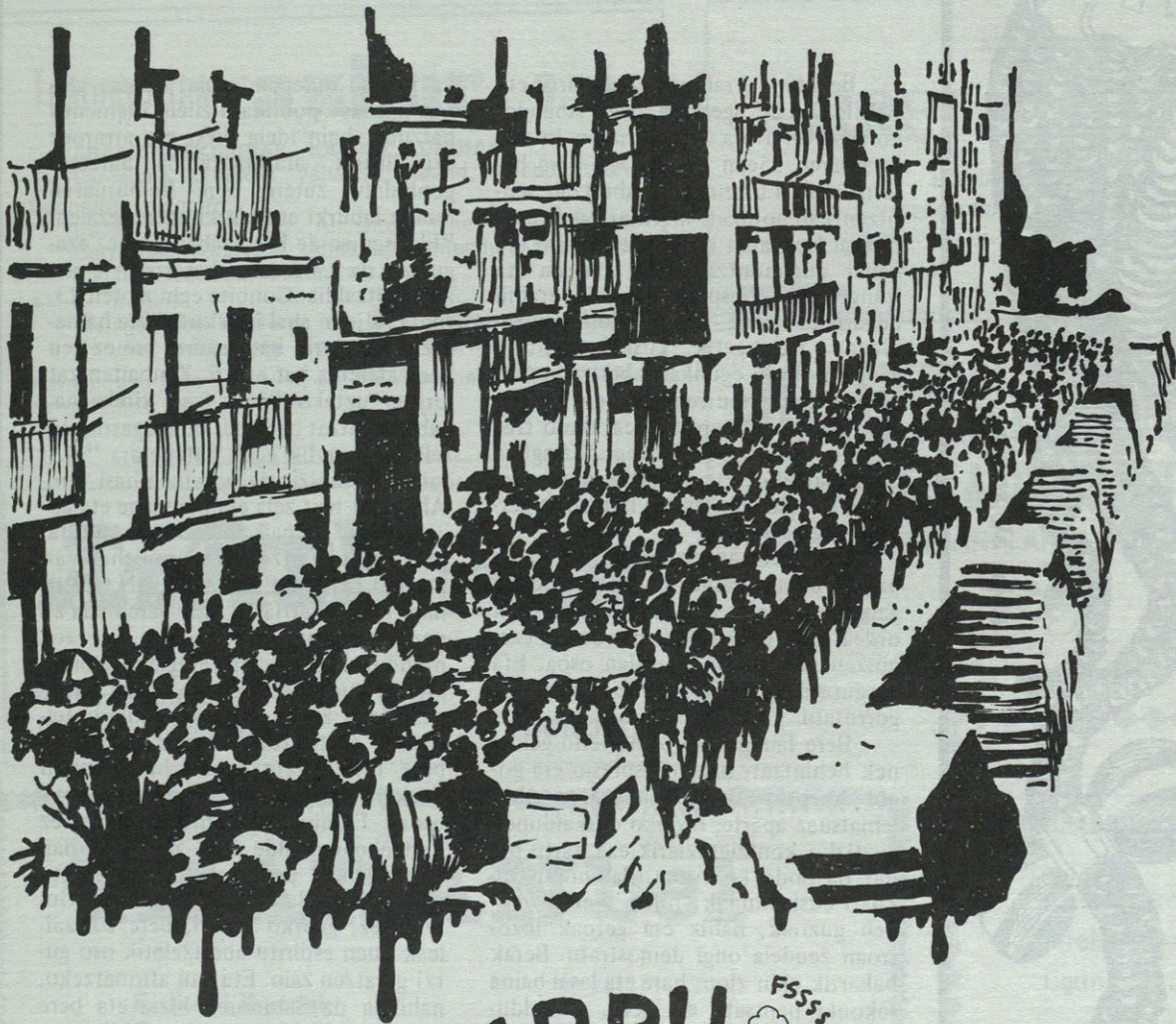
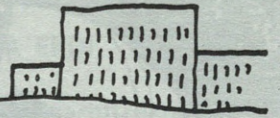
Bere lan guztiek dute -edo gehienek behintzat- halako espresio era gogor zorrotza. Baina bere izaera suhar lehiatsuaz aparte, orduko euskaldunen guztizko kontzientziarik eza hartu behar da ondo kontutan. Sabinoren garaiko euskaldunak "hilda" bezala zeuden guztiak, nahiz eta geroak lozorroan zeudela ongi demostratu. Berak bakarrik ekin zion, bare eta lasai baina sakonki pentsatu eta gero, euskaldunon nazio kontzientzia sortzearen lanari. Bi izurrite sekularrek mortalki jota zeukaten Euskal Herria: goitik frantseskeriak eta behetik espainolismoak. Herri mailan bazen halako euskal izate edota ohitura berezi batzuren nolabaiteko kontzientzia, baina eskola, politika, ideologi eta prentsa mailan inon ere ez zen agertzen euskal nortasunaren aldeko hitzerdi bat bakarria ere. Horren egoera negargarrian, horra non entzuten den gizon bakar eta ausartaren deiadar sutsu eta abertzalea: "Euzkadi da euskaldunen aberria". Inozo eta txoriburu baten hitzak ziruditen lehen egunetan. 1892an, "Bizka-

ya por su independencia. Cuatro glorias patrias" publikatu zuen. Elementu batzuek, hain ideia bitxi eta arraroez txunditurik, afari-merienda batetara gonbidatu zuten, bere helburuaren muina laburki eta klarki ager ziezaien. "El discurso de Larrazabal" izenez ezagutzen da Larrazabal baserriaren eman zuen hitzaldia. Gonbite egin zioten 23tik, 17k joan ahal izan zuten eta hamaazpi hauetarik bat bakarria ere ez zen bere ideietaz bat etorri. Zenbaitentzat lurjota uzteko haina izan zitekeena, Sabinorentzat badirudi bultzagarri izan zela eta handik egun batzuetara "Bizkaitarra" aldizkaria botatzen hasi zen. Aldizkari hau zela eta bere jabe eta zuzendariak, hamaika denuntzia, multa, prozesu eta gartzela ezagutu behar izan zuen LEGEAREN IZENEAN. Biztu nahi zuen aberriaren alde bere bizia zinez entregatu zuenarentzat, ez zen munduan ezer atzera eragingo zionik. Merezi zuen bezala, bere obrak jarraipena izan zezan, "Euzko Alderdi Jeltzalea" sortu zuen. Ez da sinestekoa bere ideiek zein agudo hartu zuten Euskal Herri osoa. Bere bizi labur osoan Espainiako politikan parte ez hartzekoaren alde izan zen, hilzorian edo zegoela politikabide hau aldatu nahi izan zuela esan izan bada ere. Gure ustez, gaurko EAJri, bere sortzaileak zuen espiritu abertzaletik oso gutxi geratzen zaio. Eta hau afirmatzeko, nahikoa da Sabinoren bizia eta bere obrak ezagutu eta gaurko EAJko buruzagien bizia eta abertzaletasuna ezagutzea. Gure ustez, mila aldiz lehenago elkartuko zen gaur Monzonekin, ogi apur eske Madrila begira dauden "euskal parlamentari jeltzaleekin", baino.

Dena dela, gaur ondo ezagutu gabe errazegi kondenatzen den Abando-ko semeak, gure errespeto eta itzal osoak merezi ditu.

Dudarik gabe, berak erabat irauli zuen euskal Historiak egingo dio justizia, zor zaion toki ohoregarria lehenbailehen itzuliz. Egingo ahal dio, behintzat!

ONBARRU

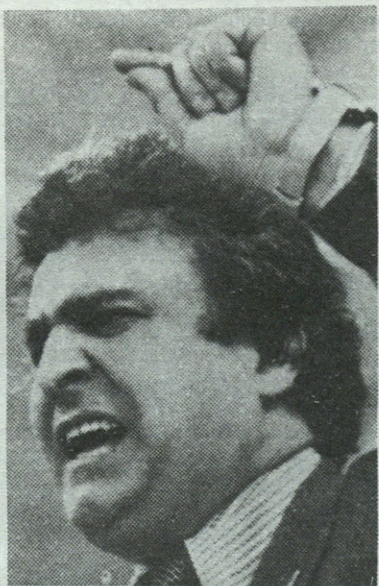
hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko

hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko
hormazprayko

hormazprayko

komponketarik gabe

IÑAKI IBARRA

Suarezen gobernuak ez ditu arrastro guztiak bere eskutan. Nahiz eta alderdi parlamentarioekin Moncloako ituna izenpetu, egoera politiko-ekonomikoak ez du konpontzeko itxurarik. Aideportuen grebak eta beste zenbait ikaragarriko oztopoak topatuko dituzte ehunetik 20 baino igoera handiagoa nahi badute. Eta oztopo gogorrena ezkerreko alderdi erreformistetan eta haien sindikatoetan egongo da (eskumakoak ongi dakigu nolakoak diren); horregatik haien zatik izango da kalte nagusia egunero bere premiak gorantz doazela, eta bere lansaria berantz berriz, langileek argi dakusate. Giro honetan ez da erraza demokrazia ematea ogia eman behar den tokian. Dagoeneko alderdietatik ihes egiten hasi da jendea. Iragan egunetan, bai PSOEtik eta bai PCetik militanteek ihes egin dute eta haiei botoa eman zietenetatik talde on batek orain ez lieke berriro emango. Adibidez Perez Cuartero Asturiasko PCEko idazkariak "Alderdiak (PCEk) galdu du bere burruka nahia" eta "PCEn personalitate berri bat sortu da" esan zuen azalpen bezala. Eta ez da hori alderdi honen arazo bakarra. Oraingoz gobernuako agintariekin sindikal eta udal hauteskundeak ezer gutxi esan dute: ez egunik eta ez legerik; eta gainera, 18 urtetik 21 bitarteko gazteek ezingo dute botorik eman, behintzat hori nahi omen dute UCDkoek.

Hahiz eta Euskadik oraindik ez lortu bere aurreautonomia Estatuko beste herri eta herrialdeak ari dira haienak negoziatzen. Egun hauetan bai Aragoi, eta bai Valentzia hasiko dira gobernuarekin elkarriketetan. Alde batetatik interesgarriko gaia du gu hau euskaldunek, baina erne egon behar gara gobernuko asmoekin bestetik; batek baino gehiagok esan duenez, estatuko nazionalitate eta herrialde guztiak berdindu, denori estatuto berdina eman eta lege berdinetan sartu nahi gaitu gobernuak. Honen arrazoia pribilejiorik inori ez ematea da; horrela gobernuak bere eskuetan harma bat du, eta edozein nazionalitatek eskatu-

ko duenean erantzuna haxe izango da: inori ez zaio eman behar pribilejiorik. Txarrena zera izango litzateke: estatuko beste herrialdeak haien aurka jartzea.

Gaur hasi eta egokia izango litzateke Euskadiko egoeraren azalpen kanpaina bat has dezatela alderdi euskaldunek. Kanpaina hau ez Galizian eta Catalanen bakarrik, Extremadura, Andaluzia, Aragoi, etabarretan baizik.

Egun hauetan Gonzalezek eta Mugicak eduki dituzten elkarriketak izugarrikoak izan dira. Lehenengoa, Barzelonako Condearekin izan zen eta handik egun gutxitara erregearekin. Elkarriketa honen bidez nire ustez gauza bi ikusten dugu: azken egunotan PSOE ez da, lehen bezain hain errepublikanoa. Bere azkeneko Biltzarrean errepublikano huts bezala aurkeztu zen; gero JJSSeko Biltzarrean errepublikanoa ikurriñaz nahiko gorabehera egon zen, eta orain jakin dugunez Konstituzioko berradunaren Estatu-er Monarkia parlamentaria bezala azaltzen da. Dirudenez, ezkerreko alderdiek eta nazionalitatekoek (parlamentarioek noski) UCDe eta APe baino errazago amor eman dute garrantzizko gaitan: Estatu-er eta nazionalitate arazoetan alegia.

Bigarren gauza haxe da: egunero azaltzen zaigu botere altematiba bezala, eta ez da zaila izango ezkerreko alderdiek udal hauteskundeak irabaztea (hauen aurrean PSOE egonez). Gaur ezkerre Catalanen, Euskadin, Madrilan eta Andaluziako eskualde batzuetan nagusi da.

Bukatze 20-Neko manifestape-na kontatzea bakarrik geratzen zait. Alikanten falagistak, eta Oriente enparantzan faxistak. Hemen 125.000 "Kamarada" bildu ziren (nahiz eta aldiakari batzuetan gehiago agertu) eta Euskadiko autobusak ere ikusi genituen. Batek esan zidan bezala: "faxistak pena ematen didate; kondairan aurka doaz". Nik ere hala uste dut, baina arrankariak eta izokinek bezala noizbait errekan gora joan daitezke.

CHAH-ren BEHARRA

Iraneko chah bere jauregitik irtetzen den guztietan, berebiziko zarak entzun beharrean izaten gara. Azkenekoa, Estatu Batuetan ibili denean izan dira komerik. Fotografi mordo bat ikusi dugu Carter eta bera begietako malkoak legortzen, kezko bonba bat bota zietelako.

Beste aldetik, egungo Iran erresuma pribilegiatu horietakoa da eta berebiziko diru sarrerak dauzka petrolioaren salmentak direla eta. Ba-dirudi, oraindik ere, luzarorako dauzkala petrolioaren putzu hauk, beraz, dirutan igerian jarraitzekoak dira beste pixka batetan hango klase pribilegiatuak eta chah bera ere.

Industrializatzea

Chah-ren helburuetako bat Iran estatu industrializatu eta aurreratu bat bihurtzea da, mende hau bukatu baino lehenago eta horretarako 1973-tik honera lau bider handitu diren petrolioaren prezioen diru sarrerak erabiliko ditu.

Plan hori aurrera eramateko Ipar Ameriketako bankuek nekazaritzako produktoak inportatzeko agindu diote, erabat errazionalizatzeko. Ondorio bezala nekazaritza suntsitzen ari da, gainera kontutan eduki behar dira inportazio horiek egiten duenarekin hango konposizio sozialean, oraindik, ehuneko 55 nekazariak osatzen baitute.

Eta gertatzen den bezala, nekazariak hiri handietara joaten hasi dira, proletarizatuz eta langabezia edonon agertu delarik.

Beste aldetik berriz, industriagintzak ez du aurreramendu handirik, eduki, egunetik egunera atzerriko dependentzian murgiltzen ari delarik. Atzerriko kapitalak eta teknologia erabili beharrean aurkitzen dira, eta hortik, dependentzia ekonomiko hori handitza.

Egoera geopolitikoa

Iraneko gobernumendua, bakarra izan da Israel petrolioz hornitzen jarrai-

tu duena. Ederki ikusi da Iranek EE.BB-en aginduei amor eman diela eta hauen aliatuak ez direla bakarrik aurkitzen Ekialde Gertuan.

Gero, Sobiet Batasuna eta Irakekin mugak dauzka eta "ondo" zaindu beharrean aurkitzen dira. Hortik dator chah-chah-k kurdoei laguntza ematea, hauek Iraki erasotzen diotenean.

Beste aldetik, Sobiet Batasuna zabaltzearen beldurra dauka eta hortik EE.BBak harmaz hornitzea. Petrolioaren diru sarreraren zati handi bat harmak erosten eta armada indartzen gastatzen du, herriaren protestei jaramonik egin gabe. Halaz, ere nahiz Sobiet Batasunari beldurra izan, gehiago dio bere herrian daukan burrukari edo inguretako herrietan dauden gerrila mugimenduei.

Azken finean, chah-ren papera Hego Asiako Ipar Ameriketaren zaindaria izatea da; hauek Persiako Kolkoan beren dominioa eta esplotazioa jarrai dezaten, eskualde hartan aberastasun handiak baitaude hortik hainbeste harma defendatzeko eskualde hura.

Barruko egoera

Chah-ren ezkutuko polizia beldurgarria izan da betidanik. SAVK deritza eta hauek egin dituzten hilketak kontaezinezkoak dira. Beraz, han ere, terrorearen erregimena dagoela esan daiteke eta oposizio guztia garbitua dela.

Halaz ere, hango egoera sozioekonomiko txarraren ondorio bezala, ezkerreko talde asko sendotzen eta finkatzen ari da. Batipat hiri gerrila-jendearen laguntza eta sinpatia bereganatzen ari delarik. Hortik aparte, musulman progresisten laguntza ere galtzen ari da, orain arte komunismoa frenatzeko indar bakarra zelarik.

Gainera ezkutuko polizia ez da txantxetan ibiltzen. Lehengo hilean ikasleen manifestapenak zirela eta ikasle bat ejekutatua izan zen eta oposizioari jakin erazi zion jende gehiago ere ejekutatua izango zela manifestapenak jarraitzen bazuten.

Carterren kontraesanak

Carter jauna Ipar Ameriketako lehendakari bilakatu baino lehenago, estatu guztietako giza eskubideen alde gatazkatu zuela zioen. Bainan oraindik asko ez dela egin dirudi, zeren eta Hego Ameriketako diktadorek oraindik hor jarraitzen dute eta berdin Afrika edo Asian.

Bainan Irango kasua oso berezia zaio Carter jaunari. Iranek, urteoro, Ipar Ameriketaren 8-10 mila miloi dolarren balioa harmetan uzten du, salmentak ederra izanez. Eta bestetik, inportatzen duen petrolio guztitik ehuneko 43 erresuma horretatik eramaten du.

Hori bakarrik ez, baizik gizarte kapitalistarentzat chah garanti bat da petrolio Persiako Kolkotik ekartzen jarraitzeko; zeren eta Mendebalak Japonia barru kontsumatzen duen petroliotik, lautatik hiru handik ekartzen baita.

Beraz, honelako egoera batetan, Carter jaunak nahiz mila promesa egin, ezin dezake eskualde guzti hura iraultzaren eskutan utzi; horregatik chah-k antzinako bide zapaltzailean jarraitzen du; Mendebalak chah-ren beharra du, honek Mendebalena baino gehiago.

B. BAKAIKOA

**aurrezki kutxa
ziurtasuna
eta geroa**

**CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL
DE PAMPLONA**

COM

LANGILEEN
KOOPERATIBA
ELKARTEA

B/ Landeta, s/n Urrut. 812940 (3 hari)

AZPEITIA (Gipuzkoa)

oinharrizko euzkara

GALIZIAR ARRANTZALEAK
ELKAR JOKA

Marisko hartzen arte desberdinak —“can” eta “vera”— erabiltzen dituzten marinelen artean egon da azken bi hilabetetan hainbat enfrendamendu. Eskutara ere iritxi ziren. Hasieran Vigo eta Pontevedrako itsasadarretan, eta orain Arousan ere gertatu da. Intermediarioen dependenzian dagoen klase sozial bat dela pentsatuz bakarrik uler daiteke egoera hori. Espekuladoreen interesen arauera, inongo planifikaziorik eta itsasoko aberastasunen kontrolik gabe lan eginez, edonolako legislapen bati eta honen zaintzeari trufa eginez, eta kontserberen beharren arauera barnean mutur joka ibiliz esplikatu daiteke.

“Can” sistema erabiltzen duten marinela itsas lanetik bakarrik bizi dira. Marinela profesionalak dira. Txirla eta “navaja”ren denboraldia bukatzen denean, “Cercos” eta “palangres” bitartez itsasoan jarraitzen dute. Hauen bitartekoak “Vara”koenak baino errentableagoak dira. Tresna hau bat edo bik erabiltzen dute, eta “can” berriz motorrez egiten da.

“Vara” sistema batez eta 10-15 brazaraino egiten da. Garbi esanez, sistema bat eskulangintza da, eta besteak teknologik aurreratua behar du.

200 ontziek erabiltzen dute “can” sistema Vigo eta Pontevedrako itsasadarretan; bataz beste 5 marinela dituztelarik. Orain dela 20 urtetik honuntz erabiltzen dute arte hau, ilegalki; egunez irititzen dira eta gauez batez ere itsasuntzi zaintzaileetatik ezkutatzeke. Ad-

“Vara” erabiltzen duten marinelek, almeja eta berberetxoaren debekaldia iristen zaienean —diru apur bat gehixeko lortzearen— bakarrik dira. Denboraldia pasatzen denean, eraikuntza, untzigintza edo nekazaritzako langileak dira, edo eta kasu askotan, Frantzia edo Alemaniara itzultzen dira berriro emigrante bezala. Legalki lana egin arren, portuetan bitartekoei ilegalki saldu beharrean aurkitzen dira. Salaketa honi “venta a flote” deitzen zaio; bitartekoaren beharra dute eta honek esplotatzen ditu. Modu guztietara, batez ere arrantza era biak ongi konpontzen diren lekuetan —Combarro, Marin, Bue—, “Vareiros”ak hau diote; malla eta hortzen neurria kontrolatu behar dela laneko eskubidea inoiz ukatu gabe.

Hirugarren artea hondatzen oinezko mariskeoa da. “Sacho” metodoarekin egiten da. Itsasadarretako emakumeek egiten dute, eta nahiz eta leku hau itsasuntziek ez ikutu “can” metodoa ez da onhartzen.

Urrian, debekaldia hasi zenean, eta txirla italiaroen inportapenagatik, moluskoen salneurria asko jetxi zen. “Vara”ko langileek, fabrikatzaileekin negoziatu ondoren —CC.OO.i lotutako “Comisiones Mariñeiras”ek zuzendurik— ez dute gustoko salneurririk lortzen. Hemen hasten da iskanbila; benetakoa arazoak aurrez-aurre heldu ordez, arrastreko marinelen aurka altxatzen dira. Haei haxe esaten zieten: itsasora irtengo ez balira, salneurriak altxatuko lirakeela, alde batetik; “debekatu” tzat hartzen dituzte bestetik. Azkenik, haziaren suntsitzailetzat eta itsasadarren barneko almeja eskasiaren errudun jotzen dituzte.

“Vara”z lana egin zitekeen lekutan arrastrean ere ibili zirela aitortu zuten. Bainan lekua seinalatuz gero —20 brazetatik aurrerantz “varaz” egin ezin daitekeen lekuan— eta gainera kopurua neurria kontrolatuz (itsasuntzi bako-

tzak, eguneko kaja bat). Konpontzeko prest daude. Diotenez, marinelek kontrolaturiko itsas esplotazio egoki bat defendatzen duena “Reforma Pesquero” bat lortu behar dugu.

SGTM (Sindicato Galego dos Traballadores do Mar) delakoak, arrastrekoekin batera, proposamendu hau on hartzen ditu; arte bat bestearen aurka arazoa ez dela, ez eta ere marinela sektore bat bestearen aurkakoa, garbi utzi nahi dute.

Momentu batetan, gauzak konpontzeko bidean jarri zirela zirudien. Arte bakoitzak bere leku ongi mugatua izango zuen.. Bainan, Paz Riobóok, Vigoko Mariskadoreen Kofradi Elkartearen Lehendakariaren zenbait interes eroslek, etengabeko enfrentamenduak sortu di-

tu; portuetatik marinelen botatzeak ere gertatu dira.

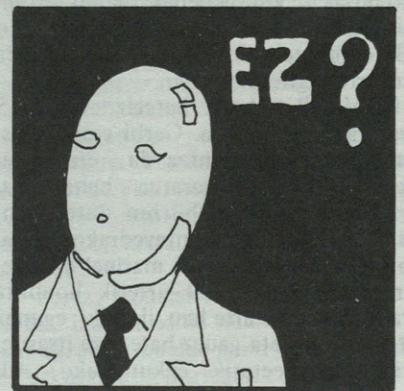
Ofizial mailan, ez dituzte arte desberdin hau ezagutzen; ez dago itsasoko aberastasunen probetxurako planifikaziorik; hauen helburua kontserbagileentzat ahalik eta ondorio hoberenak ekartzea delarik, emaitza egokia ekarri du: itxadotea.

Errealitatean arrastreko untzi txikiak jabeek eta soldatapekoek, bizi guztian erabili duten arte honen legalizazioa eskatzen dute; “vara” eta “Sacho” arteetako mariskadoreek “can”en desagertzea eskatzen dute. Irabazleak, itsasoa ilegalitatean gorde dutenak —langileen organizazioa galaraziz— dira.

ministralgoaren “ezikusia”z baliatzeko era guztietako trikimailuak erabiltzen dituzte. Ilegalki lana egin bainan, kabanak ilegalki saltzen dute. “Can” artea legala izan dadila eskatzen dute.

ikapanalia

ACEMAN! AMADRAM

bat batean

101 URTEKO KATEGORIA. Bai, kategoria gorde behar da. "Hotel Londres"koak horretan daude, behintzat. Eta ostatua eraberritzen 200 miloi baino gehiago gastatzekotan dira "para actualizar la categoría de lujo que el hotel tiene" "orgullo de la turística ciudad de San Sebastian por espacio de 101 años". Bitartean, 15 langile kontratoak suspenditurik aurkitzen dira, eta besteak ere arrisku hori beragainduta diote. Obra horiek aurrera eramaten dituzten bitartean "subsidio de desempleo" eta enpresak ordaintzen duen diru apurrarekin osatu beharko dute soldata.

BIZKAIJA: HILAREN 2an GREBA OROKORRA. Krisisan aurkitzen diren enpresetako Koordinadorak, kaleratuen komisioak, Langabetuen Komisioak, SLMM eta LSB-USO, VSUT, LAB, SU eta ELA STV (A) sindikatoek Abenduaren 2rako greba orokorra egiteko deia egindute. PNV, PSOE eta PC-ek ez beste, alderdi guztiek bat eginez. Bizkaian noski; beste probintzietan mugimendu handirik ez dugu ikusi, nahiz eta problematika berdintsua izan. CC.OO., UGT eta USOk -Zufiaurren lineak- ez dute onhartu dei hau. Hauk ekonomi egoera ikusirik (edo izenpetu duten "Paktoa" kontutan hartuiri) huelga mugatua egiteko pers ekonomi egoera ikusirik (edo izenpetu duten "Paktoa" kontutan hariturik) huelga mugatua egiteko prest aurkitzen dira azkenik. ELA-STVek, bere aldetik, lantegi bakoitzaren arauera utzi du kontua. "Maioritarioek" huelga egiteko prest ez daudela nabari da. CNTek, konbokatoria ez du izenpetu, egun bakarrerako deia egiten zutelako. Greban parte hartuko du, baina berak mugagabeko greba nahi zuen aurrera atera.

Gizpukoan ere bildu dira, azkenik. Beno, ELA-STV, CC.OO., eta UGT ez ezik. Bizkaiaiko hulega orokorrari solidaritatea adierazi nahiean, hil honen 2an lantegietan asanbladak egitea, eta manifestapenak gero, erabaki dituzte.

UZTAILETIK KOBRATU GABE. Uztailetik kobratu gabe aurkitzen dira "SAIZA"ko langileak. Hil honen 30ean izango da juizioa; bertan Tolosako lantegi honetako langileei ordaindu egin behar zaien Uztaila eta Abuztuko soldatak, ala ez, erabaki behar dute. 60 langile dira egoera honetan aurkitzen direnak. Noski, Urria eta Azaroa ere era berean pasa dute, xentimorik ikusi gabe. Horregatik, juizio hau pasa ondoren, beste eskaera bat prantatuta dute azken hilabete bi hauetako soldatak kobratu ahal izateko.

100 LANGLE KALE BIDEAN, IRIZAR S.A. Fundizioak. Ormaiztegiko enpresak, 100 langile suspenditu ditu Otsailaren 28arte. 100ak desenpleoan daude gaur. Aurrez, hilabetetik gorako soldata kobratzeko zeuden. Nahiko egoera larrian aurkitu behar duela enpresa diote; eta akreedoreen bileran akordio erabakirik ez badute hartzen, 100 langile horiek lanik gabe aurkitzea ez zen izango batere zaila. Kezkatu dabilta ormaiztiarrak.

BI LANTEGI IA LUR JOTA. Jazinto Zulaika Iribar de COER eta MECESA enpresen jabea. 1975ean lur jota COER Zestuako lantegia. Gainera, han zeuden 28 langileei- akzionista bihurtuko zituela esanez- 200.000 pezeta kendu zien bakoitzari. Geroztik ihes egin zuen. Azpeitiako hauzitegian aurkeztu zituzten eskareak, baina oraindik, nahiz eta juezak espetxeratzea ala ordaintzea planteatu, ez dute xentimorik ikusi, ez eta Jazinto Zulaika espetxeraturik ere.

Lehen aipatu dugun bezala, beste enpresa bat MECESA, hipotekatu zuen, COERen zorrak zirela eta. Orain, hipotekarioek -Banko Guipuzcoano da haundiena- 23 miloi eskatzen diote. Dirua agertzen ez bada- eta inork ez du uste agertuko denik- MECESA subastatuko dute "por lotes". Lantegi honeako 12 langileak beldur dira beste 28ak bezalaxe kalean ez ote diren geldituko. Subasta honetan makinak zatika erosiko baitira, eta inork ez baitu hartuko lantegia bere gain...

URDANETAKO BASERRITARRAK MEDIKU BILA. 38 kilometro egitera behartuak daude Urdanetako baserritarrak sendagileengana joatea erabakitzen dutenean. Egun Aiako herrian dute sendagilea, eta jakina da herritik lehenik Zarautza -7 kilometro- jexi behar direla, eta handik Aiara -12 kilometro gehiago daudela. Arrazoi hau dela eta, gehienek medizina guztiak herrian erosten dituzte. "Seguridad Social" delakoaren irabazietik at geldituz. Horregatik, Zarauzko sendagilea izan dadila haien medikua INPri eskatzea erabaki dute baserritar guztiek.

"GURIA"ko ISKANBILAK. "GURIA" Kooperatibak egoera larri bat jasaten duela eta, eguneko hamar ordu lan egitea erabaki. Gainera 16 langile Zumaia lan egitera bidali ditu -kooperatiba hau Pasaian dago- eta jakina, bidaian ordu t'érdi sartu beharrean aurkitzen direnez gero, hauk ere lan orduak bezala kobratu nahi zituzten. 9 ordu t'érdi lan egitea, eta joan etorrian sartzen duten denbora kontuan harturik 11 ordu lan egiten dutela diote. Baina kooperatibako "Junta Rectora"k ezetz dio. 10 ordu lan egin behar dutela, eta bidaia ba...ingurua begiratzuz ondo pasa eta akabo! Gainera, 16 langile hauk 7 egunetarako zigortu egin ditu, 9 ordu t'erdiko erabakia aurrera eramateagatik.

GOIHERRI LANGABEZIAREN AURKA. Igandez, hilak 4, Beasain eta Ordizian, langabeziaren aurka egingo da manifestapen bat. "Interfábricas" langile erakundeak hartu du erabaki hau, eta eskualdeko langile guztiei beren interesen alde azal daitezen egiten die deia.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

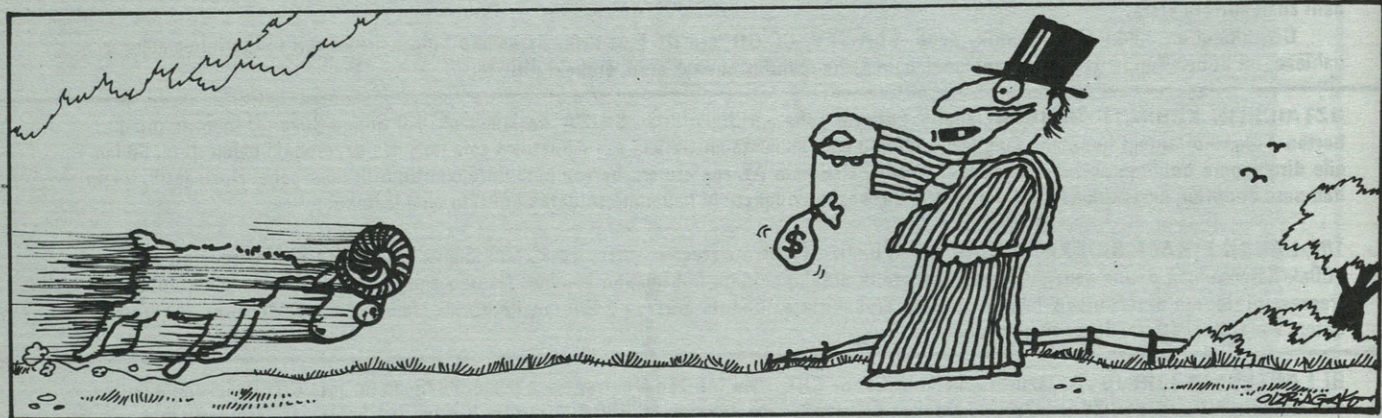
☎ 41 22 72

soraluce

ERREMINTA - MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO- 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

BAZERITARRAK BETI ESKEAN?

Nekazariak gero eta maizago ateratzen dituzte beren tratoreak kamioetara. Jenero bakoitzak bere "gerratea" izaten du saltzeko garaia iristen zaionean. Azken aldi honetan, beren herrietatik irten, hiriburura joan eta han, kalez kale ibiliz, beste zenbait taldek bezalaxe, hain modako dauden manifestaldiak egiteraino iritxi dira. Han eta hemen sortu diren sindikato berriak ere, jaio orduko, eskabideak egiten hasi dira.

Hori dela eta zenbaitek usteko du, nekazariok errazegi eskatzen dizkiogula gauzak gobernuari, ez dugula gerrikorik estutu nahi, gure arazo guztiak gobernuak konpon ditzala, baizik. Lekutan zegok!!!

Batzuek diotenez, nekazariak, lan-tua dariotela dabilta beti, "negarrez bildu eta parrez jan" egingo balute bezala.

Gertatzen dena da, eskatu bai, baina eskatutakoa ez zziela ematen. Sutzen direnean, aplaka daitezen zerbait agintzen zaie eta ixiltzen direnean: kaixo motel, hurrengora arte. Urteak daramatzate horrela, lehengo kexa berberak azaltzen eta lehengo gauza berak eskatzen behin eta berriro, ez baitute eskatutakoa behingoz iristen beste zenbait sektorek bezala.

Hori horrela dela, azken hilabete hauetako gertakizunetan ageri da argi eta garbi: nekazariak diru laguntza pixka bat, tantoka tantoka, ondo neurtuta, ematen zaien bitartean, industriari 16.650 milloiko laguntza ematea erabaki da gorteetako bilera bakar batean.

Bestalde, nekazariak beren tratoreekin huelgan 15 egun egon ondoren, kilo algodoiari 54 pezeta egineraztea iritxi zuten. Prezio hori osatzeko gobernuak 2.5000 milloi agindu die. Hori, sekulako dirutzak eman balizkie bezala, zabaldu dute egunkari eta irratietan.

Bien bitartean, ia egun berean, urrilaren 17an, Renferi 12.149 milloi, Hunosari 4.295 milloi, eta Transmediterraneari 2.205 milloi ematea erabaki zuten, aurreko urteko zorrei arpegi emateko modua izan dezaten. Beraz 16.650 milloi industriari emateko erabakia, egun bakar batetan ontzat eman da.

FORPPAk 1976.urte guzti guztian izan zuena, 7.477 milloi, ez da erdira ere iristen. Urte guztian, gobernuak organismo guztiek nekazaritzarako eman zutena, 24.781 milloi da. Beraz industriari, nekazaritzak urtebete osoan iritxi zuenaren erdia eta gehiago, egun bakar batetan iritxi du.

Honenbestez garbi dago zer gertatzen den nekazarien eskabideekin: eskatu bai, baina eman ez zaiela egiten, alegia.

Oraindik gehiago esango genuke. Nekazariak, joan deneko 10 urteotan, eskatzen ari diren gauzak sei puntutan bil daitezke:

-Aklara dadila nekazariak sortzen dituen jeneroen salmenta. Ea jakiten dugun, zergatik garestitzen diren hainbeste janariak, nekazarien eskuetatik jan behar duenaren eskuetara iritxi bitartean. Horretarako nekazaritzako eta

alimentazioko ministeritza bat bakarria izan dadila, bide horretan guztian agindu dezan.

-Nekazarien seguru soziala, beste langileena bezalakoa izan dadila.

-Kosta-prezioa bederen paga diezaioleta nekazariari jeneroa.

-Batzutan gehiegi eta saldu ezinik, hurrengoan gutxiegi eta kanpotik ekartzen ibili beharrean, erabaki dadila, alde aldera bederen, zertatik zenbat sortu behar den.

-Nekazaritzak, eguraldiaren alde-tik arrisku izugarriak dituelako, horretatik babestuko dituen kosetxen asegoroa.

-Nekazaritzari buruz gobernuak daraman politikan eta hartzen dituen jokabideak erabakitzerakoan, nekazariak berek ere parte hartzea.

Horra ba, sei gauza horietatik bat bakarrik ere ez dute iritxi oraindik, hamar urtez eske ihardun ondoren. Edozeinek esango luke hilargia eskatzen dabilzela!!!

Eskabide horiek oinharizko eta beharrezko ditu nekazariak, eta hamar urteren buruan, oraindik ez badiote kasorik egin, ez da harritzeko behin eta berriro errepikatzea, eta ez diezaioleta horregatik lantu-jario bat denik esan.

Noiz arte eduki behar dute bazterturik nekazaritza? Noiz arte izan behar du nekazaria jornalik gabeko morroia? Non da demokrazia nekazariarentzat? Eta non beste edozein bezala bizitzeko eskubidea?

JOSE ALKIZA

itxaropen ala... (II)

ELIXABETE GARMENDIA

Aurreautonomia Sinatu dute parlamentariak. Testoa ezagutzera eman da prentsan eta lehen sumatzen zenetik ez du aldaketa haundirik, mesedegarririk behintzat. Aurreautonomia eskubide nazionalai adar jotzea dela ikus daiteke; argi eta garbi, testo hori eta nazionalitate batek —Euskadik kasu hone-tan— dituen eskubide eta nahiak parekatuz gero. Hala ere, gure parlamentari jauenak —batzuek be-hintzat kritika egiten badiote ere— onhartu egin dute. Zergatik ?

Alderdien jarrerak

Indar politiko gehienek — hasi bur-gesiaren eskubitik eta langileriaren ezke-rra arte— aurreautonomi proiektorekin alde azaldu dira. Hiru erakundek baka-rrik errefusatu dute argi eta garbi: LAIA LC, eta LKI. ESBek eta HASik oraingoz garaiz dela eritzia emateko zioten azken egunotan. ANVek behingoz onhartu egingo duela dirudi.

AP, EPK—PCE, PNV, PSOE, PSP, PTE, eta UCD izan dira proiektora gehi-en defendatu dutenak. APEk, "Somos profundamente regionalistas, Asumimos por completo el contenido y los logros de la negociación" esan du. EPK—PCE-k; "Fuimos el primer partido vasco en plantear la necesidad de un régimen provisional preautonómico". Ajuriagerrak: "Esto es muy importante". Benegasek: "En política hay un principio de pragmatismo importante : no dejes para ma-ña lo que puedas hacer hoy". PTEk lehen momentutik onhartu zuen pro-iektora. UCD berriz, proiektorekin "ama" izan da.

ANV, EIA, EKA, EMK, ESEI, OIC eta ORT ere proiektorekin bat da-toz, aurrekoak baino kritikoago azaldu arren. Ia denak Nafarroari buruzko pun-tua aipatzen dute, positibotzat joz.

ANVek hilaren 8ko Iruñeko deia zinatu du eta badirudi, lehen esan dugun bezala, aurreautonomi proiektora onhar-tu egingo duela, oraindik gauza garbirik esan ez badu ere. Posturarik berrienak OICrena eta EIArena dira. OIC azkenal-dian aldaketa gehien egin dituen erakun-dea dateke: hilabete gutxitan lehen de-fendatzen zituen gauzen zeharo kontra-koak onhartu baititu. EIAk berriz, Or-tziren ahoz duela gutxi arte aurreauto-nomi proiektora hori errefusatu badu ere, egun oztoporik ez dio jartzen, berriki aditzera eman duenez.

EIAk berriz, PNV-PSOEren aurre-autonomi proiektora errefusatu zuen eta bereaatera oztoporik ez dio jartzen, be-rriki aditzera eman duenez.

Aurreautonomi proiektora onhar-tzen dutenen artean hiru postura ditugu. Alde batetik ESB eta HASI, orain arte onhartu ez dutenak, baina, dirudienek, beren postura ez dena definitiboa. Bes-tetik LAIA; ekainaren 15eko emaitzak ez ditu onhartzen eta bere alternatiba munizipal estrukturan oinarritzen du. LCek eta LKIk berriz —laster batuko

Aurreautonomia sinatu dute parlamentariak...

diren erakundeak —Euskadik, Madrilgo ezarpenik gabe erabaki behar duela bere etorkizuna diote, horretarako "Euskal Biltzar Konstituziogilea" proposatuz.

Nafarroa, oi Nafarroa!

UCD eta Nafarroako eskubi antieuskaldunak gogor jokatu du-te. Ez dute, gaur arte, beren hel-burua lortu, Nafarroa Hego Eus-kadiko beste hiru probintzietatik banatzea alegia, baina Nafarroa momentuz baztertzeari iritsi dute, ekainaren 15eko hauteskundetan ere azaldu zen nahiaren aurka.

Ekainaren 15eko hauteskunde-etan UCDek irabazi zuen gehien-go. Eta UCD nafar parlamenta-riak Euskal Kontseiluan izatearen aurka dago. Beraz, Nafarroak da-tozen hauteskunde munizipalak arte itxoin beharko du, eta hautes-kunde horik beste kondizio batzu-tan konbokatutak izatera. Badaez-pada, UCDek ual hauteskunde-etan galtzen badu ere, erreferendu-mari esku botatzen dio, nafar guz-tiek erabaki dezaten beste hiru probintziekin bat ala ez, baina hau ere "... después de un debate en el seno de las instituciones forales democratizadas tras las elecciones

municipales". Dena dela, UCDein postura ez da oso garbia. Izan ere, badirudi Suárez eta beretako "ire-kienak"— Echevarria bizkaitarra adibidez— Nafarroa gutxienez mu-nizipalak arte baztertzearrekin konformatzen direla. UCDe "Itxienak" berriz— Nafarroako Diputazioko bunkerra lagun dutela-rik— ezin dezakete onhar beren pribilegioak munizipalitatean galtze-ko arriskua eta horregatik dabil-tza erreferendum antidemokrati-ko bat prestatu nahian.

Hauzia oraindik erabaki gabe dago.

Indar batzu — PNV barne— muni-zipalak lehen bailehen egin daitezzen pre-sionatzen ari dira orain eta Nafarroan "hauteskunde foralak" proposatzen di-tuzte. PSOE eta PCEk ez dute oraindik ezer esan presio honi buruz.

Dena den, nola-halako aurreauto-nomi hau gaineen dugu. Beste gauza bat izango da noiz arte luzatuko den. Joan zen asteko EL PAIS batek zioenez, Konsultazioa onhartu eta gero, Gortee-k lan egiten duten eran, urteko nazi-onali-tate eta eskualdeetako autonomi estatu-to bat edo bi besterik ez dute onhartu ahal izango. Honela, nazionalitate edo eskualderen bati 1985ean eramango lio-kete autonomi estatutoa.

GAUZA ASKO EGIN DUGU

Euzkadiko Jaurilaritzaren lehendakiarekin, LEIZAOLA jaunarekin, izan genuen miltzalditik zati garrantzitsua kendu behar izan genuenez gero, orrialde honetan bilduko ditugu berak aipatu zizkigun gauzarik interesagarrienak, nahiz eta zenbait pasadizo polit kendua izan lekuaren poderioz.

Egun, Euzkadiko Jaurilaritzan bost gara. Narvaiz, ANVkoa, nirekin eta Jose Antonio Agirrerekin hasieratik sartu zena. Gero, PSOEko Juan Iglesias, EAJ-ko Mikel Isasi eta bostgarren bezala IRe-ko Jesús Ausin.

Orain dela 32 urte, 1.945ean, hemendik alemanak joanez gero "Consejo Consultivo Vasco" sortu zen, ELA, UGT eta CNT barruan zirelarik. "Pacto de Bayona", eta barruko "Erresistentzia Batzordea" Jaurilarizarekin, osatzen zituzten sortu genituen erakundeak. Egun, erresistentziaaokoak ez du funtzionatzen, alderdiak legalizaturik daude-nez gero,

Alderdiak baditu ordezkariak munduan zehar: Roma, Belgica, Londres, Ipar Amerika, Mexico, Caracas, Bogota, Chile eta Argentinan guttienez... Donostiatik irten beharrean ikusi ginenean Bilbora jo genuen. Han Gobernua sortu eta ordezkariak izendatu genituen. Gerrak iraun zuen bitartean, Barcelonan eta Madrilen jarri ziren ordezkariak. Guzti o orien funtsa han zeuden euskaldunak zaintzea zen. Lan haundia egin zen, eta interesgarria da jakitea Terradellas—orduan gobernuan zegoen— gure lagun haundi bat izan zela. Berak euskaldunen alde zenbat egin zuen nik badakit.

Atzerri bidean

Gerra galdu, euskaldun asko etorri zen honuntz eta Baionako delagazioa sortu beharrean aurkitu ginen (hau, hemen duzue). Eta hemendik gauzen, pertsonen e.a.en joan etorria eratu genuen, Bilbotik egunero irtetzen zen abioi baten joan etorria bezala. "Air Pirinées" zuen izena. Bilbotik Toulouse-ra joan, handik Barcelonara eta gero Valenciara egunero joaten zena.

Gernikakoa gertatu zenean, umeak lehergailuen azpitik ateratzea erabaki genuen. Gure eskuetan egotea Irujok lortu zuen tutela, badakizue. Ingalaterra, Frantzia, baita Rusiara ere bialduak izan ziren (gurasoak eskatzen zuten tokira). Batzu hemen gelditu ziren 500 ume zeuden Donibane Garazin...

Euskaldunak Euzkadin

Francok oraindik gerra irabazi gabe zuenean hasi ginen euskaldunak Euzkadira itzultzen; gure eritzian (nerean esan nezake) Euzkadi euskaldunentzat izan behar bazen ere, lehenik euskaldunak Euzkadin egon behar zuten.

Gerra bukatu zenena, jende askok ezin zuten bere herrira itzuli. Euskaldunak Venezuelara joatea nik sortu nuen. Gero, beste lurralde batzuetara erabaki zuen askok: Argentina, Mexico, Colombia... Denbora hartan Agirre lehendakaria Ipar Ameriketara joan zen. Denekin harremanak gordez, eta lan asko ginez. Bere "De Gernika a New York pasando por Berlin" eta "Cinco Conferencias" liburuetan aipatzen du hainbat ekintza. Ni hemen gelditu nintzen, Eliodoro La Torre-rekin gauza guztien buru.

43ean, barrengoekin hartuemanak izan genituen. Burgosko gartzelan zeuden —Ajuriagerra zenbat, eta Rubial (orain PSOEko buru nagusia dena) beste

batzuzendariekin. Hemen alemanak zeuden "Bloque Nacional Vasco" sortu zuenean. Eta batzorde horretan sartu ziren "Pacto de Baiona"-n zeuden gziatik, komunistak kenduez gero, PC. Bilbo galdu zenean, kanpora irteten zen. Lehenik bere konsejeroa kendu zuten, inongo arrazoirik aipatu gabe, eta gero ez zuten inor izendatu.

Gudari

Munduko Gerra bukatzera zihoan Hemen, izugarritzko nahaspiloa izan zen. Komunistak erresistentziako harmetan zeuden bataloi guztiak bere menpean jartzea nahi zuten. Eta, jakina, sozialistek eta anarkistek ez zuten horrelakorik nahi. Izugarritzko gogorkeriak izanik ziren batzuen eta besteen artean.

"Gudari" —organo de los antiguos combatientes del Ejército de Euzkadi— ateratzen genuen. Klandestinoa zen, eta hemen zegoen "Junta de Resistencia" ko komunistak eta anarkisten laguntzaz makinaz pasa eta zabaltzen zen. Hango editorial batetan esan nuen ni, (firmarik gabe, eh!): Denok gerran gara, bakoitza bere lekuan baino denak gerran "la guerra no ha terminado". Ez zegoela atzera egiterik. Eta horrekin egin zuten

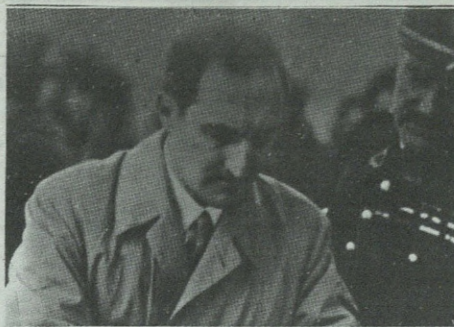

Kanje, estradizio, amnistia

Kanjeak, estradizioak, amnistia... hori dena gure bizkarren gainean zegoen orduan, oraingoak bezala Bilbon ginelan hasi ziren kanjeak. Errepublikakoek Rusiako gobernuarekin harremanetan zeudenez, hango abadoreak aleman abadorearen truke aldatzea erabaki zuten. Nik ez dakit Errepublikakoek izango zuten aleman abadorerik harrapaturik, baina, guk bai, eta halaxe egin genuen kanjea.

Presoak ez fusilatzea, barrengo presoak ez fusilatzeare mugitu ginen alde batetara eta bestera ... eta nik bakarrik dakit nola gelditu ziren fusilatze horiek (Bilbokoak, Santoñakoak...) Nahiz eta Agirrek bere liburuetan aipatu, esan beharra dago Santoñako hartuemanen helburua haxe zela: euskaldun gudariak, ez bakarrik ez fusilatzea, baizik ez behartzea besteen aurka gerra egitera.

Horretarako italiarrekin hitzegin

genuen — hauk ez zuten arrazoirik inorentzat mendekurik izateko—. Eta lortu ere. Fusilamenduak gelditu ziren, eta francotarrek gerrara ez zituzten bialdu, "Batallon de Trabajadores"en jarri zituzten.

Guk, gure egin beharra gure lurrean aurkitzen genuen: Bizkaia, Gipuzkoa, Araba eta Nafarroan. Horregatik 46-49 bitartean ere hemen egon nintzen.

Gobernuak niri kopiatu

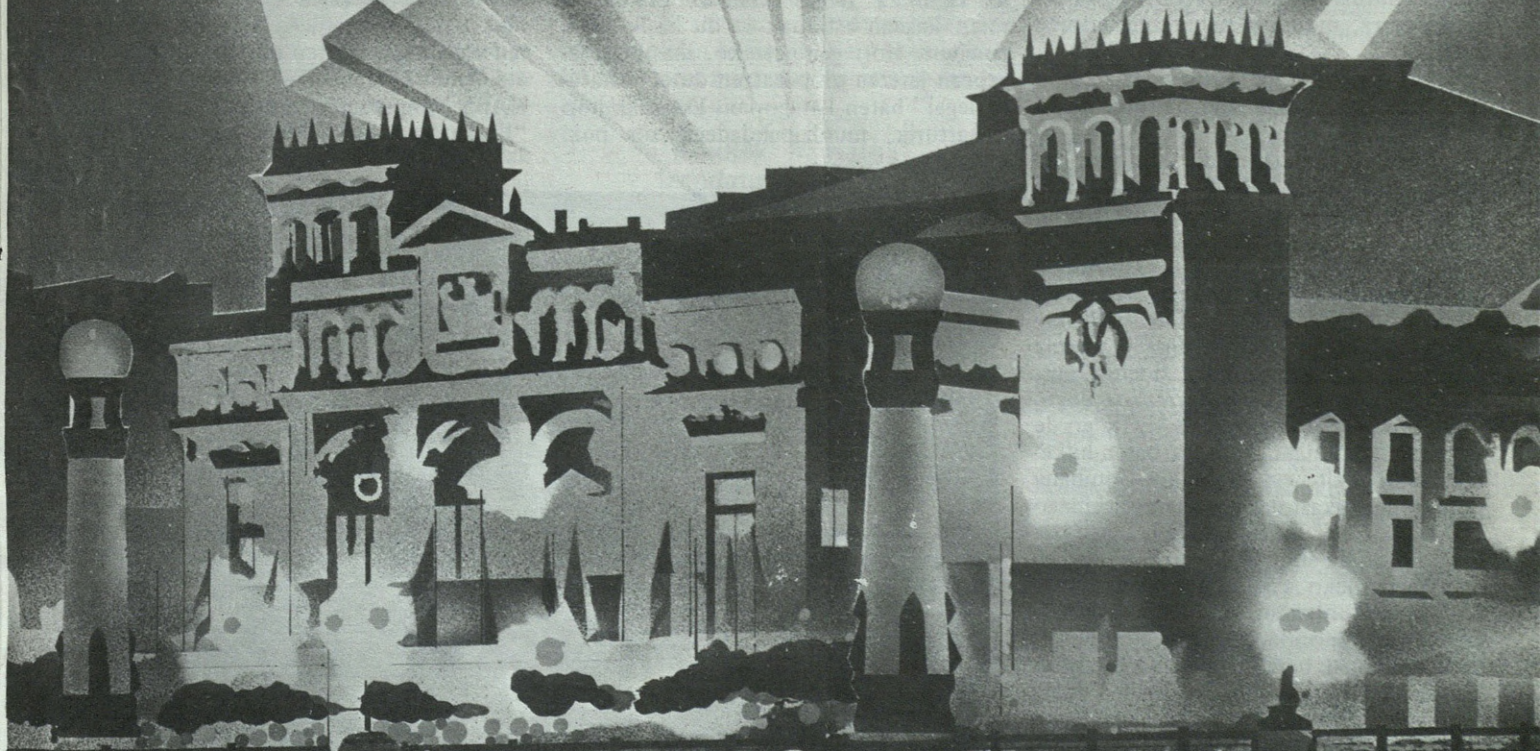
Nik entzuna nuen jendea haserre zegoela kanpotarrak etorri zirelako Euskal Herrira. "Horiek bota egin behar ditugu" esaten zutela gureak. Gero "coreanos" deituak izango zirenak bota. Baina nik haxe pentsatzen nuen: Hitlerren errazismoaren aurka burukatu bagenuen, gure errazismoa ere ez zela ona. Edo batzuen onak zen, edo inorena ez. Baina, zer egingo genuke etortzen zaigun jende horrekin? Azterketa ekonomiko haundi bat egin nuen. Aurtan, oraingo gobernuak hartuak dituen erabakiak ez dakit ez dauden handik hartuak... Nik orduan eginiko lanetik. 30 urte pasa dira, ehe!

Horrez gero, gure "Eusko Deia" ateratzen genuen hilero, eta OPA egunero. Egunero esan diogu herriari: honetan gaude, hau da, hau gertatzen da. Gauza asko egin dugu, asko asko, asko.

P. IPARRAGIRRE

Donostiako estiloa.

AUZMENDI

AUZMENDI, Sastre. Vergara 1.

FRANTZES PREFETA EUSKARAZ

Aspalditik, Ithurraldek, Donibane Lohitzungo jaunmerak euskaren problema aipatua zuen. Azkenik aurtan euskarari buruz aritu dira, doi doia Lapurdiko alkateen biltzarre nagusian. Ez euskarari buruz bakarrik. Euskaldun departamentu bat (Napoleon Iraren asmakizun bat) behar zenetz. Hor deszentralizazioaren buruhaustea ez dakigu zenbatgarren aldikotz eztabaidatzen zen.

Lapurdiko merak elkarrekin

Urte oroz bezala, merak elkartzeko usaia dute. Aurtan Saran elkartu ere, horiko mera, Dutournier jauna lehendakari zutela. Dutournierrek, 40 minuta prefetaren zai egon eta gero, "Jaunak, ongi etorri" batekin biltzarrea hasi zuen. Burumahaian: Poulou, Intchauspé, Guy Petit, Biacabe jaunak, Monfraix prefeta, Dassance, Labeguerie, Sallanave ziren, izen eza-gunen artean.

Dutournierrek hastapenetik euskarak sorerazten zuen problemetaz aritu zen. Nihork etzuela ahantz behar ehunetik 80-ek Euskadirentzako autonomia desiratzen zuela. Mugaz beste aldeko errealitate huts bat bakarrik etzela, biziki garrantzizkoa eta gogoan atxikitzea. Hortakotz, eta xede hori buruan gorderik biltzarrea gisa berri batetara, muntatu behar zela aitortu zuen.

Biltzarrak 44 uri ditu eta lau komisio, horrela erabakia izan baitute, biziki fiteki.

Ithurraldek hartzen du Ikastolari buruzko "dossier"ra. Prefetari bialdutako gutuna denon aintzinean irakurtzen du ikastola tipietatik lehen mailakora iraganari garrantzi handia emanik. Ithurralde estonatzan da nola Donibane Lohitzungo eskoletan bilinguismo berezi bat praktikatzen zen: alemana eta frantsesa, eta beraz zertarako ez euskara? Hark zioenez, euskararen erakaskuntza beharrezkoa dugu, "folklore eta tradizioak" BAIZIK gorde ez ditugulako nahi. Kultura baten-hilketak denori kalte egiten dauku. Donibane Lohitzunetik ikastola bat baino gehiago atxemaiten da, eta populuaren parte bat euskaraz ari da ere.

Hazparneko Pinatel merak euskararen erakaskuntzaren problemak hurbiltzen ditu. Minoridadeen izenean, minoridade bakoitzak bere hizkuntza mintzatzeko eta beraz erakasteko eskubidea duela oroitarazi zaukun. Pinatelekin egin duen galdezka baten ondorioak dakartzagu hemen: 17 eta 25 arteko gazteei egindakoa da. (ehunetik 52 arapostu atxeman du).

16/ZERUKO ARGIA

53,170/ok euskaraz mintzatzan ba dakite.
67,180/ok ikasi nahi dute.

euskaraz ez dakitenek

72,210/o "Bac" edo batxillerato gaine-koek.

26,780/o " " " azpi-koek.

euskaraz ikasi nahi dutenek

78,040/o Bac-zale eta gaine-koek

53,320/o Bac-gabe eta azpi-koek.

euskara galdu duten buraso kategoriak

72,920/o liberalak

750/o nagusitxoak

34,920/o langile

7,140/o laborari.

Pinatelekin zioen: mera edo alkate bakar batek ez du indarririk, aldiz alkate batzu elkarturik badute botere bat.

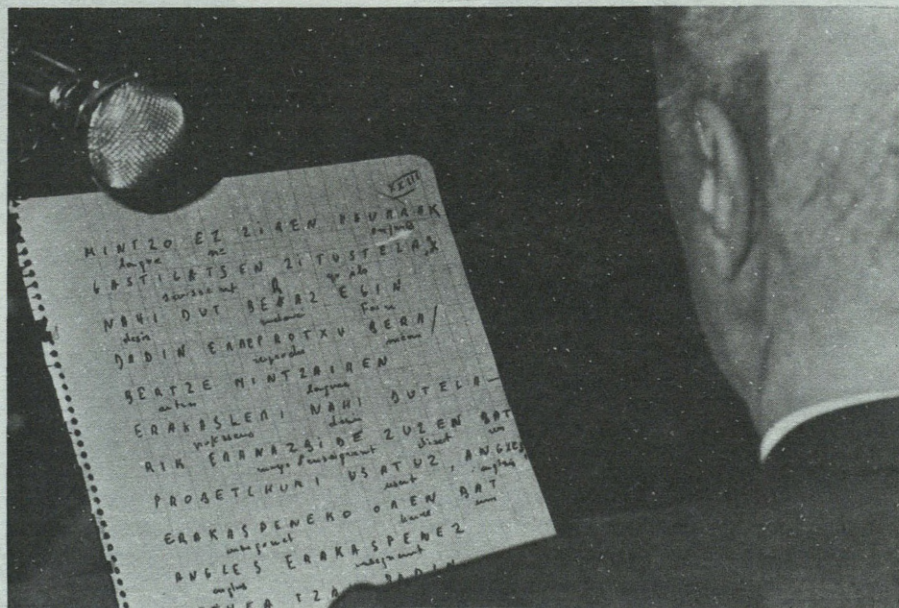
Bilinguismo bat bai, bainan diru edo sos laguntza franko behar da. Eta euskararen kasuan estatuak ez du kasik fiteki emaiten. Hori gantziatzeko, ikastolak legepean jartzea proposatzen dute, "estatu-to legal" baten kategorian. Estatuak hori onharturik, munizipalitateek sos puxi

bat biltzen ahal dukete Ikastolen laguntzeko, aintzinzatzeko, Pinatelekin zioen: "Ez da teknika, ez eta pedagogizko oztoporik, POLITIKAZKO NAHIAN datza dena."

Beste mera batek, hots, Arrangoitze-koak, "bere" ikastolaren egoera larri-garriaz mintzatu zen. Elzas-en (edo frantsesez "Alsace") estatuak bere gain hartzen zuen Elzastarren hizkuntza. Zergatik ez euskararekin gauza berdina egin?

Bokaleko mera, etzen besteekin ados. Bere ustez, "Frantzia guztian bilinguismoa aplikatu behar da. Hori egiteko estatua bakarrik da gai (eta ez pribatu batzu noski). Jadanik dagoena hobetu behar da; hemen ere Portugesak, Arabeak ditugu eta zergatik ez, era berean beren linguaiak erakatsi? Bokaleko mera, ez zen besteekin ados: "Frantziako batasuna" ez dela arriskuan jarri behar deklaratu ere bere mintzaldia bururatzerakoan. Bokaleko alkate komunistaren ondoren Miarritzko sozialista mintzatu zen. Euskara euskaldunen politikazko problema bat da. Bere gain hartu behar duten buru hauste bat. Aspaldiko "Deixonne"-ren legea (minoridadeen hizkuntzak aplikatu behartzen zuen legea) erabiltzea eskatzen du.

Labegeri senaturrak berak eginikako lerrenetaz aritu zen: "Euskararen aldeko 8 errietsa bereziak (frantsesez "itinérants": toki batetatik bestera mugitzen diren errietsak) aurtan ukanen ditugu, bai eta 9 miloi libera zahar. Erakaskuntzaren HABY ministraren eritzia azaldu du: "Euskararen problemari buruz "hunki-

tua" da. Bainan duela jadanik 2 urte begira baizik, deusez mugitu gabe, laguntza bat eman gabe. "Giscard-ek ere lehenxago gauza berbera jadanik egin zuen. Labeguerik besteek erran dituzten gauzak berri erraiten ditu eta azkenik irakurtzen:

"Lapurdikoa merak elkarturik gaudela Sarako biltzar nagusian, diogu:

-Populazioaren sentimentu eta nahi sakonak salatzen ditugu.

-Orain arte hartu diren erabakiak euskararen erakaskuntzari buruz urrundik aski ez direla, euskara euskaldunen hizkuntza nazionala, Frantziako artistiko aberastanuen bat errepresentatzen duela.

-Errepublikako lehendakariari euskararentzako estatuto berezi bat eskatzen diogu. Horrela ofizialki onhartua, ezagutua, eta lagundua izanen delakoan.

I)Publiko erakaskuntzaren maila guztietan euskararen erakaskuntza aplikatua izan dadila.

II) Euskara komunikazio bide guztietan (Hala telebista, nola irrati, ...etaburretan erabilia izan dadila.

Gutun honekin denak bat zetozen. Hau Giscard-i bialdua izanen da.

Prefetak egin duen mintzaldia

Denak harriturik, estonaturik geldituginen prefeta jauna, frantzes errepresentante bat, euskaraz irakurtu zuelarik. Hori prefeten kondairan euskaraz mintzatzaren den lehena dateke. Horrek "boom" handia egin du euskaldun guztion artean. Nola hartu behar da izaera hori? Politikazko akto honetaz nihork ez daki zer pentsa! Alde batetik pozgarri zaigu frantzes bat, azkenik, euskaraz aditza bainan kasu eman behar ere. Zer erakutsi nahi dauku? Harek euskaraz eginik buruhauste guztiak suntsierazten dituela?! Berak horrenbeste aldiz zionez: "Ez, gaizki elkar ulertu dugu. Frantzes estatua ez da zuen hizkuntzaren etsaia. Aitzitik! (aski da ni begiratzea nola euskaraz ari naitzaizuen...)

Bainan jaun merke, ez dute prefetak nahi zuen bezain ontsa onhartu. Biltzar guztia frantzes ez zen, eta arrotz batek, kanpotiar batek euskara mintzatzea besteentzako ikaskai gogor bat bezala hartua izan da. So egin dezagun errandakoari:

Oldar pertsonal batzu egin ditu. Seaskako lehendakariari. Azken hau euskalduna etzelako. Beraz zertarako ari zen euskaldun arazoetan? eta ez da "frantzes okerrekin" "euskaldun onik" egiten!. Destrade sozialista "eskola pribatuen" alde zelako ere, prefeta "pribatuen aldeko jendeekin ez dugu gauzak aintzintzen ahal. Beti kaka, iskanbila gure artan sortarazteko joaten baitira.

Gero: "Gu ez gara nihoiz zuen kultura zahararen etsaiak izan."

Bere ustez ere, ikastol pribatuen sistema, sistema txar bat da. Ez baitu haur guztei xantza berdina biziaren aintzin emaiten. Popularen haurrek frantzes ontsa ez badakite, ez dute lan liberalak eta nagusiak eginen ahal. Eta gerago guri daukute kulpa emanen, guk bereskuibideak

haur horiei eskaini ez diegulakotz. Eta nahiz eta haur horiek beti laborariak izan nola konprenituko lituzkete asurantzak, kontratuak, makin baten erabilbideak e. a. denak frantzes izanen baitituzte?

Mintzaldi honen kutsu positiboa: bilinguismoa beharrezko dela onhartzea: "Ez dugu euskaldun bati bilinguista izaiteko eskubidea ukatzen ahal. Sistema honi jarraituz zinezko bilinguismoa bat aintzina pusatzen dugu."

Gogoarazi dauku euskaldun izaitea onore bat zela, bainan euskara gordetzea are handiagoa. Euskararen erakasteak ez du beste erakaskuntzaren oreka hautsi behar. Euskara gauza gainerako batentzat onhartua izan behar du. Hauraren interesei buruz ere mintzatu, bainan ez zen biziki argiki aritu.

Koxkak: hautatua izendatuaren kontra

Prefetak bukatu bezain laster Destrade sozialistak erantzun zion (prefetaren mintzaldian bere kontra aritu zen, eta.). Erranez: prefeta izendatua baizik etzela, aldiz bera popularengandik hautatua.

Intxauspek proposamendu konkretua eta fiteak egin zituen: 9 errietsen orde zergatik ez berehala 12 atxeman, beste urte batzu zai egon orde?

Azkenik -ontsa ezagutzen dugun Mazurie- inspekturrak Biltzarrearen Murtzako komisiotan hura ere lanean aritzea eskatzen du. Bainan ere dio: "Oraindik, berehala euskararen lau ordu emaiten baldin badautzeugu, ez zendukete pertsonarik erakaskuntza honen betetzeko. Bestalde, ez nuke onhartuko erakaskuntzarekin jostatzen ibiltzea". Bururatzen: "zein euskara nahi zendukete?". Alkate frankok beren ironia erakutsarazi zioan. Mazurie jaunak bere burua euskararen espezialistatzat hartzen zuen. Hark dena zekien, zuzenki, dena erabakitzen zuen eta.

Euskaldun departamenduaz bi hitz

Departamendu bat posible dea? Batzuek ideia hau utopikotzat jotzen dute. Besteek, aldiz, biziki posible dela uste dute. Berriz prefetak hitza hartzen du. "Azpi-prefetak, prefetak baino eskubide gehiago zituela" erranez (hori guztia ez dugula beste departamendu baten beharra demostratzeko). Baionak gauza franko gidatzen duela frogatzen, laborari gintzaren mailan, instituzio eta elkarte batzu, Euskal Herriak baduela "autonomia" gisa bat departamenduaren barnean.

Deszentralizazio bat errealitatean zela. Bainan Ustaritzeko jaunmerke etsenplu frankoz gezurra zela erakutsi dio: "Karrasaren baimenak, laborarigintzaren paperak eta beste" Paben eskatzen ez badira Baionan ez dezakete atxeman eta beraz oraindik zentralizazio izugarri bat jasan behar dutela. Nahiz eta prefetak deszentralizazio bat aplikatzen ari dela aitortu.

Departamenduaren zatiketari buruz alkateen artean ere eritzi desberdin franko da. Nahi dutenek eta kontra direnek. Kontra diren horiek "Landes" delako departamenduaren puska bat hartu beharko zela gure euskaldun departamendu bat egiteko, diote.

Betiko problema klasikoa; proiektu honen egiteko aintz balioko duela.

Biltzar guztiak bezala, bazkari batez bururatu zen. Bainan, gosea asetuz gero, buruhausteak ez dira hain aiseki asetzen.

KUKUSU

MARK: ilegalitatea HAUTSI

Jose Etxegarai "MARK", aski ezaguna da Euskal Herrian. ETAko militante izana. Lau urte espetxean pasa ondoren, hemendik alde egin beharrean aurkitu zen. Atzerriratua zegoela Yeu uhartera baztertu zuten. Hainbat mehatxu jaso eta poliziak gogorki eraso dio. Azken Amnistiaren dekretorekin eta lau urte luze pasa ondoren Hego Euskadira itzuli da. Denbora luzez eta zabal mintzatu gara berarekin, baina leku faltaz laburtu beharra gertatu zaigu.

— Noiz sartu zinen ETAn?

— 16 urtekin 1962. urtean. Beste hiru lagunekin batera sartu nintzen, baina benetan lana egiten 67an hasi ginen. Biltartean, liberatua etortzen zenean lana egiten genuen, propaganda jasotzen genuen, baina bestela ezertxo ere ez. V. Biltzarrerarte — hemen normalizatzen da egoera — oso lan abangundea egiten zen.

—Zu espetxean egona zara. Noiz detentatu zintuzten?

—Abenduaren 19an, Javier Aya, Roberto Lotina eta hirurok Elgoibarko Sindikatoen lokalak lehertzeraz gindoazela poliziarekin topo egin genuen eta tiroka irten beharrean aurkitu ginen; prentsak

zioenez 60 bala zituen gure berebilak. Ondorenean detentatu eta bi egun t'erdi komisarian pasa ondoren, espetxera. Ni konkretoki lau urtetan, Basauri, Carabanchel, Soria, Jaén eta Palenciatik pasa nintzen.

—Orduko egoera, eta gaur pasa direnengadik jakin dugunaren artean berezitasunik aurkitzen al duzu?

— Ez, gauzak maila horretan berdin edo kasu batzuetan okerrago jarraitzen dute. Espetxe batetatik bestera berezitasunak badaude, baina garrantzizkoenak kanpoko egoerak mugatzen ditu. Beti bezala espetxerik "onenak" probintzialak ziren — familiarengandik gertu, giroa, laguntza etab. — Bestetik, ni egon nintze-

nean 200 bat preso izango ginen, konkretuki Soriako espetxean 70 egotera iritxi ginen; honek ere beti laguntzen du, zenbat eta gehiago egon, orduan eta denpora errexago pasatzen da.

—72.an espetxetik irten zinenen, kanpoan zer egoerarekin aurkitu zinen?

—Ni irtetzerako Burgosko epaiketa pasatua zegoen eta ETA V eta VI arteko zatiketa emana. Zatiketari buruz, espetxean oso gutxi jakin genuen; dato bezala, bi urtetan Organizazioaren informebat bakarra jaso genuela esaten dizut. Jakiten genuena familiaren bidez izaten zen edo beste espetxeetatik etortzen zirenetatik —batez ere Burgostik— hauei zekiten guztia ateratzen genien. Modu guztietara, nik orduan nuen eritzia —eta posizionatu gabe nengoen— erakundea VI zela eta Va "Nazionalistenak" Biltzar Ttipiko 5 lagun zirela zen. Kalera-tu nindutenean egoera desberdinarekin aurkitu nintzen, erakundea indarberritzen ari zen. VIarekin posizionatutako hainbat erakundera berriro itzuliz eta ideologia mailan aurrerakadak emanez

zenbait gauza argi eta garbi zen. Kalean neure lagunekin hitzegin ondoren—Treparekin adibidez hiru bat hilabete barru ETAn sartu nintzen berriro ere.

—**Noiz aurkitu zinen Hego Euskaditik aldegin beharrean?**

—Espetxetik irten eta hamabost hilabete barru aldegin nuen. Bilbon, bizi erdiklandestino egin beharrean aurkitu nintzen, polizia atzetik ibiltzen bainuen egun osoan. Denboralditxoak kanpoan pasatzen nituen, eta haetako batetan Madril joan nintzen. Itzuli nintzenean, komisiariatik pasatu behar izan nuen eta oraingoan aske utzi beharrean aurkitu baziren ere, egun gutxi barru Carreroren ekintza egiten da, eta nik nola sinestearazi poliziari ez nuela zer ikusirik? Ezinezkoa zen nahiz eta egia izan. Honela Abenduan aldegiten dut.

—**Ipar Euskadira iritxi zinenen, zer egoerarekin aurkitu zinen?**

—1974ean Gose grebarekin. Errefugiatu gabe nengoen, laguntza lantzen ibili nintzen. Erakunde mailan giro ona zegoen, gose grebaren inguruan batasun handia nabari zen. Baina giro on hau Ipar Euskadiko zenbait taldeekin zeuden arazoak iluntzen zuten. Errefugiatuak beren arazoetaz bakarrik kezkatzen zirelako erabiliak sentitzen ziren talde hau.

—**Arrazoi al zuten ala ez? Errefugiatuak kezkatu aldira Ipar Euskadiko arazoetaz edo beren politika —erakundearen politika—eraman dute?**

—Era batetan, beti izan dute arazoa. Ez errefugiatuek, ez erakundeek, ez dute lagunik egin Ipar Euskadi mailan: ez dute lanik egin kontzientziatze mailan. Errefugiatuen seguritateak ez du oztopo handirik jarri. Orain, lanik ez bada egin, ez da gure laguntza faltaz bakarrik izan, hango taldeak ere ez dira gehiegi kezkatu. Gehiegi esan dezaket, errefugiatuak han egoteak biziki lagundu du; beren presentziak bakarrik, gehiago edo gutxiago begiak irekitzen lagundu die.

—**Militar eta politiko-militarren arteko zatiketa bizi izan zenuen. Zer konta dezakezu.**

—Beno, zatiketa hartaz literatura asko idatzi da, baina zatiketa eman zen momentuan, arazoi politikoak ez zeuden sakondurik. Eritziez jokatu zen gehiengoa, eta sakonean bazeuden zenbait puntu aurera begira bereizten gintuztenak. ETAk eta bere inguruan sorutako sektoreak Euskadiko burrukaren prozeduran jokatu behar zuten paperean zentratu zen arazoa. Guk esaten genuenez, ETAk sortutako sektore hori —Ezker Abertzalea— norbaitek zuzendu behar zuen, alternatibak eman behar zitzaizkion, eta horretarako erakunde edo alderdi baten beharra zegoen. Momentu horretan ETA bakarrik zegoen, beraz gure esku gelditzen zen lan hori. Militarrek beste ikuspegi bat zuten —eta honen arauera

jarraitzen dute gaur— ekintza konkretotan, seguritatea eta eraginkortasuna zituzten beren puntu zentralak. Honela, burruka harmatua eta politikoa edo masa burruka batera ezin zirela eraman esaten zuten; bigarrenak seguritatea kentzen baitzien, baina masa burrukarako planteamentu sakonik ez zuten egin.

—**Zer prozedura eraman zenuen planteamendu hauk sendotuarate?**

—Nik prozedura ez nuen gehiegi ezagutu, meningitiseko atake bat izan nuen eta hiru hilabetez ezertxo egin gabe egon nintzaian, ezer jakingabe. Adibidez Iparraren hilketa hilabete beranduago jakin nuen. Eraman zen prozedura normala izan zen, Hego Euskadiko aparatua finkatu eta politiko-militarren linea garrantzitsuenak landu.

Honen burutzea, VI. Biltzarren bigarren zatian eman genion. Nerretzat hau izan da ETAn Biltzarrik garrantzitsuenetarikoa. Masa organismoen lehen lerroak han markatzen ditugu, batez ere LABenak, gure eritziz langileria izan behar duelako iraultza prozeduraren zuzendaria. Beraz, masa organismo guztien sendotzean lan politiko-militarra eramatea; militar mailako lanetan era berean burrukaren benetako laguntza izan zedin eta ikuspegi honetatik aztertze; Baita ere, Biltzarre honetan planteatzen dira BAT (abertzaleen batasunerako) eta Herrikoi Batasuna (frankismoaren erorketaren aurrerako alternatiba); modu batetara edo bestera aurkitzen ginen egoera aldatu beharko zela somatzen baikenuen.

Era eta talde guztietako mehatxuak jaso ditut

—**1975. urteko “Estado de Excepción” dekretoak ankaz gora bota zuten egindako lan asko. Zer gertatzen da hemen?**

—Egia da. Egindako lana, erakundearen ezarkuntzan—honetan erresponsable politiko-militarrak, bi mailatako la-

na batera eramanaz eta erlazionatuz, lan handia egiten dute, kuadro politiko asko sortzen da eta masa erakundeak martxan jartzen dira; militar mailan kanpaina gogor bat eramaten dugu: Díaz Linares, Morán, etab... ahal zen aukeratuenak eginez, hau da ezaugarriak errepresioaren elementurik izenpetuenak ikuitzea, bai Euskadi mailan, bai erakunde mailan.

—**“Estado de Excepción” delakoak eman zigan egurra handia izan zen, oso handia. Alde batetik gogorren aurkitzen ginen momentuan ezarri zutelako eta Aberri Eguna oso gogor prestatzen ari zelako. Bestetik, Goiherriren erorketaren ondoren ezartzen dute eta honek zuen pixuarengatik —elementu askoren erorketa suposa zezakeen edo askoren aldegitza—, prozedura geldieraztea proposatzen da. Eta hau oso osoan lortzen dute. Hau beti gertatzen da, gobernu faxista batetaz ari garenean. Oposizioa, aurrez-aurrez erantzuteko gai ez denean nahiz eta dena ez hautsi, kolpea ematen dute.**

—**Tristeia izango da esatea, baina egurpetik ez zarete ateratzen. “Estado de Excepción” garaian jasan zendutena. Ezkerra, Wilson, Moncho, Andoni... Zer suposatzen du zuretzat kolpe honek?**

—Erakunde mailan, ezbehar izugarria suposatu zuen; luzarora begira kalte handiena egin digun erorketa izan zen, inoiz ez baitdira horrenbeste elementu beharrezko erori. ETAk beti elementu gutxitan zentratu egin du, garrantzirik handiena liberatuak izan dute. Nolakoa zen erorketa, berehala altxatzen ginen berriro baina ahuldurik aurkitzen ginen eta bereraikitzen geudenez, egurte handiegia izan zen.

Pertsonal mailan, okerragoa izan nuen. Hildako eta detenituen arteko asko gertuko lagunak zirenez, gehien ikuitu ninduen erorketa izan zen. Dena dela, gerla honetan zerbait lortu badugu, gertakizunak asimiliatzeko ahalmena izan da. Asimilapen hau hurrengo egunean lanean jarraitzea ukatzen ez digun neurrian datza.

—**Erorketa hauen ondoren “buruzagitzat” hartzen zaitu politiziaz, zenbait ekintza eta gertakizunen ardura zure gain jaurtiz.**

—Polizia, eta pentsakera burgesaren politika da hau: erakunde edo alderdi bat pertsona konkretokin identifikatzea; askoz errazagoa baita pertsona batzuren gain oharkera ezartzea, erakunde osoaren gain baino. Orduan, Pertur eta niri erori zitzaigun gogorra. Bestetik aski normala zen, erakundeko zuzendaritzan zeudenen berri zenez, azaletik bi bakarrik gelditzen ginen; behar bada sinetsi nahi ez zutena zera zen, zuzendaritzak ere berritzen direla.

—**Lehenago esan duzu, polizia elementu konkretu batzuren gain zentratzen dela. Herri mailan ere ez duzu uste horrelako zerbait gertatu dela?**

— Mitoak poliziak sortu ditu eta herriak gutxi edo gehiago beraganatu ditu. Garai batetan Etxabe eta Eskubirekin gertatu zena adibidez. gaur Apalarekin gertatu da. Bainan gaur egoera aldatu da, ETak eta Ezker Abertzaleak kon-
tzienteki ez dute inoiz inor ezaguterazi, eraildakoen kasuetan ez beste, eta azken burrukaldian presoek eta Amnistia-
ren aldeko kanpaina baten barnean.

— Poliziak emandako fama horrek, zer ondorio ekarri dizu zuri eta familiari?

— Ondorio maltzur eta kaltegarriak noski. Familiaren gain hainbat mehatxu joan

guztietako eta talde guztietako mehatxuak.

—Ipar Euskadin ere errepresioa jasan behar izan zenuen. Zer eratan eman zen?

—Lehenago aipatu dudana "fama" k Iparraldean ere ondorioak ekarri zizkidan, konkretoki Yeuko konfinamenduan. Polizi espainolak momentu haietan Berezadi eta bi poliziren desagertzea zela eta hauen erresponsabilitatea bota zidaten eta polizi frantsesak erabakia hartzerakoan aurrean izan zituen akusazio haik, inongo pruebarik ez izanarren. Yeutik

enatariko bat Alderdiaren indartzea izan da. Zer pauso eman zenuten honetarako?

— Erabaki VII, Biltzarre Nagusia hartu genuen. Honetarako lehenagotik lanean hasiak ginen. Erabaki honen onhartzearen oinharriak, militarren zatiketarik hasi genuen prozesuaren —Masa organismo ak, BAT, Herriko, KAS—etabarren burutzea izan zen. Honela erakundearen zatiketa erabakitzen da, hau da lan bakoi-tzak bere organizazioa izango du. Lan politiko mailan, alderdi iraultzaile baten beharra ikusten denez, honi buruz baseko debatea hasten da. Funtzionamenduko zenbait akats kenduz, Biltzarre gaiza argi eta garbietan joan ginen denok. Beste egoera politiko berri batetan sartzeko ateetan geunden eta iraultzaileen eginkizunetarako bat, egoerari moldatzen jakitea da. Honela egiten dugu politiko eta militar mailan, Azken honi buruz ere zenbait erabaki garrantzitsu hartu genuen. Demokrazi-burges batetan, erremintarik onena masen burruka da; era honetan burruka harmatua beste maila batetan dago planteaitu beharra. Dena dela, guk zenbait aldizkari kaleratu ditugu gai hontaz.

—Biltzarre horren ondoren, militarrek eta zuen arteko elkartzea gertu ikusten zen. Zer gertatu zen honekin?

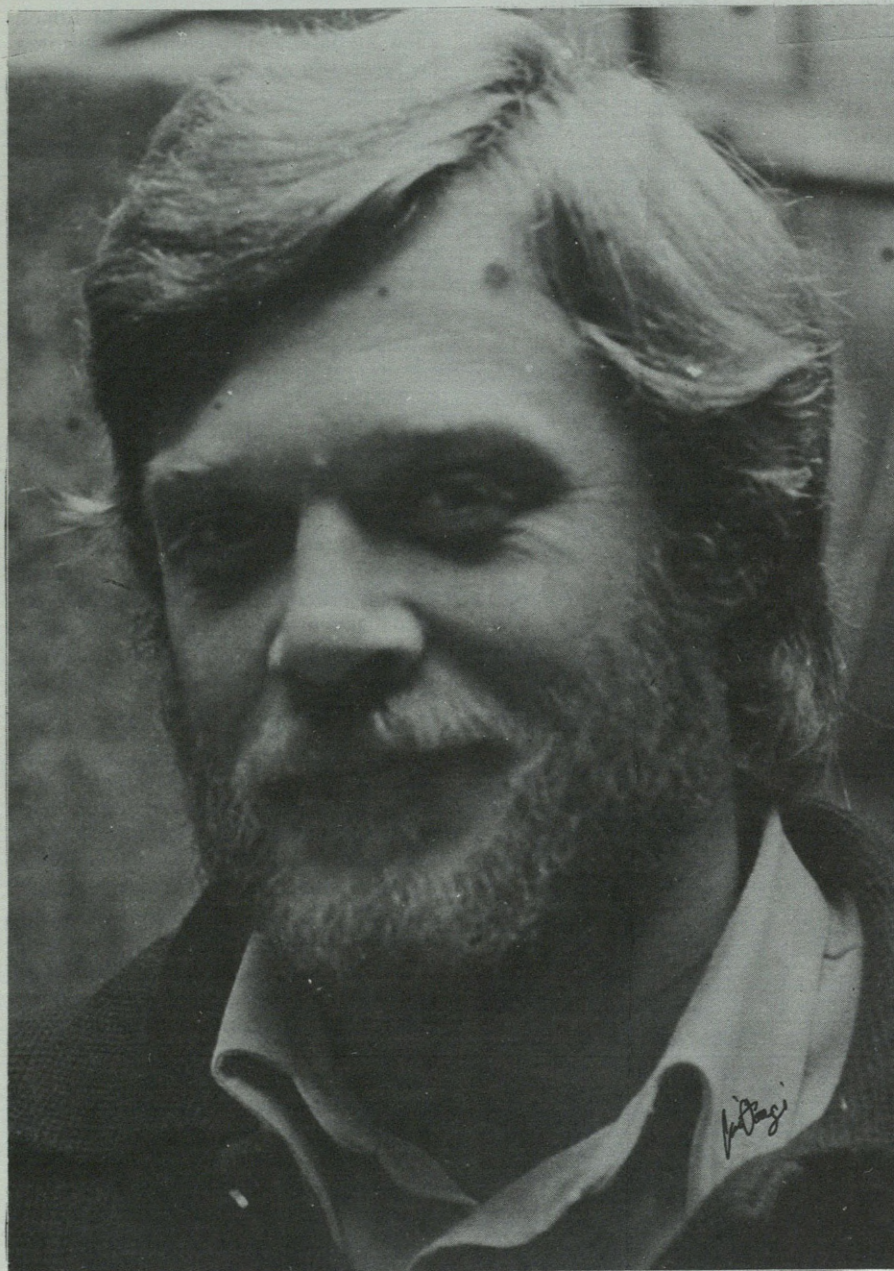
— Bai, beretariko bi militante gure Biltzarrean egon ziren, debate guztietan parte hartuz. Amaieran, han hartutako erabakiekin bat agertu ziren. Alderdiari buruz oso osoan planteamendu militarrei buruz ere nahiko akort. Gehiago da, ondoren atera zuten ZUTIK batetan hau agertzen zuten. Baina ni beti harritu naiz nolatan hartu zuten erabaki hura hain erraz. Errealitatean, beste postura bat agertu dute noski, bai EIAri buruz, bai guri buruz, etengabeko akusazioak, zokoratze presioak, etab. Betiko, plantemamenduekin jarraitzen dute; politiko mailan ez dute egoera aldatu denik onhartzen, beraz burruka harmatuaren eginkizunaz ez dute ezertxo ere aldatu. Gaur herriak era guztietako alternatibak eskatzen dituen ezin gindezke ezer aurkeztu gabe gelditu eta militarrek ez dute maila horretan ezer planteatzen.

—Militarren EIArengako laguntza eza aipatu duzu. Zuen zein izan da?

— Gure laguntza ere oso txikia izan da. Oinharritzko elementu ideologikoak jarri genituen eta bestetik Alderdiari zenbait militante pasa diogu. Momentu honetatik ez dute gurekin zer ikusirik izango organikoki. Hutsune handiak egon badira ere, EIA gaur errealitate handi bat da Euskadiko iraultzan.

— Beno, eta orain Hego Euskadira itzuli zara. Zer diozu eman duten Amnistia hontaz?

—Itzulera honetan, azkenetakoa naiz. Gure erakundeko jendea lehenagotik pasatzen hasia zen, Francoren heriotza ondoren eman zuten indultoarekin hasiz.

Askoz errazagoa baita pertsona batzurengan kulpak jaurkitzea.

ziren. Nere ama lehenago ere bi aldiz detenitua izan zen eta bi hilabete Yeriasko espetxean pasazituen, Carreroren hilketa zela eta. Bestetik etxean lehergailu bat jarri ziguten. Niri berriz, era

alde egin ondoren, klandestinitatean bizi izan beharreanegon naiz, tarteka Hego Euskadiko ilegalitatean bezala, korrikan irten beharrean aurkituz.

— ETAp-meren pausorik garrantzitsu-

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

10 urte debekaturik egon
ondoren berriz kalera !

Hiruhilabetez behin
argitaratzen da

Monografiak
Dossierak
Azterketak
Kritikak
Guarko gaiak

laugarren zenbakiaren
gai nagusia:

EUSKAL KANTA BERRIA

Laugarren zenbakiaren
lankideak:

A. Otaegi, J.
Altzibar, J.
Artze, J.A.
Beloki, J.R.
Ontxausti, J.
Iriondo, Luis
Knor, G
Kortaberria, P.
Legarreta, P.M.
Lete, X.
Pagola, Manolo.
Zubizarreta, I.

JAKIN

500 pta. urtean. 175 alea

Eskabideak eta harpidetza:

Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tlfno. (943) 65.11.06

HAUTSI

11 ZENBAKIA

1976.eko Martxoak 15

Martxoak 8
greba
orokorra
Euskadin

Amnistiaren alde Euskadik eraman duen burruka, bizi politiko guztiaren ardatza izan da; egoera generaletik at egon ez bada ere, hau da, burruka hau momentu guztian Estatuko erakundearen arteko burrukak, etendura eta erreformaren arteko gerlak, etabarren barruan egon da. Azken dekretuari buruz, gauza bat bakarrik, ez dela Amnistia Orokorra izan. Noski, izugarritzko aurrerakada suposatzen du, baina oraindik bide asko gelditzen da egiteko, eta noski ez errezena.

— Gaur asko hitzegiten ari da atzerrituen itzulerari buruz. Zer pentsatzen duzu zuk? Zer gestio egin dituzu itzultzeko?

— Errepresioa, errepresaliak, etab, ez diet garrantzi handigirik eman, eta uste dut oso gutxi kontutan izango dutela, asko eta asko egoera gogorrak pasatutakoak baitira. Noski kontutan hartu beharra dagoela gauza hau, batez ere ezkondata eta familiarekin daudenak, kontrolatzen errazagoak baitira. Itzuli ala ez itzuli, planteamentu politikoen barruan sartzen da, baina nik uste dut, herriaren lorpen bat izan denez, hau sentitzen utzi behar diogula.

Itzultzeko egin ditudan gestioak, denak egin dituztenak izan dira pasaportea hartu eta muga pasatu. Hau, Titoren heriotzaren berri jakin nuenean egin nuen.

— Zer egoera politiko aurkitu duzu Hego Euskadin?

— Ipar Euskadin jasotzen denak, beti izaten du hutsune asko eta gainera oso geldia izaten da. Adibidez, euskal ezkerren aliantzari buruz, gauzak oso aurreratuak zeudela uste nuen, eta ezkerren politika egingarri izan dadin Euskadin, bloke hau beharrezko dela uste dut baina ikusi dudanez ez da oso erraza.

Ezker Abertzaleari eta KASi buruz, nik beti bereizketa bat egin dut. Ezker Abertzalea ETaren burrukaren inguruan sortutako sektore sozio-politiko bat da, eta KAS alderdi politiko batzu besterik ez da. Uste dut, sortu nahi den bloke hori ezker abertzaletik gertuago dagoela KASetik baino. Baina hori bai, alderdi independentistek eraman behar lukete bai ezker abertzalearen zuzendaritza eta sortu nahi den bloke horrena. Maila honetan gauzak oso larri ikusten ditut.

— Eta, ETA edo ETak zer?

— Dakitenez, maila guztietako adaptazio lana egiten ari dira, zeren gaur beharrezkoa da era berrietara moldatzeko bideak jartzea; bai estrutura mailan, bai ideologi, mental mailan, politiko gertutako handiago bat behar da. Burruka harmatua erreminta garrantzitsu bat da; askotan esfuerzo txikiarekin gauza han-

diak lor daitezke, baina frutu hau be-
rak aurkalo gerta daitezke eta pila han-
dian gainera. Honegatik, gaur,
inoiz baino argitasun politiko handiagoa
eduki behar dute. ETAP-m ez bada hain
brilantea izan azken denboraldian, Alder-
diaren bultzatzeak eta "Berezien" zati-
ketak ekarri zion debilitamenduagatik
izan dela uste dut, eta egin behar zuen
gauza asko egin ezbadu daramaten
readaptazio lanarengatik izan dela. Dena
dela. ETAP-m desagertu dela uste dute-
nak, bere buruak engainatzen ari dira.

— Eta orain zer egin behar duzu?

— Beno, asteko, eguneratu. Lehenago
esan dudanez bezala gauzak oso aldaturik
daude, eta garbi ikusi nahi dut gauzak
non eta nola dauden. Gero egoera berri
honetara moldatu. Honetarako erarik
honena alderdi politiko batetan sar-
tzea dela deritzat, besteekin baturik
baino hobetoago ezin baita lanik egin.
aila honetan, gaur EIArekin identi-
fikatzen naiz eta partizipe sentitzen na-
iz; orain arte bertan lanik ez badut egin
ere, uste dut inor ez dela harrituko
bihar EIA-n militatzearekin.

Beste gauza askotaz mintza gintez-
keen berarekin, baina, denbora eta le-
ku falta dugunez, hemen uzten dugu.

L. AUZMENDI

ZOKORATUAK PLAZARA

Epileptiko, hippi, ezkongee amek, homosesual, gaizkile, prostituta, ijito, eskale, drogazale eta alkoholzale, mutu, gogorak, tisiko, gizon erakusale, ipotx, lepradun, sifilidun, albino, anarko, eta emakume oro; baita ere bistan gaitzik ez dutenak bainan, bere bisaz gizarte honetatik bazterurik gelditu direnak: joezin dutenak eta hotzak, izutiak, makalak, pekatariak, izukorrak, zakil txikidunek. Klase zantpatzaileek ezarritako legeekin-sentimentuz edo egitez-bat ez datozen baztertu hauk denak, gizarte-riaren erdia dira. Lege horik hautsi dituztelako errudun, gaixo edo taradun sentitzen dira. Bakoitza bere nortasun bila: mundu honetan norbera bere lekuaren bila. Eta laister aurkitzen dute: espetxe, erreformatorio, ospitale, gheto, sanatorio e.a... Leku hauetan diagnostiko bat egin, honen arauera klasifikatu, eta, "sendatu" eta "zuzenduko" balira umil-umil gizartean berriro murgilduko lirateke edo eta betirako bazterturik edo hilik gertatu. (Doctor Manuel G-B).

Zokoratu guzti hauen artean, homosesualak (nola gizonezko hala emakumezko) izan dira zantpaketa latzena jasan behar izan dutenak. Arazo hontaz, ezjakintasuna ikaragarria da. Erregimenak, berriz, honetara bultzatu gaitu: Homosesual hitzak jende askori farregurea ematen dio.

Gure gizartean fenomeno hau ikuitu ezinezkoa da. Sikiatra jendea ere, kasu batez, arazo hontaz postura okerrak defendatzen aritu izan da; behar bezala ez dutelako ezagutzen edo eta behar bada nola halako erligio-moral kutsu eta heziketagatik.

Haritik zertxobait irtenez, "Homofilia" zer den eta honek homosesualitate-arekin zer desberdintasun duen azaltzea egokia litzateke. "Homofilia" hitzak, Grekotik itzuliz "antzekoenganako tiramena" esan nahi du. Homosesual hitzak, berriz, "antzekoenganako sesualitate" edo seso berdineko partsonengana sesualitatea.

Hala ere, eta hitz bi horien desberdintasuna kontutan ukanez, seso berdineko pertsonen arteko harremanei-fisiko harremanetara iritxi daitezke noizbait homofilia edo homofilo deituko diegu. Hitz hauen bidez, orain arte hain gaizki ulertuak eta ikusiak diren homosesualitate eta homosesual hitzak baztertuko ditugu. Homosesualitatea-homosesual hitzek, persona hori halako gaizkile, gaizkieginak, edo okertu famaz apaintzen dituzte agian, edozein heterosesual baino buru osasun eta oreka hobea edukitzea homofilo batek.

GAY ORGANIZACIÓ DEL MOVIMIENTO DE LIBERACIÓN GAY DEL PAÍS VASCO
HOTSA EUSKAL HERRIKO GAY ASKAPEN MUGIMENDUAREN AGERTOKIA
N.º 0 - NOVIEMBRE 1977
Zbk 0 - 1977 HAZILA

- Demos la cara.
- Beste sasi Amnistia bat.
- Destruir las cárceles
- Plataforma reivindicativa

Heterosesualen klasifikapenaren eskala

Giza sesualitateari buruz egin diren ikasketa serio eskasetatik "Informe KINSEY" da aipagarriaenatarikoa. Estatu Batuetako 10.000 lagun txuri artean—5.000 gizon, 5.000 emakume—egina dago. Elkarriketa, txikitatik hasi eta gaur arte hauek eraman duten sesual bizian zentratua dago.

Ikerketa honek, giza sesualitatea izugarri argitzen digu; eta neska-mutilei txikitatik ematen zaien heziketak, bere konportamendu sesualean homifilo edo heterofilo izatea eraman ditzake.

Hona hemen ondoren zientifikoak. Bertan, sesualitate arazoak, bizi garen gizartean izugarritzko errepresioa dagoela, ikus daiteke. Arazo hau era askotan agertzen da.

Kinsey eskala	Heteroses.	Homoses.	Gizon.		Emakum.	
			Min.	Max.	Min.	Max.
0			53	78	61	72
1			18	42	11	20
2			13	38	6	11
3			9	32	4	11
4			7	26	3	8
5			5	22	2	6
6			3	16	1	3

Inkestatutako jendearen emaitzek, hau erakusten dute: ehuneko 50 o gradutako homosesualak dira, ehuneko 46 1 etik 5arte gradutakoak eta ehuneko 6 graduak. 3. graduaren bisexualak edo anbisexualak sartzen dira.

0— Talde honetan, orgasmoan edo kilikadura erotikoa bukatzen diren ukitze fisikorik ez dute egiten eta seso berdinekoenganako sikiko erantzunik ez dute. Seso desberdinekoen artean egiten dituzte harreman eta erantzun sozio-sesual guztiak.

1— Talde honetakoak, harreman homosesualak ustegabea (kilikadura fisikoaz) egiten dituztenak dira. Beren esperientzi sozialesualak beste sesoarengana zuzendurik doaz.

2— Talde honetakoak homosesual esperientzia, ustegabekoa baino hedatuagoa da eta homosesual eragingarriei ongi jehazturiko eraz erantzuten die.

Hau, generalki, jende gazte artean ematen da; nahiz eta harreman heterosesualerantz hezketa zuzendurik egon, beste sesokoekin inoiz harremanik eduki ez dutenen artean ematen da hau bereziki.

3— Hetero-homosesualaren eskala erddian aurkitzen dira. Harreman psikiko eta esperientzietan nola homosesualak hala heterosesualak agertzen dira; bietan berdin gozatzen dute eta alde batera ala bestera jotzeko nahirik ez dute agertzen.

4— Hauk homosesualak dira; Hala ere tarteka harreman heterosesualak edukitzen dituzte, eta era honetako eragingarriei nahiko ongi erantzuten diete.

5— Hemen, bai ekintza eta harremanetan ia osoki homosesualak, direnak sartzen dira. Beste sesokoekin noizbehinkako harremanak dituzte.

6— Hemen oso-osoan homosesualak direnak—esperientzi eta erreazio sikikoetan—sartzen dira.

Ikerketa honetan ikusten dugunez, gizarteko ehuneko 50 ek “seso berdina maitatzeko” ahalmena dute, hau da kondizio normaletan sesualitatea beste era batetara ulertzen dute.

Arazo hau garai eta leku desberdinetan aztertua izan da. Adibidez Errusian, Stalin boterera iritxi arte homosesualitatea zilegia, zen. Honek “bizio burgesa” zela esanez debekatu zuen. Espainol Estatuan, erreprimenez kanpo, beti iragarritzat hartu dute (zineman, etab, arazoa oker planteatuz. “No desearás al vecino del quinto” espainol filma ezin dezakegu ahaz. Hau azken urteetako pelikularik ikusiena izan da eta homosesualaren bihurtzeaz bukatzen da.

Bestetik, Espainol Estatuan, 1970. urteko Abuztuaren 4ko Ley de Peligrosidad y Rehabilitación social delakoa daukagu. Lege honen bitartez, harreman homosesualak egiten dituzten guztiak “arriskutsuak” dira. Ondorio bezala, lau hilabetetik bi urtearteko espetxea jasan dezakete, lau hilabetetik hiru urtearte “Berrezierako” etxeetan sar ditzake.

“Sendakuntza” etxeak. Berebilak gidatzeko eskubidea ken diezaiakete. Leku konkretuetan bizienera behartu. Eta legalki beste hainbat neurri diskriminagarri batzu ukan ditzakete: multak, bahipenak, etxe kentzeak, etab...

Dena dela, mugimendu erreibindikatibo hazkor bat hasi da Espainol estatuan. Lehen manifestaldi publikoa Barcelonan egin zen, zer esanik ere eman zuen. Erakundeen sortzeak ere aurrera jarraitu du. Hona hemen batzu:

—Agrupación mercurio para la liberación homosexual (Madrid)

— F.A.G.G. Front d'Alliberament Gai de Catalunya

— F.A.G.I. Front d'Alliberament Gai de les Illes.

— F.A.H.P.V. Front d'Alliberament Homosexual del País Valencià

— F.H.A.R. Frente Homosexual de Acción Revolucionaria (Granada-Madrid)

— M.D.H. Movimiento Democrático de Homosexuales (Madrid)

— M.H.A. Movimiento Homosexual Aragónés.

— M.L.H. Movimiento de Liberación Homosexual (Granada)

—U.D.H. Unión Democrático Homosexual (Málaga)

eta Euskadin EHGAM (Euskal Herriko Gai Askapen Mugimendua). Hauek beren “GAY HOTSA” errebistaren lehen zenbakian 25 puntu erreibindikatibo agertzen dituzte.

Puntu hauk, batzu homosesualak zuzenean dagozkienak dira, beste batzu emakumeei bereziki eta —arazoa zabalean ikusten badugu— gizarte osoari. Zenbait lege, ideia —edo prejuizio, hobe esan— eta ohitura sozial salatzen dute. Eta badute proiektzio politikoa ere. Hauk dirateke, laburki:

—“Ley de peligrosidad y rehabilitación social” delakoaren deuseztatzea; adin

nagusitasuna 16 urtez; emakumearen berdintasuna sail guztietan eta pertsonaren sesual praktikaren ondorioz ezartzen diren diskriminapenen deusezteak. Dibortzioa nahi duten guztientzat eta ezkontzatik kanpoko seme-alaben (“naturales ilegítimos y adulterinos”) figura legalen deusezteak.

—Heziketa sesual egokia, sesualitatea ez birsorkuntzarako bitarteko bakarrik bezala azalduz, atseginerako eta pertsonen arteko komunikaziorako iturri bezala baizik, hetero eta homosesualitatearen artean diskriminapenik egin gabe.

Homosesualitatea gaixotasun bezala ez hartzea, ez medikuntzan eta ez heziketan ere. Inolako diskriminapen sozialik ez homosesualentzat.

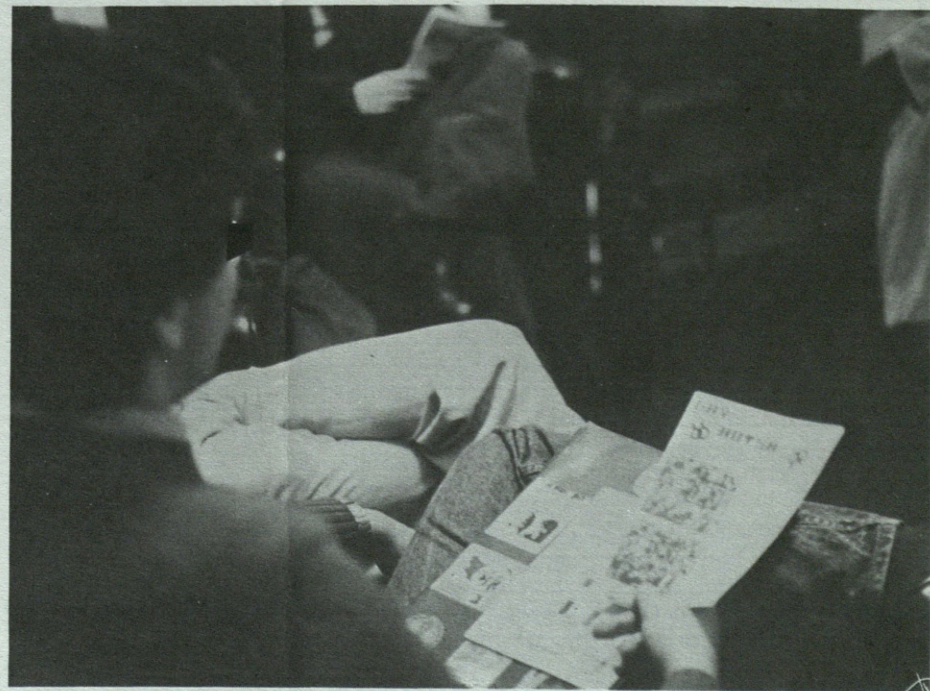
—Venerear eta sesual gaixotasunak Seguritate Sozialak zain ditzala alde aurretik kanpainak eginez. e.a. Antisorgailuak, e.a. ere Seguritate Sozialaren kultura.

—Amnistia homosesualentzat. Alderdi politikoek programetan alternatibak eman ditzatela homosesualitateari buruz. “Gure burruka, langile mugimenduak eta nazionalitate zapalduak beren askatasuneruntz daramatenari lotuko bage-nio bakarrik, lortuko genituzke haren helburuak”.

EHGAM mintzo

— Homosesualitateaz ulertzen denaren inguruan, zer mugimendu sortu dira?

— Bi eratakoak daude “eraberrituz” gizartean sartzea nahi dutenak eta, gu geran bezala onhartzen ez gaituen gaurko gizarte honen aldaketa lortu nahi dugunok; estatu mailan talde autonomoetan zatiak gaude. Izaera erreibindikatiboa eta kontzientziatzailea dauka.

Lehenengoak elizak zuzenduak daude eta izaera paternalista dute. Katoliko ekintzaileez osatuak daude; Catalunya (Dignitat) eta Valencian mugitzen dira gehienbat.

— **Zer da EHGAM? Noiz sortu zen? Zer lortu nahi du?**

— Urte honen otsailean sortu ginen. Hasieran, elkar ezagutu eta harreman talde bezala sortu genuen. Gaur arte ixilik egon den arazo hontaz herria kontzientziatzeko kalera irten beharra ikusiko genuen eta, martxoan ezagutzera eman ginen.

Homossexualak izanik gehienak, askatasun sesualerako talde bat gara; langileri eta nazionalitate zapalduak daramaten burrukarekin lotuz, gure mugak Euskadin daude, gure burruka Euskadik daramanari lotua dago. Mugimendu demokratikoa gara; akordioak asanbladetan hartzen dira. Gure puntu minimoak Plataforma erreindikatiboan agertzen direnak dira, hau da, gehiengoak hartutako erabakiak errespetatzea.

— **Orain arte, zer egin duzue? Zer oztoporekin aurkitu zarete?**

— Barne debateak hasi ditugu; artikulua eta agirien bidez, prentsan agertu gara. Manifestaldietan parte hartu dugu. Zokoratuen koordinadoran gaude COPEL, Bizkaiko Emakumeen Asanblada, eta Euskadin dagoen beste GAY talde batekin-hauekin bat egin nahirik gabiltza. Gure helburuetako bat, koordinadora hau finkatzea da.

Oztopoak, zenbait komunikabideen ulertezintasunagatik —guk esandakoa aldrebestuz— eta beste batzuek ezertxo ere aipatu ez dutelako, sortu zaizkigu.

Beste maila batetan, bulego bat irekitzeko izugarritzko oztopoekin aurkitzen gara.

— **Zenbat zarete?**

— Gure zenbakia kulunkaria da. Dena dela, 100 bat lagunen artean talde finko bat lortzen ari gara. Hauetatik, 50 gizon eta beste hainbat emakume gara.

— **Zeintzu dira zuen arazo pertsonal garantzitsuenak?**

— Homossexualaren —nola gizon hala emakume— arazorik larriena, homossexualitatearen onhartzea da. Gero famili mailako arazoak datoz: Generalki aitaren aurrean mnormalean “machista” delako ezkutatu beharra. Bi bizi egin beharra ere arazo handia da. Lanean ez dezatela jakin, “Ley de Peligrosidad” delakoaz kalera zaitzakete; egoera honetatik nagusiak aprobetxatzen dira. Beste maila batzutan ere ezkutuan ibili beharra dago: sindikal mailan, hauzoz batzarretan, etab. desprestigiaturik gelditzen baitzera. Ikusten duzuenek, bukaera gabeko haria da.

Emakumeak bestetik errepresio dobleaz aurkitzen dira: emakume bezala sexualitatea ukatzen zaienez; eta lesbiana bezala, ez dira kontutan hartzen...

“Codigo Penal”ak hauetaz ez du hitzegin ere egiten. Nola konpondu esisti-

tzen ez duen arazo bat? Hau egiazkoa da. Adibidez, beren sexualitatea ukatzen, bi emakumek dantza egitea edo eskutik heltzea ez zaio inori arraro egiten. Ikus dezakezuenek, gizonekin ez da berdin gertatzen.

— **Zer iruditzen zaizue trabestismoa?**

— Beste sesokoa dela agertu nahi duenak ez du homossexuala edo homofiloa izan beharrik. Beste sesokoak sentitzen diren pertsonak dira, eta beren arazoa operazio batetik konpon daiteke. Baita ere, gizarteak eskaintzen dion papera onartzeko duena homossexual dela gerta daiteke. Guk, gizarte, ulertze era hauen aurka erreakzionatzen dugu.

— **Zein da zuen arazoaren hasera?**

— Gure arazoa ez da kromosomikoa; seso era bat gehiago da. Jaiokerako homossexualitateaz ez dugu sinesten, ez eta ere endakatzeara. Gutxiago erreprimittutako gizarte batetan, bisexualitatea askozaz hedatuagoa dagoela gogoan hartu behar dugu.

— **Herrialde sozialistetan, zein da homossexualen egoera?**

— Stalinen enxeplua jarraituz, homossexualitatea erreprimitzen hasi ziren. Gaur, Checoslovaquia eta Polonian, 18 urte-tik gorakoentzat uzten dute.

— **Eta European?**

— Suecia eta Holandan uzten dute. Be Behar bada Holanda izango da irekiena, baina hau famili krisisaren ondorioa izan daitekeela pentsatzen dugu.

— **Gizonezko prostituziorik ba al dago Euskadin?**

— Gu, prostituzio era guztien aurka gaude, zapalkuntza eta esplotazioaren alder-

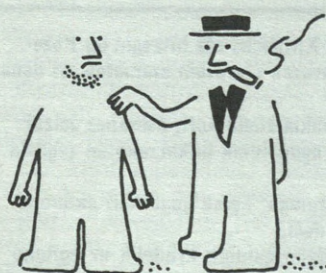
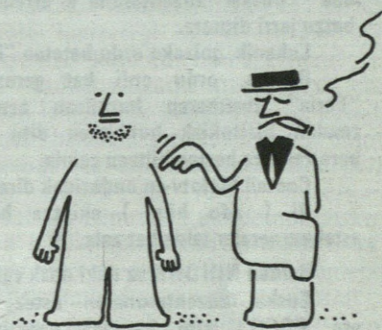
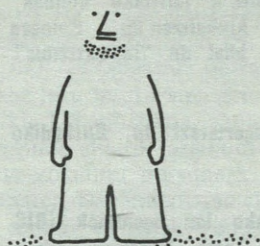
di bat gehiago delako. Normalki, sesual merkatalgoa, gainsoldata izaten da. Dena dela, homossexual gutxi praktikitzen dute. Gizarte honetan sexualitatea denaren manifestaldi bat gehiago litzateke: salmenta.

— **Zeintzu dira zuen helburu larrienak?**

— Gure ekintzei buruz, gure erakundea Euskadi guztian zabaltzea. Gure helburu politikoak: “Ley de Peligrosidad Social”aren ezerezteak (inongo herrialdetan ere dagoen legea) eta Amnistia Orokorra.

Bukatzeko, kontaktoan jarri nahi dutenek, zokoratuen koordinadora eta batez ere Bizkaiko Emakumeen Asanbladaren bitartez lor dezakete.

Kontzientziazio maila handia eduki arren, izenak ematen ez dira ausartzen, ez eta aurpegi argazkiak ateratzea ere. Arrazoiak, argiak dira, espetxera joan daitezke!!

KOLDO LOPEZ DE GEREÑOREN OMENEZ. Meza bat izango da Beasainen larunbat honetako 7,30eta eta ondoren manifestazioa. Duela bi urte hil zuten Koldo goardiazibilek Matxinbentako Enrio baserrian. 18 urte zuen eta egun gutxi zeraman izkutaturik. Harma-rik gabe aurkitzen zen.

U.P.G. EUSKADIN. Azaroaren 26 eta 27an, UPGko Elvira Souto, Bautista Albarez eta Pedro Lauces Donostian eta Bilbon ikusi eta entzun ahal izan genituen. Euskaditik aldi berean hitzegin zutenak, Ortzi, Bandres, Periko Solaberria, Eva Forest, eta Miguel Castell's izan ziren. Mitinaren aurretik, prentsurreko bat eman zuten, eta gehien aipatu zituzten gaiak — beti galegoz— Alderdiaren linea batetan, etorkinei buruz mintzatu ziren.

Donostian eta Bilbon, mitin lekuak bete beteak zeuden. Eta benetan jarri garria —eta Euskadin ez gaude ohiturik honetara— jende oso edadetua zegoen, beren artean etrokin ugari. Giro beroa nabaritu zen denbora guztian: "Gora Euskadi Askatuta, Sozialista, Independentea", "Gora Galizia, Ceibe e Socialista", "ETA Herria zurekin", "Ondarru Askatu", "COPEL Solidaridad", etab....bukaera gabekoa zen. Bertan, gaurko arazo garrantzitsuenak salatu ziren: Amnistia Orokor eza, askatasun falta, ilegalitatea, etab. Moncloako trahetoa ere ondo egurtua gelditu zen, eta gailegoen aldetik, eskaini dien estatutua ere bai.

Benetan garrantzitsua izan da EIA eta UPGren antolaketa hau, estatuko nazionalitate arteko elkartasuna beharrezkoa baita: bestetik egun hauetan esan dena ez dadila hitz hutsetan geldi, emigranteekin lan handia baitugu egiteko.

"EZ DUGU ESLOTATUAK IZAN NAHI, EZ DUGU HORI GEHIAGO ONHARTZEN AHAL" Baionako lehergai-luak "Euskal zuzentasuna"k errebendikatzen ditu. Arrazoin honengatin astearte eta asteazken arteko gauean lehergailu-batzu jarri dituzte.

Lehenik, goizeko ordu batetan "BIS" lan agentziak sua hartzen du. Ponpierak edo su-itzaltzaileak laster doaz.

Bainan, ordu erdi bat geroxeago "ECCO" lanagentzian ere sua hasten da. Baiona "ECCO"n jarritako bonbak, "Feria" zinemaren hurbilean zenez gero, zinema guztia barnetik kanpora, kanpotik barnera kixkaltzen du. Gainean zeuden bizitokiak hunkitzen ditu ere, hala nola agure zahar batek doi doi sutatik ihes egiten ahal du "in extremis" bere zakurra bertan hiltzen zaiola.

Coctail Molotov-en ondorioak dira.

Bi (edo hiru) ekintza hauk "EUSKAL ZUZENTASUNA"k egin ditu. Paper batetan agertarazi du, Euskadiko astakasunerako talde bat zela.

Bainan NIHORK ez daki nork egina duen, nor diren.

Euskal zuzentasunaren ustez, langabezia Euskadiko buruhaustetatik larriena da, eta horrelako lan agentziek (BIS eta ECCO, gure kasuan) nagusiak zerbitzatzen dituzte, langileen izerdiez ontsa profitatuz. Ontsa irabaziak egiten dituzte langileen bizkarren gibelean.

Beti E.Z.aren ustez, agentzia horiek, berriz irekitzerakoan, langileentzat probokazio huts bat bezala hartua izanen zela.

Joan zen udan izanziren oldarketak (Sud-Ouest agentziaren kontra— Syndicat d'Initiative, turismazko agentziaren kontra e.a.) haiek errebendikatu zituzten.

Erreakzioak. C.G.T. frantses sindikatoa (komunista tendentzikoak) atentatu hauen kontra altxatzen da. Gero. "ANPE" (agende nationale pur l'emploi) delakoan telefonoz talde berdinak hots egina zuen erranez han ere lehergailu bat jarria zela. Bainan su-itzaltzaileak alferri k joanak ziren ez baitzen fitsik.

Bizkitartean Ferioako pertsonala, hots, 19 pertsona langabe gelditu da. Oraindik ez da jakiten ahal "langabezia TEKNIKO"n onhartuak izanen diren. Ez baitakite Feriako asuntantzak lehergailuaren ondorioak "suaren kategorian" sartuko dituztenentz, lehergailuaren kontrako asurantzarik ez dute eta. (Tekniko kategorian sartuko balira bere bizibidearen ehuneko 90 eskuratuko lukete.) Bertzela gauza handirik ez...bizi behar.

BERRIRO ERE LAPURRAK. Hil honen 28ko gauean. Lexonako Medikuntzako LEKTan, 45.000 pezeta lapurt zuten. Diru hau, antolatzen ari ziren euskara ikasketak ordaintzeko bildua zuten.

Oihutuak gara horrelako berri tamalgarriak jasotzen. Zenbait ikastola eta iakstetxetan lehenago ere gertatu izan dira. Bainan, nork zekien horrenbeste diru zegoela LEKTren kajan? Zergatik hemenik eta ez beste leku batetatik? Hainbat galdera egin genezake noski erantzunik gabe. Dena dela, ikasleek diru biltze kanpaina bati hasiera eman diote; euskarako klaseak garestiak irtengo zaizkie noski.

ESTRADIZIORIK EZ! Frantses gobernuak eskatua duen estradizioaren aurka, firmak biltzen saiatu da hainbat jende. "Tribunal de la Audiencia Nacional" eko lehendakariari bildaliz. Carlos Arbelos, Victor OscarCastillo, Vincenzo Giarrotana, Hector Iriarte, Luis Alberto Ramos, Alfredo Roca, eta Horacio Rossieren estradizioa dago eskatua. FIATeko gerentearen bahiketa bota nahi die gainean. Abenduaren 1ean, izango da juizioa "Audiencia Nacional" delako horrek baietz ala ezetz erabaki dezan.

XIRINACHS EUSKALDUNAK AGURTUZ. Donostiako KRESALA elkarteak gomitaturik etorri da. Xirinachs eta hitzegin du Kazararien aurrean gogoreriaren aurkako bere ideiak azaldu zituen eta bide horretatik eraman duen bururak eta orain eramaten ari dena: preso sozialentzat indultoa.e.a.

Azken "amnistia" eman ondoren Senadoan esertzearekin buruz hauxe esan zuen: lehendik erabakia zuela hori, osasunez gaizki aurkitzen zelako. Eta, zerbait eman edo ez eman, bera esertzekotan eta Modelo gartzelaren aurreko egonaldiak bukatzekotan zegoela zioen. Baina horrek ez duela esan nahi "amnistia" dekretu hori onhartu zuenik.

Gogorkeriari buruz zera zioen: garrantzizkoen — nahiz agirikoena izan ez dela militarrena. Aurrerago, berak gogorkeri ekonomikoa jotzen duela garrantzizkoenatzat esan zuen eta "demokrazi ekonomikoa" sozialismoa lortu behar dela.

ETAren burrukaz zer eritzi zuen galdetu zitzaionean, alde aurretik esan zigun bezala, horrelako galdera krudelik ez egiteko esan ondoren, mila esplikazio eman zuen (hemen ezin dugu dena azaldu) konklusio honetara iristeko: bi postura daude, paktista (PNV izan daitekeena) eta herriaren nahiak zuzen zuzenean iritsi nahi dituen (ETA); biak dira beharrezkoak eta batasun dialektikoa —oso zaila dena— egin behar da bien artean. Bera horretan saiatzen dela zioen.

HIRIGINTZAREN ALDABAKIAK

Iruñeako ubikazioa begiratzean, nolabait goi-zelai baten gainean, zer nolako egitura urbanistikoa dagoen ikus dezakegu. Sapalda horren gainean hiria dago, malda beheran hauzategiak. Sapaldan daude hiriak dituen eskualde berde soilak: Media Luna, Vuelta del Castillo, Taconera. Eskualde horien inguruan banketxeak, dendak, kultur zentroak, Udala, Diputazioa eta Gobernu Zentralaren delegazioa daude; Plaza del Castillotik hasita, Carlos III, San Ignacio, Paseo Sarasate, Eskualde berdeen mugetan etxe garesti eta luxuzkoenak, Donibaneko Avda. de Bayona bezalaxe Zentrotik urruntzea bizi kalitateaz urruntzea da ere.

Lubetatik jeistean Iruñeakako industria eta langile hauzategiak ditugu: Errotxapean, San Jurgi (S. Jorge esan nahi da), Etxabakoitz. Bertako problematikaz hiru puntu aipa genezake, printzipalki: Lehenbizikoa, azpiegiturarena, ur hornitze aldetik, argikuntza, estolderia eta zoladura hutsuneak. Bigarrena, Zentroaren Dependentsian datza, jolas-toki, museo, zinemak, zenbait saltegi... hirian baitaude. Hirugarrena hauzategi ekipamenduaren problema gureke: Milagrosa, Errotxapea eta Burladako anarkia urbanistikoa, haurtzaindegia, zozna berdeen, osasun eta kultural ekipamenduen falta hauzategietan gertatzen da, eta ez, inoiz kasik, zentroan. Honetan sartuko genuke Mendebal Baraian-tearen zera eta S. Jurgi eta Milagrosako hauzia.

Gaur, autoestratak, batetik, eta Avenida San Jorge bestetik, lautan zatikatzen dute S. Jurgiko hauzategia. Eta zarataz landa, horretan ere senditzen baita non bizi garen, ez dago subterraneo pasorik, ez eta seinalizapen egokirik. Problema larriagotzen du Gipuzkoako eta Zaragozako kamioen arteko trafikoz pentsatzen, handik iragan beharko baitute ere. Horrexegatik urte bat delarik, hauzakideak hasi ziren burrukan "Plan Especial"—delakoa erdietsi arte. Plana hori sarturik dago "Plan General de Ordenación Urbana de Pamplona"—delakoan. Plana zertan? Lehenbizi, autoestrataren hauzia litzateke. Planaren arauera, zenbait kale hauzakiderentzat subterraneo pasoak bide batez idekiaz, soilik geldituko lirarteke. Bigarrenik, haurtzaindegia, EGB-eko zentroak, Instituto bat ere, biltokiak idekiko ziren. Hirugarren eskualde beste eta kirol eskualdeak ipiniko ziren. Plan horrek baditu zenbait puntu interesgarri, "Abonos de Navarra"—delakoaren kentzea, erauztea hauzategitik. Fabrika hori hauzategian dago, kontaminazioa sortzen du lau haizetara egozten dituen keen bidez, eta sulfuroak egiten

ditu, hautsaz eta eguki beroaz anhidrido sulfurikoa osatzen delarik. Baina goaz harira. Gorago esandako plana, Udaltxeak onhartu egin zuen, hala hola bada ere. Baina, horregatik eta lur/espazioaren espekulazioaz amaitzea, hauzategia ekarriko zuelako, hain zuzen Huici jaunak; "Sanducelay" konstruktorearen jabeak, hamar mila biztanle duen hauzategi horretako egilea errekurtso bat jarri du Udalaren aurrean, Plan horretako forma hutsuneen aitzakiz. Horrexegatik, "Plan Especial" delakoa Udaltxeako Urbanismo Batzordeak edo Ministerio de Obras Publicas delakoa onhartu behar du, Huici jaunaren errekurtsoari errefusatu. Horren kariaz eta berriro hori eskuratzeko Hauzakideek montatu dute aste bat, "Barrio demencial"—UIAko teknikoek diotenez—hortaz informatzeko. Esandako neurriak, hala ere, (subterraneo pasoak etabar)

ez dira adabakiak, besterik. Benetako soluziobideak eramaten baitu San Jurgiko Mendebal Bariantea, autoestrataren "Variante Oeste"—delako eta famatua, autoestrataren tarte urbanoa ez izatea. Horrela, bakarrik, eskuratuko baita, pentsatu ez duten bezala, hogeita hamar mila kotxe egunero ez iragatea. Hitz batez, Nafarroako autoestrataren sar irteerak hiriaz kanpo gerta daitezten ahalegintzea. Baina adabakia, lehen esandako "Plan Especial" hori, planifikazio urbanistikorik ezaz, jartzean, beste hauzategi batetako bideak, Milagrosako bideak aldatu beharko dituzte; han ere, ta oraintxe "carretera nacional" delako bat hauzategi erditik iragaten delarik. Eta hauzategi barnekoek elkarbiderik ez dutelarik. Makurrena ez da hori, os-tera. Makurrena, "Diario de Navarra" ren lanaz, eta beste faktorez hauzakideen arteko zatiketa litzateke: erruduna beste hauzategi bat S. Jurgiko "Plan Especial" kasu honetan agertuz.

Industrializatzeko prozedurak ekarritako langile eta behar berriak, kasu hauetan bezala, espekulazio, promotore haundi eta konstruktoreen alde gertatu da. Hauek eta hauen ordezkariak, Udaltza Diputazio ez-demokratiko baten bidez; administrazio lokal osoa berenganatu dutelarik. Ekipamendua, haurtzaindegia, garraio, kultural eta osasun zentroak, azpiegitura oso osoa eskas eta gaizki suertatu da, konstruktoreei errentagarri ez baitzitzaien. Bestetik, eta plan partzial edo eta generalean azken hitza Madrilen dagoelarik, udaltxeen presupostu defizitarioak, Gobernu Zentralaren agintekeriak Udaltxeekiko (edo berdin, autogobernuri eza) aldatu beharrezko faktoreak ditugu; bizi kalitatea goititzeko, eta, nolabait, bizi hobeago bat, dignoago bat eskuratzeko.

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guztiak berekin ditu Fanderla'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NAFAR SOZIALISMOAZ

Ahots predikari eta segur batez V.M. Arbeloa nafar sozialismoaz mintzatu zitzaigun hilabete honetako 17.ean lehen-go astean, Irujo bezala Arbeloa FNiko kandidato ohia eta historigilea orain, Larraona ikastetxeak nafar erakunde politikoan historiari eratu duen zikloan, aretoa bete-betean eta ordu t'erdia batez, 36.eko nafar sozialismoaren gertakariez aritu zen batipat. "Neure lehenbiziko oinhatzetan, 1871.eko urrian lesakar bat eta J.M. Lopez iruñearra aurkitu ditut, lehenbiziko federazio lokala 1872.ean osatu zela", "1885.ean ere hainbat lan eta elkarte aurkitzen ditugu bainan, garai honetako daturik hobereenak jarraitzen du Arbeloak- Gregorio Angulok ematen dizkigu. Haren kronikak Bilboko 'La lucha de clases'ek publikatzen baitzituen".

Gizon hau baino lehen, Sixto Cámara, sozialista utopikoa, Milagrokoa izan zen. Bainan duda izan gabe, Gregorio Angulo gizon giltzarria dugu nafar sozialismoaren historian. Haren kroniketan 1901. eta 1902.eko upagin eta harginen grebak ditugu. 1901.eko Urriaren 2an, Iruñeako federazioaren lokala ireki zen eta 1903.ean 882 bazkide dago, Tafallan eta beste lekuetan jendea dagoela. 1914.eko urtarrian kazeta bat dute "La Unión Productora" eta zinegotzi sozialista bat -Gregorio Angulo- udaletxean.

Herri lurrak

Herri-lurren aldeko burrukan arras gutti lortu zuten, Santakara eta Zahargazteluko herrietan ezik. Haietan parte hartu zuen diputazioak. Bestetik ez dira Andaluzian edo Extremaduran bezala lurrak asaldatzen "Gobernuengan konfidantza zutelako-edo", Arbeloaren ustetan. Herri lurren erreibindikapena eta jauntxo eta eliz lurren espropiazio nahia konstante bat izan zen nafar sozialismoan. Beste konstante bat, karlisten pistolismoaren kontrako neurrien erreibindikapena, Biana Jose Bello famatua, Iruñearen Jose Velasco etab. pistolari karlistek ere han baitzituzten. Antiklerikalismoa aipatzean, herriak bazirela non haurren ehuneko 25 edo 30 bat bataiatu gabe baitzen, zioskun eta garai hartako agiri bitxi bat irakurri zigun. Agiria Bianako jaioberri batetaz aritzen zen eta kazeta sozialista batetan zetozen: "...en la cuna del oscurantismo español...se ha registrado...la inscripción de un rojillo con el nombre de Lenin...como el morito se libró del chaparrón goza de una salud excelente...". Dirudienek "actos civiles" izenekoa saila oso famatua zen garaiko prentsa sozialistan.

Harira lotuz haxe zioskun: "Egia bada Asturiasen sozialismoa mehatzek egin dutela hemen herri-lurrek eta hesiek egin dute". XIX mendeko sozialismoaren oinharriak eta hauen programa minimoa fermuki defendatzen ziren, bestetik: Laborari eskolen beharra, 40 ordu lanaldia, destajuz lanik ez egitea, ...etabarrekoez batera oharpen antiklerikalak beti ere agertzen zirela.

1916ean, UGTek zortzi sekzio eta 368 federakideak zituen Nafarroan. Diktadura ostean, 1931ko urrian 3884 afiliatu (Espainian 654.403 zituela). Hauteskundeetan, 1931.ean UGTek 42 zinegotzi lortu zuen eta 1933.eko apirilean 43. Gorteetarako hauteskundeetan, berriz, 1933.ean izugarritzko azpirapena eduki zuten, eskuindar blokearen indarrak. Urte hartan, lehenbizikoz, emakumeek hartu zuten parte. "90.000 votos borregos y caciquiles" garaiko prentsa sozialistak ekartzen zuenez.

Oroipen bat

Mintzaldia azkendu baino lehen Ricardo Zabalza izena behin eta berriro azpimarkatu zuen, "beste afusilatuekin batera oroitzeko, dolumin hartzeko eta omenaldia egiteko". Ricardo Zabalza Errazuko sendagilearen semea zen, eta UGT(Tierra)eko idazkaria; 1936.eko hauteskundeetan diputatua ere. Zabalza gartzelamenduaz, mintzaldia ondoren, entzule zenbaitek eman zituen zehaztapenak. Gerra ondorengo sozialistek ezer gutxi esan zigun: 1951.ko maiatzeko greba eta Zalakainen eginkizuna garai hartan... Azpimarkatu zuen ere, 60.ean PSOEren hutsunea USOk jendea betetzen hasi zela, eta oraingo PSOE 1974.aldean osatu zela. Azkenik, halako ondorio probisionalak egin zituen, horiekin liburu baten promesa emanaz ere; ondorioak? Nafar sozialismoaren hazkunde geldoa; benetako finkatzea Iruñean, Altsasun, Saraitzu, Erronkari eta Erribera osoan; teorizazioaren gutti; XIXeko Marxista iturburuekiko leialtasuna; PCarekiko harreman onak; erradikalizazio baldarra 1936.eko azken momentuetan... eta gerra ondoren deserrotzea (Llopistak eta besteak). Amaitzeko halako burutapen luzexka batez krudelki zigortu zigun, gupidagabeki, bai "Leninismo-Estalinista" eta bai "sozialismo liberala" gaitzetsiz. Leon Felipearen olerkia ere irakurri zigun: "sozialistak, munduko heredentzia zaharra gara...".

ZEHATZ

ZIENTZIA SOZIALEN EUSKAL ALDIZKARI

(Bi hilabetetik behin plazara-tuko da)

Zuzendari: Antton Ibarguren, jurista.

Idazkari: Karmelo Arroia, soziologoa.

Lehen zenbakiaren gai nagusiak:

J.M. Odriozola: Autojestioaren inguruan.

K. Arroia: Alderdi eta klase bururuka.

J. Sudupe: Proletargoaren diktadura zer ote?

Ihartatar Heiko Sagredo: Euskal gizarte-asmo batentzako oinharri ideia batzu.

A. Ibarguren: Seguridade Soziala kapitalismoaren seguridade bide?

A. Figeroa: Kontratazio kolektiboa.

Salneurria: Ale bakoitza: 150 pta.

Urteko harpidetza (sei ale): 750 pta.

Zabaltzaile: J.F. Jaka (Bilintz liburudenda). Fermín Calbetón, 30

Donostia. Tel: (943)41-09-30

oinharritzko euskara

EUSKARAREN

IRAKASKUNTZAZ

Egun, herri eta hauzo gehienetara hedatu dira euskarazko eskolak. Eskola hauek arazo haundiak sortzen dituzte, baina azken denbora honetan urrats inportateak eta aurrerapen kontsideragarriak egin ditugula iruditzen zait. Metodogintza, adibidez, oso kontutan hartu da eta hor ditugu zenbait talde metodo berriak egiten edo zaharrak hobegutzen.

Dena dela ez da guztia arrosa kolorekoa eta badaude kezkatzen gaituzten gorabehera batzu ere.

Horiatariko bat Euskaltzaindiak banatzen duen IRAKASLE TITULUA da. Geroz eta jende gehiago ari da titulu hau eskuratu nahirik. Jende askoren helburua ez da euskara ikastea titulua ateratzea baizik. Eta hori oso arriskugarria da.

Euskaltzaindiak jartzen dituen azterketa horiek ea egokiak diren ikusi beharko genuke. Ea zer eskatzen den azterketa horietan. Ea zein den azterketa eta titulu horien helburua.

Nire ustez, titulu horrek ez du neuritzen irakasle baten balioa. Azterketa horietan euskara nola edo hala menperatzea eskatzen da, baina ez da jakiten irakaslea pedagogikoki nola dagoen prestatua.

Gainera azterketa idatziz izatean ez da ikusten hizkuntza hitz egitean menperatzen den ala ez. Eta irakasle batentzat, beharrezkoa da hizkuntza erraztasun haundi batez erabili ahal izatea. Arazo hau, batez ere euskaldun berriengan ezagunegia da zoritxarrez eta moztu egin beharko dugu.

Oraingo azterketak, beraz, euskararen ezagutza gramatikal bat lortzera begiraturik egiten dira. Eta ez nago inola ere honen aurka, baina ez da nahikoa. Irakasle batentzat beharrezkoagoak dira gainera metodologia menperatzea (teorian eta praktikan) eta euskara arintasun dexente batez hitz egitea. Zeren eta irakasleak prestatzen ari gara eta ez filologoak. Euskaltzaindiaren "D" titulu horrek beste helburu batzu bete beharko lituzke beraz.

Alfabetatze eskolak ere oso lotuta daude honekin. Dirudienez alfabetatze eskola hauk titulu hori ateratzeko zuzendurik daude eta hori omen da haien helburu bakarra. Baina herri zanpatu batetako pertsona zanpatuentzat nahikoa al da honelako alfabetze bat? Zeintzu dira kanpainaren helburuak? Herri desnazionalizatu batetan nolako alfabetatzea egin behar da?

Duda gabe aditza eta deklinabidea ikastea ez da aski. Beharrezkoa da euskal kulturaren eta euskal pertsonen ikuspegi orokor bat ematea ere; zeren eta euskarazko eskolak testuinguru sozio-politiko konkretu batetan sortu baitira. Hontaz aparte kontuan ukan behar du-

gu alfabetatze eskola hauetatik irtengo direla biharko irakasleak eta horregatik metodologi oinharriak ere aztertu behar lirateke.

Azaldu ditudan bi arazo hauekin ez da dena esanda gelditzen noski; baina irakaskuntzan dugun erakunde nagusienak, hots Euskalduntze Alfabetatze koordinakundeak oso kontutan hartu beharko dituela pentsatzen dut.

KOLDO ZUAZO

EUSKAL JARDUNAK

Bi urte dira dagonekoz euskal hiztegi bat moldatzen ari naizela. Lehen zirriborroaren aurreneko bi zatiak, A, B,D, E,F eta G letretako hitzekin, euskaltzainen eskuetara heldu dira jadanik. Baina alde batetik, zirriborro hori ezin heldu da bere lanean euskara erabiltzen duten guztiengana. Bestetik, hitz bakoitzaren inguruan ditudan zailtasunak, hartu behar ditudan erabakien eta egin ditudan aukeraketen arrazoiak ezin ditut, argi dagoenez, hiztegiaren bertan adierazi. Horregatik, onuragarria iruditzen zait ZERUKO ARGIA-ren horrietan artikulua labur batzu idazteari ekitea. Artikulu horien bidez, euskal hiztegi gintzako hainbat arazoz dudaren eritzia azaltzea nahi nuke, nire lanak nahitaez behar duen kritikak bide zabalagoak eta aukera egokiagoak izan ditzan.

Ez nuke nahi zenbait urte, euskara zela eta, gertatu ziren antzeko polemika alferrei biderik eman. Aitzitik, euskara erabiltzen dugun guztioi egunero planteatzen zaizkigun arazo konkretuez nire ikuspuntuak agertu eta besterenak jaso, denon aberasgarri gerta ditezten, besterik ez dut nahi. Bestalde ez dakidan zer bait galdetzeko ere lotsarik gabe baliatuko naiz lerro hauetaz. Erantzunak bidaltzeko tokirik onena astekari honetako helbidea da. Besterik gabe, datorren astea arte.

IBON SARASOLA

HAR ETA JAN

AURRERA *

AZAROAREN 3tik

AURRERA IRIKIRIK

DONOSTIA — URBIETA — 12

Urrut. 41 25 78

exherbesteratu baten oroimenak

Denbora galtzea ez dela pekatu eta 1go mailako zenbait futbol taldeen artean sinatu dituzten trato malerusak —nolabait pairatzeko zerbait egin behar dela..., beno, ba.

Eta, hala ere, "Dietética de escisiones exóticas" eta "La verdadera historia del Motosierras" liburu politiko salduenak direla jakinez gero, azkenik, neure herbestekide eta futbol gertalari den Shanty lagunaren gana jotzea erabaki dut, gutun arrunt honen bidez.

Donostia, 15-XI-77

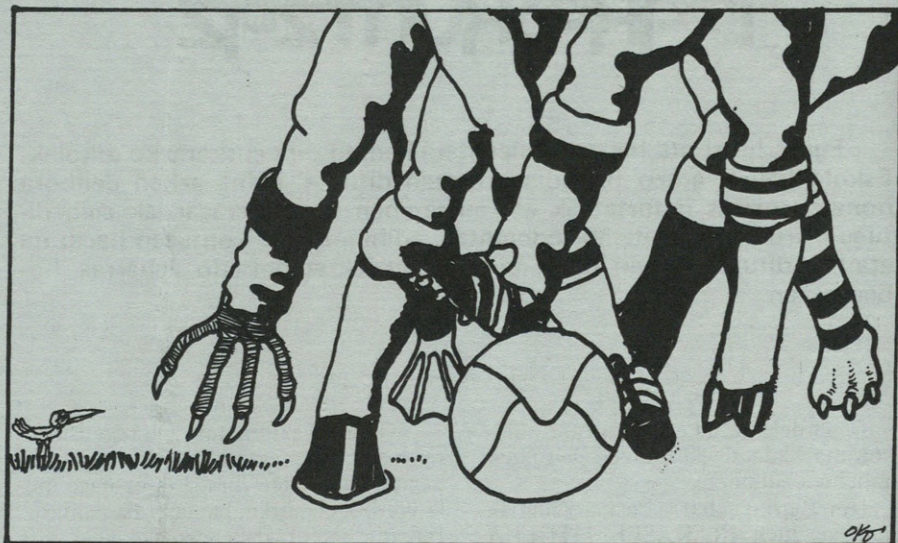
Ene lagun Shanty: gutun hau amodioz idazten dizut, ez nuke nahi nire hitzak aihherrez har ditzazunik. Bestalde, zure burua salbatzea ez dut inondik ere asmorik, ez pentsa ni Arrabal bezain handikari izatera iritsi naitekenik.

Proposatzen naizena, aitzitik, erabat umila da: bakarrik neure zuzenbidea berria bidali, badakizu etxex aldatu naitzela, eta aldi berean, Pesozieta Errekreatibo Payo Callecana, Betis, Celta, Atletik, Erreala eta Barça ekipoen artean sinaturiko Trato arraro hortaz galdere batzu egin nahi nizuke ere.

Lehenengo gauzari buruz, esan dizudanez, etxex aldatu naiz, beste bizitzan kaneria bat apurtu eta hezetasun gehiegi zelako. Oraindik, bada, Secundino Esnaola karrikan egongo naiz, badakizu noski, eguberrietan edo bisitatxo bat egitera etor zaitezkeela. Ez ahaz, gainera, elkar berrikusi eta elkarrekin pote batzu berhartu behar dugunik, aldi hartan bezala, gogoan al duzu? Parisen, 75eko irailan edo urrian, La fête de "L Humanite" delako hartan, gogoan al duzu?, gutti gora behera gaueko hamarrak ziren, jadanik bazar mastodonte hartako saltokiak (Le Radar Geant-Petit Prix eta La Fayette— baino askoz handiagoak) jasotzen hasten ziren. Hura bai nahastea!

Kasualki, bada, hantxe nengoen ni, zenbait trosko lagun mozortiz inguruta, Euskadiko Payo Callecanaoren tabernan cebac kopak hartzen eta zuré ekipa senar-emazte gasteiztar batekin solas egiten, noiz bapatean zu ikusi baitzindidan, hobe esanda, Guadalupe izan zen, senera katalandarra eta Gaztelako pendoi more hura zeure sinadurez bordatzen— ari zinen zu ikusi zinduen.

Ene, haik ziren denborak, haik! Gogoan al duzu? Faszio espainolaren kontrako gerra, gero alemaniarren kontrako erresistentzia, makisei emandako laguntza sibyllinoa, eta geroxeago, klandestinitate luzea, Payo Callecanaoren berrestrukturatze sailadi nekaezainak, Bizkaian, Cadizen; eta Jaengo olibareroen greba hasberriei bultzadura, Grimauren asesinatze hinguigarria, eguneroko erre-

presiorik latzena, frankistek montaturiko kanpaina antikaltetanisten kontrako burruka etengabea, Carreroren Igakundearen autoreak izatearen akusazioa (hura bai akusazio lerdo eta barkaezina!), zita ultraklandestinoak,— karnet eta pasaporte faltsuak, erregadak eta erredadak, klabez apuntaturiko telefonoak, barrabletan eta aluan propa gordetzea eta luxuzko kafetegietan burkide kaltetanistari pasatzea, boz beheraz mintzatzea eta xoko guztietan salhatik usmatzea, maskarak, mozorroak... eta azkenik, pelukin errubioa, Gerziodo Onaren Ama Birjinak ez dezan nahi azkeneko — erlikia hori Payo Callecanaoren beirarasetan ahaz dezazunik.

Haik ziren denborak, bai! Tira, ba! lehen kondatzen nizan bezala, egun hartan, "L Humanite" egunkari kailekanistaren aldeko jaialdia bukatzen ari zenean, ikusi zindudan, hobe esanda, Guadalupe— izan zen lehenik ikusi zinduen eta bere berehala neska oldartsu hau, benerezio eta bonbazia nabarmenegiz musukatuz, zure leporaino jaurtiki zitzaizun, gogoan duzu? Oraindik ezin hobeki kontserbatzen dut zuk eta zu inguratzen zinduten "chuloek" jarri zituzten aurpegi oroimena.

Zorionean, Guadalupe ta biokin

zeuden troskoei bururatu zitzaien Euskadiko Gaztedi Kailekanisteanak zirela esatea, eta, aldi berean, zure belarriak—errepika balagarritz bere ondoren, proposatu zizuten eia erronda bat pagatzen zenigun. Ondoren gertatu zenaz, nola laster zure goardak Guadaluperen katxondeoaz jabetu ziren eta oihan zaratu hartatik atera zinduten, ni baino hobeki oroituko zara zu.

Beno, ba, berriro harira izuliz, orain badakizu nire zuzenbide berria ea eguberrietan, Olentzerorako edo, azaldu bat egiten didazun.

Beste gauza bat: lehen aipatu dizudan trato malerusaren kontuari buruz, ba'ez ez, gaur gai hontaz mintzatzeko astirik ez dudala; bakarrik galdetu— nahi nizuke atzoko kiroldegin-ean agertzen zen berriaz zerbait dakizun ala kontu hutsa den.

Egia ote da, Errekreatibo Payo Callecana—Betis-Celta-Atletik—Erreala eta Barca-ren arteko Tratoa sinatu duzuela Real Madrid-i xapelketa irabazten uzteko? Zeren, hori egia bada, auskalo nora ailegatuko zareten!

Zure gutunaren zai... Agur, Shanty.

MATAUKO

UNIVERSITAS DEUSTENSIS

ECCLÉSIAE

Asterokoa kunplitzeko gairik ez dugun igande goiz guztietan bezala ogia erosi eta kioskora.

— “Aber Deia hori”, eskatzen dugu, inspirazioa eskatzen den bezala, periodiko saltzailaren bizkar gainetik titularrak irakurri ondoren; Batzutan ez dugu erosi beharrik izaten, titularrakin soilki inzipiatzen baikara.

— “Zer, aste hontan ere errekurso faltan” entzuten diogu periodiko saltzailari entrebisten orria bilatzen dugun bitartean. Gu beti inspiratzen gara entrebistetan batez ere, alde batetik erraz irakurtzen direlako eta bestetik entrebistatuek txorrada asko esan ohi dituztelako, eta artikuloetan txorradak esateko egiten diren zirkunlokiorik gabegainera. Zuzenean.

Gizon inportante batek bere txorradak bota nahi dituenean periodikora deitzen du. Zuek eta guk bezala “badato pelma hori bere eguneroko txorradarekin” esateko aurpegiaz begiratzen digun lanari kontatu beharrean, telefonoa hartu eta periodikora deitzen dute.

— Aber Xabier, bidali idak periodista bat Deustuko Unibertsitatea klasista ez dela esan nahi diat eta.

Estilo direktoa.

Eta periodikotik periodista bat bidatzen diote majnetofoi, erretratista eta guzti.

Besazpian daramazkigun igandeko ogi gureak lurrera erori zitzaizkigun irakurri genuenean. “Puedo probar que la Universidad de Deusto no es clasista”, esaten zuen aita Aranzadik, Deustuko aita erretoreak —eta semea? Ah semea, semea — ondo, Jainkoariesker. Casi el 40 por cien de los estudiantes son de clase media o media baja, algo más del 23 por ciento pertenecen a la clase media y un 37 por ciento a la media alta o alta. Zorritzarrez, periodistak ez zion galdetzen sozial maila bakoitzak zenbat errepresentatzen zuen populazio

mailan konaraketak egin ahal izateko. Baina guk egin ditugu gure kalkuloak, eta industrial profesio liberal eta kua droak ehuneko bost baino gehiago ez direnez ondoegi errepresentatuak ikusten ditugu eta obrero arrantzale eta baserritarrak ehuneko hirurogeitamar baino gehiago diranez, ba, gaizki errepre sentatuak. Aberats guztien semeak Deustuko unibertsitatera joaten direla, zera, sakrifizio pranko egin ondoren langileren batena ere bai.

Eta aita Aranzadik zer demostratzen digun jakin gabe gelditzen gara. Susmoa dugu batzurenzat klasismoari despida ematea semeak analfabetoak ez izateko apaiztegira bidali beharrean ez ikustea ote den. edo obreroen semeek komedoreak garbitzearen truke bata gisez jantzirik klaseetan sartzen uzteko lotsarekin bukatzea edo jesuitetan padre eta hermanoen artean ohi diren diferentziak egungo obreroen seme lotsagabeekin ezin egin ahal izatea. Zer ote da klasismoa. Ea, guztiok gurekin: Klase-ba-ten-zer-bi-tzuan ego-te-a. Oso ondo. Ez da Universityren atean “se prohíbe la entrada a hijos de obreros y similares” jartzea, elite zuzendari baten eskuetan elite hori erreproduzitzeko eta bere interesei zerbitzeko egotea baizik. Bourdieu eta Passeron, bai.

Gezurra dirudi erretore bat nola izan daitekeen, nolabait esateko, horren bastoa bere analisisetan. Obrero seme pranko ikusiko dugu oraindik unibertsitateetan, industriak industrietan beharko ez dituen bitartean, zuen filosofia edo historia ikasten, zuek jakingo duzue zertarako, baina horrek ez du esan nahiko klasistak ez direnik. Klasismoa ez baita historian zehar beti forma berdinean azaltzen, garai batetan jaunek emazteak izorratzen omen zizkituten. Hori ere pasa zen behintzat. Jainkoari eskerrak. Baina, oraindik ere, pasatu bear izaten ditugu pasatzekoak...

— “Jo, ba hori ez da ezer” esaten du periodiko saltzaileak gure diskurso diskursiboa moztuz eta lapurtu digun ogi kozkorra kafesnetan bustiz gainera. “No creo que sea el camino de cara a la promoción del País Vasco”, irakurtzen du, que salgan de Deusto euskoparlantes si a cambio van a salir profesionales de segunda categoría. Hay que buscar un equilibrio”. Jo, to be or not to be. Pentsatzen genuen bai guk, euskararen zailtasunaz, kontesto erdeldunaren influen ziaz eta euskararen irakaskuntzan hor zehar norbaitzuk pare bat astetan mundu erdia euskalduntzako pretensio optimistegiaz zertxobait esatea. Baina Deustuko Unibertsitateko erretore jaunare-

Dionisio Aranzadi contesta con datos a las acusaciones que se hacen a la Universidad de Deusto.

RUIZ DE AZUA

● “La enseñanza del euskera no debe hacerse a costa de sacar profesionales de segunda categoría”.

hari passing txiki bat deritzagu. Euskaldun edo profesional ona, erdaldun ala profesional eskaxa. Mekatxis Deustuko ikasleak, irakasleak, Jesusen konpinia eta fundatu eta hartatu zuena —bai ederra hartatu ere— hori eta gehiago egiteko gauza ez badira ez dugu guk ez dibisa asko aterako zerobroak esportatuz. Hori bai hori, profesiorako indar guztiak gorde beharra. Orain entendi-tzen dugu nolaz gau eskoletan egiten ditugun ligoetatik ehandik larogitamar —estadistikak eskuetan— ejekutibo gal-tzerdiak hanketan eta samsonite eskuetan dabilen profesional kategoakoen emazteak izan ohi diren. Esaten baitu M.I.Sr. Jose Arboe maestrescuela de la SICB de Bilbao Toi qui deviens homme-ri eginitako moldaketan:

(Impurezaren ondoan jar dezakezu euskara ere, irakurle).

“La impureza es una de las causas que entre los jóvenes más contribuye a la cerrazón y pereza de la inteligencia. Precupada como está por los pensamientos sensuales que la asedian ¿Cómo quieres que esté dispuesta para el estudio? Aprender es ante todo fijar la atención; Y nada mata tanto la atención como los desórdenes sensuales”. Badakizute ba ikasleok. pentsa-mendu lizunak eta euskara lantzeko tentaldiak gaudituz jarrai aurrera Deus-tutik zerura subsektaritzaren batetara daraman bidetik. Amen.

★ ★ ★

Kontuz ibiltzea duela Martin Villak. Ikusteko guztiak ez dituela ikusi oraindik. Amigo, parlamentariekin ez dago txantxetan ibiltzerik. Argi, eta garbi proklamatu du “Txiki “Benegasek (eskolan, alias “Huracán Txindoki”), bere tribuaren izenean, alerta orokorraren deia: gobernuak aurreautonomia gehi-go atzeratzen baldin bagidu, gerra. Bai jaun-nadreok, gerra, ge-rra! Eta gainera epea eta guzti jartzen dute Martini eta bere kuadrilari: astebete. Baina, kontu-ratu ote dira lokozero inkontrolatuok zer den astebete? Hutsa, egia esan. Hala dio euskal esaera jator batek ere: “Pala-zioko arazoak, kolpeak eta balazoak” halegia, Martinek eta Claverok (D. Iñi-go berau) mila zelada eta traba gaititu behar dutela gobernu barruan (aurreautonomiak mina egiten baitio bati baino gehiagori. zer uste duzue) guri aurreautonomiaren oparia egitearren. D. Iñigo konkretuki, bere aulkia (puestoa, baina ez Bretxakoa) arriskutan jarri du bere hitza (guri, euskaldunoi, emanda-ko hitza) kunplutuki bete nahiean.

Hau guztia profanoak ez jakitea gauza normala da. Politikaren katra-mailak susmagaitzak (apunta Kintana) izan ohi dira, eta dira, jende arrun-tarentzat, zitudano anonimarentzat. Zer egingodiogu ba, batzuek zerurako eta beste batzuk lurrerako.

Baina harrigarriena da parlamenta-

ri jaunek halakorik ez konprenitzea. Batez ere, parlamanteri izateaz beste, parlamentazale eta parlamentakoi dire-nean. “Hemen gaude gu”, “zuek lasai” “guri motoa (barkatu , botoa esan nahi nuen) eman digutenak ez ditugu defrau-datuko” eta antzeko pitokoriak bota-tzen ibili ondoren, orain herri mobili-zazioak aipatzen dira ahobetea, “jen-dea kalera aterako dugu” eta igualmen-teko kongsina gogorrekin amenazoka eta mehatxuka plantatzen zaizkigu par-lamentari (etimologikoki, “berritsu” ez ote?) jaunak.

Ba ote dakite Madrilen zer nolako saltsa txinoa ari diren maniatzen euskal parlamentariak? . Ezezkoan gaude, eta horregatik alertatu egin nahi ditugu Martin Villa eta D. Iñigo juna. Denok ere bai baitakigu, aurreautonomia “inex-plicablemente” atzeratzen baldin bada, aurretik “Independenzia” eta halako gauza desegoki, itsusi eta ez-baterakoiak neurririk gabe oihukatu ditugulako izan dela. Mobilizazio gehiegi izan dugu le-hen ere, gauza onerako . Nola ba, erori ote dira parlamentari jaunak tranpa berdinean? Parlamentariak lehen bait lehen nahi dute aurreautonomia. Baina, zer baino lehen trena erdi hutsegini ibi-liagatik ere larritu ez direnean.

Zein eskergaiztoko diren zenbai-tzuk! Iraksts iezaiek Martin; barka bi-tza D. Iñigo.

Baietz eguberriak triste gertatu.

★ ★ ★

Gu politiko zuhur, konsekuen-te eta posibilistak baldin bagina, oso oker daudela esango genieke mutiko hoiei. Bide horretatik ez dutela zipitzik ere lortuko . Eta egia da, soldaduzkara joan behar-ko dute igual igual. Koino, sol-daduzka Euskal Herriko barrutian egitea edo eskatuko balute, jaun politikoe bezala, zer edo zer lor-tuko lukete. Edo, adibidez, solda-duzka denbora laburtzea edo.

Baina, gu nork uka, politiko-rik zoroenak eta utopikoenak ga-ra. Eta gure mutilek, gure anaia gazteagoek soldaduzkara joan nahi ez baldin badute, oso ongi irudi-tzen zaigu. eta poztu ere egiten gara horrela proklama dezaten.

Soldaduzkatik gudaritzara pa-sa zaizkigu. Zer gehiago eska leki-ke?

★ ★ ★

Ah, eskerrikasko Asier B.-ri, eta ea noiz ikusten dugun elkar eta baxoerdi batzuk hartzen ditugun.

★ ★ ★

Ruth, Ruth, zergatik gaztigatzen gaituzu honela.

KOLDO IZAGIRRE
RAMON SAIZARBITORIA

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehengo

oraingo

eta

betiko

astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT

EGINA

EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT

ZABALIK

HARPIDETZA

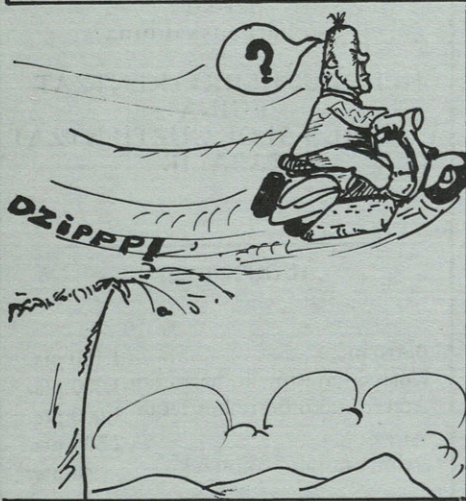
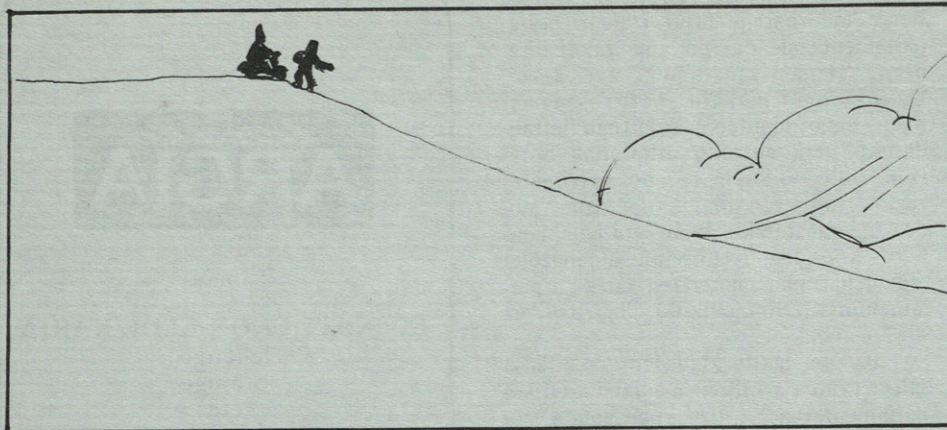
Barruan.....	1.100 pta.
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta.
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta.
Airez	2.500 pta.
Salmenta (ale bakoitzeko)	40 pta.

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

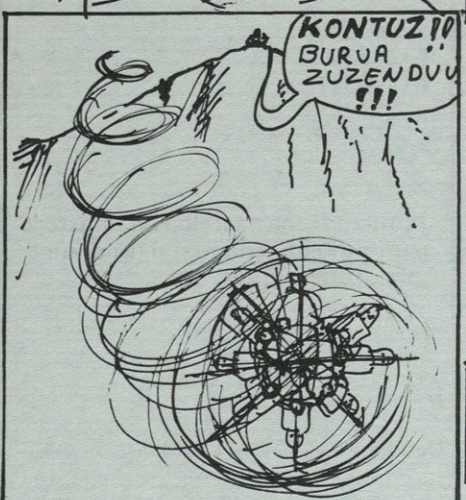
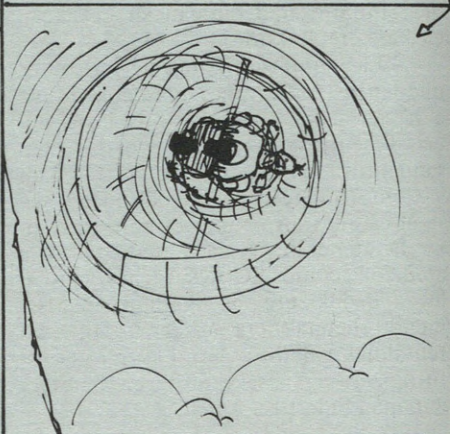
Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

★ ★ ★

EZ LITZAIKE "MOTOZKINA" OKERTUKO...

ERORI ZENEAN BERORREN
PIXUGATIK LURPERATU ZI-
TZAION... BAINO...

O, zu uraren errege
Ezjakinaren nagusi
Benetan minesgarri
Begientzat harrigarri
Zein izan zure etsaia
Menpera ezin duzuna?
Gizona ote? ez... lurra?
Gutxiago, nor orduan? Tsss...
Eskuzabala zara, bai
Eskuzabala ta gaiztoa
Bizia eman diezu
Ta zenbat zureganatu?
Oso jakintsu zara zu
Munduko gauzak dakitzu
Eta eroa, inork ezin
Baitu zurekin asmatu.

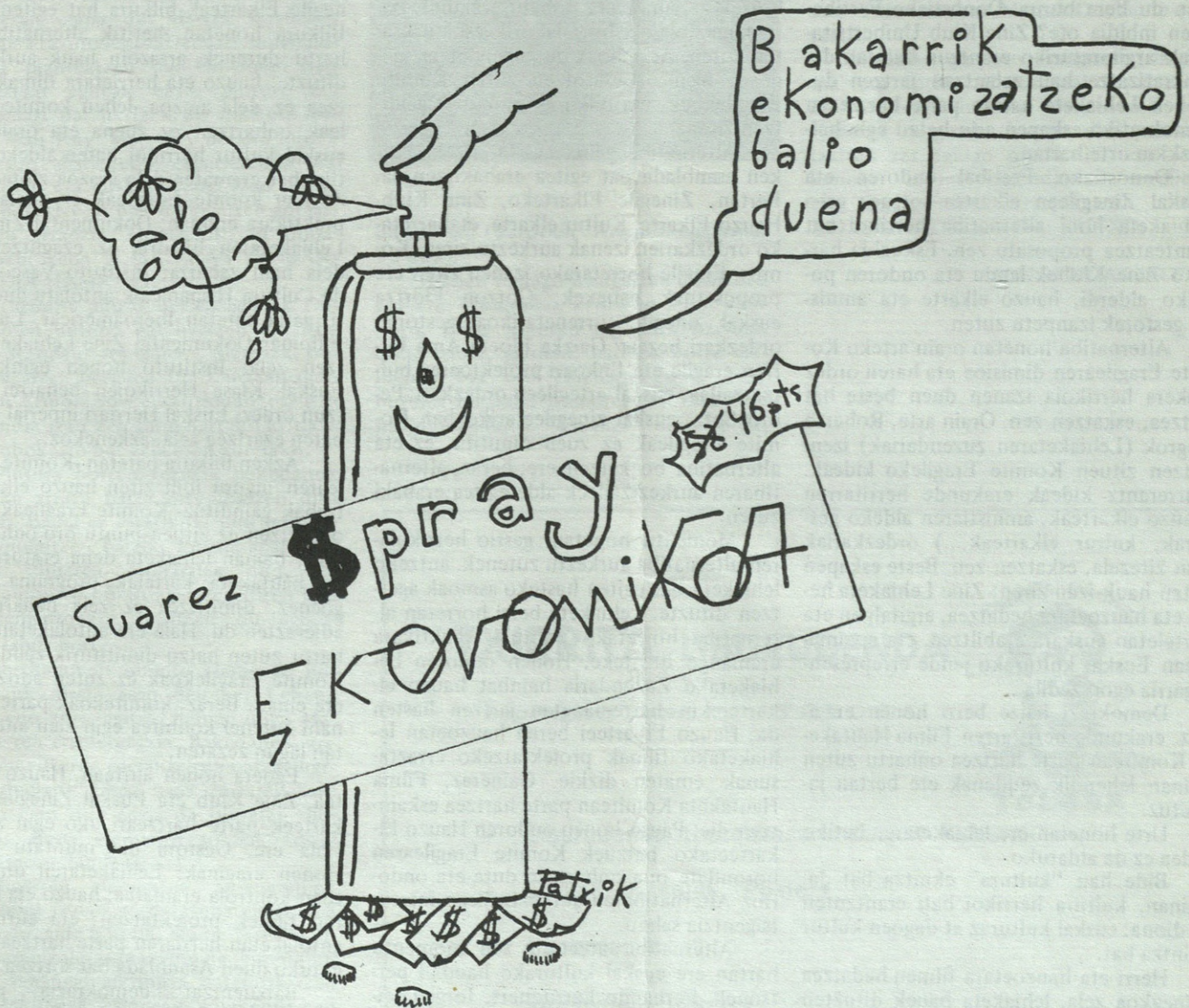
Nork asma zure aldaketak
Urdinetik orlegira?
Patxadatik harrotzera?
Ixiletik zaratarra?

Zu zara arraintentzako
Bizi ta hil kabia
Margo adierazpena
Itsas-ontzien hilobia

Non mila margoko arrain?
Non hainbeste edertasun?
Itsas-ontzi urperatu.
Zure hegala azpian baizik?

BAKARRA, PAREGABEA, ITSASOA ZAITUGU ZU

M. Luisa Najera 12 urte.

DEMOKRAZIA GURKITU

ETA EZ GUSTATU

Donostiako aurtengo Zine Festibala, (bere historian zehar lehenengo aldiz) demokratikoki antolatua izan da. Erakunde herritarren eragina eraketa horretan, biziki garrantzizkoa izan da. Haize bizigarrri berri hau ere Bilbora iritxi zaigu; Instituto Vascongado de Cultura Hispánica erakundea eta Bilboko Lehiaketa Komiteko jendea haize horrek astindu ditu. Baina, haize berri honen eraginek ez du besaulkietatik kentzea lortu. Besaulki bertan posturaz zertxobat aldatu besterik ez. Haik ez dituzte utziko.

Euskadin zinearen bilakaera gertutik bizi izan dugunon harridura momentu honetan gertatzen zaigu. Dokumental Zine Lehiaketako Komite Eragileak, DEIAN argitaraturiko notatxo batetan, honela dio: 1972. urtetik demokratikotzat jotzen du bere burua. Donostiako Festibalaren inbidia ote? Zine Klub Unibertsitarioak argitaraturiko erantzun batetan demokratizatzeko hau zalantzan jartzen du. Honek Lehiaketa hartan parte har zezan demokratiko eskapen arin batzu egin baitzizkion urte hartan.

Donostiako Festibal ondoren eta Euskal Zinegileen elkarteak sortuz gero Lehiaketa honi alternatiba herrikoi bat planteatzeko proposatu zen. Eskualde hartako Zine Klubek landu eta ondoren politiko alderdi, hauzo elkarte eta amnistia gestorek izanpetu zuten.

Alternatiba honetan orain arteko Komite Eragilearen dimisioa eta haren ordezkari herrikoia izan den beste bat jartzea, eskatzen zen. Orain arte, Roberto Negrok (Lehiaketaren zuzendariak) izendatzen zituen Komite Eragileko kideak. Aurrerantz kideak erakunde herritarren (hauzo elkarteak, amnistia alderdi gestorak, kultur elkarteak,...) ordezkariak izan zitezela, eskatzen zen. Beste eskapen batzu hauk izan ziren: Zine Lehiaketa herri eta hauzoetara hedatzea, argitalpena eta karteletan euskaraz erabiltzea, eta epaimahaiaren Euskal kulturako jende errepresentagarria egon zedila...

Demokrazia haize berri honen eraginez, erakunde herritarren Filma Hautaketa Komitean parte hartzea onhartu zuten baina lehendik zeudenak ere bertan jarraituz.

Urte honetan ere lehiaketaren betiko bidea ez da aldatuko.

Bide hau "kultura" ekintza bat da. Baina, kultura herrikoi bati erantzuten ez diona; euskal kulturaz at dagoen kultur ekintza bat.

Herri eta hauzoetara filmen hedatzea ezinezkoa zela, lehiaketa hauek dituzten araudiak hedatze hori debekatzen dutelako zioen Komite Eragileak; euskal kulturako jende errepresentagarriek -epaimahai eratuta zegoelako- ezingo zutela ber-

tan parte hartu; lehiaketa hau Instituto Vascongado de Cultura Hispánica delako antolatutako duen galderari ezezkotzat erantzun zioten. Hitz harreman batzu besterik ez zedela, baina lehiaketako kontuak eskatzerakoan hori Instituto delako horrek zera dela eta pribatu erakunde bati ezin zitzaioela horrelakorik eskatu esaten zuten. Argudioak bukatzen zitzaizkionean, insulto erasotzen zuten Komite Eragilekoek, eta bilkurak mozturik gelditzen ziren.

Alternatiba gehixeago argitzeko, azken asanblada bat egitea erabakitzen da. Bertan, Zinegile Elkarteak, Zine Klub, Hauzo Elkarte, Kultur elkarte, etabarretako ordezkarien izenak aurkeztu ziren. Komite Eragile horretarako izan ziren eta proposatuak hauek: Gotzon Elortza euskal zinegile aurrenekoak, gestoren ordezkari bezala; Gaizka Idoeta Ama Luraren eragile eta Enkoari proiektuaren burutzailea, euskal zinegilearen ordezkari; Pedro Sota, euskal zinegileetarikoa bat. Komite Eragileak ez zuen dimititu, ez eta alternatiba bozkatzeko ere; beraz, alternatibaren aurkeztzaileek alde egitea erabaki zuten.

Momentu honetan, gestio herrikoia- ren alternatiba aurkeztu zutenek, antzeko lehiaketa bat egiten hasteko asmoak agertzen dituzte. Lehiaketa berri horretan alternatiba horretako puntuak praktikara eramango litzateke. Honen ondoren Lehiaketako Zuzendaria hainbat hauzo elkarterekin harremanetan jartzen hasten da; Hauzo Elkarte berri hauzoetan lehiaketako filmak proiektatzeko erraztasunak ematen dizkie. Gaineraz, Filma Hautaketa Komitean parte hartzea eskaintzen die. Pauso honen ondoren Hauzo Elkarteetako batzuek Komite Eragilearen borondate ona onartzeko dute eta ondorioz Alternatibaren aurkeztzaileen intransigentzia salatu.

Alternatiba atzeratu zen momentu hartan ere euskal kulturako hainbat pertsonak -Fernando Larruquert, Jorge Oteiza eta Euskal Zinegileen Elkarteak idazkariak- epaimahaiaren parte hartzeko konbiteak hartzen dituzte.

Aurreneko bi pertsona horiek ezetza

eman ondoren Komite Eragileak, prentsa bidez, Euskaltzaindia konbidatzen duela adierazten du. Joku honen bidez parte hartzea ukatzen zirenak bazterturik utziz.

Joku honen aurrean, hauzo elkarteetako kultur komisiok, Zine Klub eta Zinegile Elkarteak bilkura bat egiten dute. Bilkura honetan, betitik alternatiba onhartu dutenek arrazoin hauk aurkeztzen dituzte: hauzo eta herrietara filmak ekartzeko ez dela arazoa -lehen komite eragileak onhartzen ez zuena eta orain baeuskal kultur herrikoi baten aldeko politika bat eramatea dela arazoa zioten; arazo hau komite Eragileak ez duela inoiz praktikara eraman; Dokumental Zinearen Lehiaketaren historia ez ezagutzeko ez dela hain zaharra; Instituto Vascongado de Cultura Hispanica-k antolatutako duela beti; garai batetan Iberoamerikar, Luso eta Filipinar Dokumental Zine Lehiaketa deitzen zela; Instituto honen eginkizuna, Euskal Klase Herrikoien beharrei erantzun ordez, Euskal Herriari inperial kultur baten ezartzea zela, azkenekoz.

Azken bilkura batetan -Komite Eragilearen inguru ibili ziren hauzo elkartearen trabak gaindituz- Komite Eragileak lehen onhartzen ez zituen puntu oro onhartzen ditu, baina lehiaketa dena eraturik -filma hautaketa, karteak, programa,...- zegoenez, dimititzea ez zela beharrezkoa adierazten du. Hala ere antolaketan parte hartu zuten batzu dimititurik zeuden eta Komite Eragilekoak ez zuten aditzerarik ere eman. Beraz, komitekoak parte hartu nahi zuten konbitea egin zuten antolaketan lagun zezaten.

Egoera honen aurrean, Hauzo Elkarteak, Zine Klub eta Euskal Zinegileen Elkarteak parte hartzeari uko egin zioten. Hala ere, Gestora bat muntatu zuten. Honen eraginez: Lehiaketaren diru gastoen kontrola eramatea; hauzo eta herrietan filmak proiektatzen; eta aurrerantz antolaketan herriaren parte hartzea gehiagotzeko duen Asanblada bat sortzea.

Batzuentzat "demokrazia" pribilegioen eusteko bide bat besterik ez da.

BAKEDANOREN

FILM INTERESGARRI BAT

Bakedanoren BOST izeneko filma, Sistiagaren teknika berberarekin, zeluloidean bertan pintaturikoa da. Medio oso txiroekin eginga da, eta askotan falta zaio fotogramatik fotogramarako jarraipena. J.E. Urrutia-k pintatua da. Eta musika ere gaizki erantsia du; mutua hobeto egongo litzateke.

Bakedanoren beste filma. BI delakoa, filma oso interesgarri bat da. BOST bezala aski pobreaki eginga, baina egileak zituen xederak lortzen ditu.

Filma oso konplikatu da, zati bat margo zuri eta beltzetan eta beste koloretan eginga da. Marcel Duchamp pintore eta intelektual zenari omenaldi bezala planteatzen da. Omenaldi hau hedatzeko egileak beste pintore eta argazkilari bat hartzen du iturburu bezala: Man Ray. Man Ray delako honek filma surrealista edo experimental bat egin zuen eta euskaraz jarri zion izena: EMAK BAKEA; hau da bigarren gorasarearen arrazoa; Honegatik, BI filmaren azpi izena "A MAN RAY TO MARCEL DUCHAMP" da.

Iturburu puntu bezala egileak Duchamp-en pintura bat hartzen du: "Le nu descendant l'escalier". Margazki honen bigarren bertsioa 1913. urtean agertu zen Armori Sow erakusketan; eta istilu handia izan zen garai hartako kritikoen probokazio bat zela esan zutelako.

Pintura horren formak Bakedanok teknika arraro batez errepikatzen ditu filman. Baina ez estatikoki pintutan bezala, mugitzen baizik. Forma abstrakto horik filmaren oinarriak dira, eta Duchampo-en obran agertzen diren beste elementoei ornatzen du egileak filma labor hori.

Duchamp-en obrako elemento horik hark direla esan daiteke: Lehena zoria edo zotx egitea, hemen dugu Mallarmé-ren erreferentzia. Bakedanok, zoria elementorik garrantzitsuenatzat hartzen duelarik filma osoa zoriaren saio bezala egin du. Zoria da filmaren oinarria. Beste elemento guztiak zoriaren gainean daude jarriak.

Bigarren elementoa. Duchamp-ek bere obra osoan gordetasunaren gustoa eduki du, alde batetik, eta bestetik okultismoaren zaletasuna. Honela, haren pinturak ikuspegi alkimista batetik izan dira irakurriak batzutan. Elemento hau BI filmean Tarot-i egiten zaion erreferentzia bezala agertzen da (haur batzu erortzen dira eskilaretatik behera 22

bider, eta Tarot-en Arkano Nagusiak 22 dira).

Hemen badago hirugarren elemento bat ere: Humorea. Erortzen diren haur horik filme komiko batetatik hartuak dira. Baina, gainera, badago beste elemento bat oso Duchamp-duna: bere buruari buruzko humorea. Pintura "Le nu descendant l'escalier" deitzen da,

eta film komiko horretan haurrak erori egiten dira deskalabratuki, hone-lakoa da humorea, baina humore kizkorra.

Musika Jon Cage-rena da, "Musik for Marcel Duchamp" eta bere suertez jarria dago. Beste elemento bat Duchamp-en hitz jokoak dira. Honek kua-droen izenetan egiten zituen. Bakedanok egin du hitz joko bat pelikularen azpi izenean: "A MAN RAY TO MARCEL DUCHAMP". Man Ray beste izen propio bat da, lehen esan dugunez, baina ingelesez honela itzuli daiteke: "Gizon Tximista bat Marcel Duchamp-entzat".

Bisualki ere oso ikusgarria da filma eta forma abstraktozko partetan ere interesgarritasuna mantentzen du. Formak mugitzen hasten dira, ez dakiten zer egingo ote duten, eta azkenean "le nu descendant l'escalier" mugimenduak errepikatzen dira. Bukaera nik bezala dio: KUTXI!

JON SENDAGORTA

TXIRRITA LIBURUDENDA

Arostegieta Kalea, 1 - TOLOSA

- Liburudenda (berezitasun: Euskal Kulturak)
- Diskak, Kasetak, Posters
- Paperdenda
- Inprimategi azkarra

ABENDUA 4-11

LIBURUAK

EUSKAL HERRIAREN HISTORIA (I) eta (II). Luis Baraizarra. GERO, KIMU saila. 200 pta. lehenak eta 250 bigarrenak.

Lehen liburuan 1521. arte —Nafarroaren galtzera arte— eta bigarrenean hortik gaur egun arte —ETAren sorre-

EUSKAL HERRIAREN HISTORIA
(I)

Luis Baraizarra

GERO

KIMU saila

EUSKAL HERRIAREN HISTORIA
(II)

Luis Baraizarra

GERO

KIMU saila

ra barne— azaltzen du Luis Baraizarrak Euskal Herriaren historia. Guztira 41 ikaskai dira, eta bakoitzaren ondoren galderak ipintzen dira; beraz, gaztetxoentzat texto liburu-bezala erabil daitezke, besterik gabe irakurtzeko ere atseginak diren arren.

Bigarrenak eranskin bat du, Euskal artez eta Euskal Herriko gizon ospetsuez —idazleak, bertsolariak, artistak, itsasgizonak...— Oinharritzko hiztegi bat ere ematen da.

VICTOR JARA. Galvarino Plaza; JUCAR, LOS JUGLARES. 155 or., 200 pta.

Liburu hau ez da berria, baina merezi duela uste dugu Victor Jara txiletar borrokalaria gehixeago ezagutzeko. Bukieran Jararen hainbat kanta dakartzi.

LA CAUSA DEL PUEBLO VASCO. F. Javier de Landaburu, beraz, gerraoste bizian. Gazteei zuzendurik doa gaitpat, eta Euskadiren naziotasuna azaltzen saiatzen da, garai historiko desberdinak aztertuz, dena, agi denez, PNVren ideologiaren baruan, lujuoren hitzaurrea liburuari buruz eta Luis M. Sánchez Iñigorena Landabururen bizitzaz Argazki ugari —gera garaikoak, ondorengoak eta egungoak ere—, dokumentu grafiko bezala interesgarriak.

DESGIZONA, Luis Haranburu Altuna. KRISEILU 64. orr., 165 pta.

Ipuin labor hauk —nahiko aspaldikoak batzu, adibidez liburuari izena ematen diona, 1972.eko "Pio Baroja" saria irabazi bait zuen— desarroiloaren ideien inguruan mami-tzen dira eta nahiko "kafkianoak" dira, baina oso irakurgarriak. Liburuaren azala, Torororena da, eta ez Tonomo, liburuan jartzen duen bezala.

DESGIZONA

LUIS HARANBURU ALTUNA

ANAI FRANZISKO, ARREBA KLARA (IDAZKIAK), Luis Villasante eta Jose Luis Zurutuzaren itzulpena. ARANZAZU argitaldaria, SINESTARGI liburu sorta. 239. Or., 300 pta.

Egileak diotenez, azkenaldian ez da erlijiozko liburu asko argiratzen euskaraz, eta hutsune hori bere nahirik sortu dute SINESTARGI liburu sorta. Lehen zenbakia honoko hau da "Camp" samarra gertatzen da, egia esan.

DIALECTICA DE LA LIBERACION, Frantz Fanon. PI-RATA. 148 or., 335 pta. Liburu hau 1959ean idatzia da —oraindik Argeliako gerrak irauten zuela— 1974ean Argentinan argitaratu eman eta orain iritsi da honuntz, agerian behintzat. Fanonen beste liburu batzu bezala, Argeliaren askatasunerako borrokaren esperientziak doa, irratia, sendia, medizina, e.a. aztertzen dituelarik.

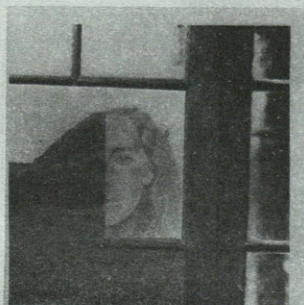
HITZALDIAK

LAZKAOKO Beneditarren etxean, Goiherriko Euskal Eskolako irakasleentzat eta aurtengo D titulua prestatzen ari direnentzat. Lorentxo Oiarzabal psikologoak hitzaldi hau emango du: Nola tratatu jende larria ikasgelan. Abenduaren 15ean izanen da, arratseko 7,30etan. Antolatzaile: Goiherriko Euskal Eskolako Lantalde Eragilea.

ALDIZKARIAK

EUSKADIKO EMAKUME-EN LEHENENGO TOPAKETAK. Abenduaren 8, 9, 10 eta 11an ospatuko dira Lejonako Unibertsitatean, Hori dela eta, atera da aldizkari hau. Eta atera da aldizkari hau. Emakumearen arazorik nagusiengak ukitzen dira: etxeakoandrea, lesbianena, lanekoa, sexualitatea, amnistia emakumearentzat... Euskara -ortografia zaindu mesedez!- gaztelania eta frantsesa erabili dira. Oso era guztietako emakumeei ezik, gizonezkoei ere biziki gomendatzen diegu aldizkari honen irakurtzea, askotan izkurturik egoten diren zenbait gauzen berri izan dezaten.

Forma aldetik ere atseginna da aldizkaria, bitarteko haundirik gabe egin bada ere. Ah! Poster bat ere saltzen da aldizkariaren azaleko irudia-ekin.

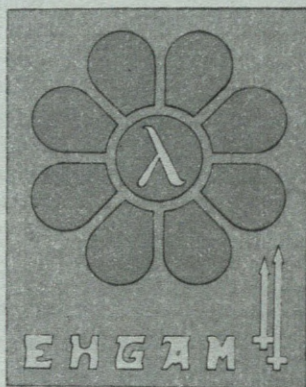

euskadiko emakumeen topaketak
(posteroi dala berrak de euskadi)

lehena: lejonako unibertsitatea

egunak: abenduaren 8, 9, 10 eta 11n.

GAY HOTSA. Euskal Herriko Gay Askapen Mugimendua-aren agerkia. 1977ko azaroa, 0 zenbakia.

"Ghettoa kanpora! Kale-
ra, ordua dela gure maitatze-
ko gaitasuna alaiak erakuste-
ko". Honela kaleratu dute
EHGAMekoek beren aldiz-
kariaren -Euskal Herriko le-
hen gay aldizkariaren- 0
zenbakia. Aurkezpenaren on-
dotik, EHGAMen eskabide ze-
rrenda, preso sozialei buruzko
artikulu bat, EHGAMeko
lesbianek idatzitako lantxo bat
eta amnistiari buruzko beste
bat dira zenbaki honetako la-
nak. Aldizkaria bitarteko ha-
undirik gabe egin dago, izan
ere, alderdi gehienek legeza-
turik dauden garai honetan,
badirudi multikopistak eta zo-
koratuentzat gelditu direla.

IHARDUNAK

ERRENTERRIAN, abendu-
aren 4etik 18ra, kultur hama-
bostaldia.

Hilaren 5ean, euskal uni-
bertsital barrutiaz hitzegingo
du Paulo Agirrebalzategik;
6ean, "Euskara: historia eta
egungo egoera", Txillardegik;
7an Gontzal Mendibil eta
BULTZA taldearen errezi-
tala, gaueko 9,30etan; 12-
an eta 13an "Euskadiko histo-

ria politiko-ekonomikoa"
Mario Onaindiak; 14ean Nafa-
rroaz Bixente Serrano Izkok;
15ean, "Nazio arazoak"; 16an
"Egungo egoera" Goyo Mon-
realek; 17an, OSKARBiren
errezitala gaueko 10etan.

Hitzaldiak arra-
tseko 8etan izanen dira, hila-
ren 6ekoa ez beste, hau or-
duerdiz atzeratzen baita. Hi-
tzaldiak eta errezitalak S. Jose
Langile elizaren aretoan izango
dira; egunero, eliza azpiko are-
toan liburu eta disken azoka
egongo da, astegunez 6etatik
8etara eta jai-egunetan 6etatik
9,30etara. Antolatzaile: ES-
NATU elkarteak eta S. Jose
Langile eliza.

ERRENTERRIAN, abenduaren
8an, Bertsolariak Xenpelarren
omenez, bere heriotzaren urte-
muga dela eta. Azpillaga,
Lopategi, Agirre, Lazkao-Txiki
eta Mañukorta eta Areitio gaz-
teak arituko dira, Abel Muni-
ategi gai-jartzaile dela. Azken
orduerdian gai bakar batetaz
arituko dira sei bertsolariak,
honela esperientzia berri bat
egin nahi delarik, bertsolari-
ei askatasun gehiago utziaz.
ON BIDE zineman izango da
saio hau, goizeko 11,30etan.
Antolatzaile: EREINTZA
elkartea.

JAIALDIAK

ORMAIZTEGIN, herriko jaiak
azaroaren 29eta 30ean eta
abenduaren 3 eta 4ean. Egun
horietan Gipuzkoako zenbait
pintore eta eskultoreren era-
kusketa, Zumalakarregiren
etxe azpian. Abenduaren 3an,
Xabier Lete, Antton Valverde,
Lurdes Iriondo eta Pantxoa
eta Peio espektakulo berria
aurkeztuko dute lehen aldiz,
ZUBIPE pelotalekuan. Hila-
ren 4ean, dantza e.a.

ETA BESTE

euzkotarren aberria, euzkadi da

gudaritzari buruz

Mila bederatzirehun hirurogei ta
hamazazpiko urtian
Hementxe gaude oso urruti
Kasereseko partian.
Garbi esanda guretzat hain den
hain paraje arlotian
berriro zoriona izango da
gure Euzkadira joatian.

Bertso batzu bidali nahi ditut
gudaritza gai hartuta
ixilik ezin daiteke egon
txerritegi hontan sartuta.
Orain sasian bizi gertade
paradisuan sortuta
hutsa da gure gustoz bageude
baina gaude behartuta.

Pasadu anai ez dago bate
gauza hau esan beharrikan
hemen gauden denbora hontan
gabiltzela alferrikan.
Salduta gaude ta ekarri ginuzen
honuntza beharturikan,
gustora ez nagon lekuan ez det
aurkitzen zorionikan.

Aspalditxoan hainbeste egun
triste ditugu pasiak
gutxitan gabiltz ondo janda ta
gehientsunetan gosiak.
Orain esango ditut nolakok
diren janari klasiak
txorixo erdi ustelak eta
patatak gaizki egosiak.

Oso goguan hartu izan dut
lehengoan honek esana
gai honi buruz mintza zitzaigun
lehengo baten kapitana:
Mugaz haruntza bidaliko zula
espainol senti etzana
esan gabeen gelditu nintzen
gustora esango niona.

Sineste ote zun han bazegola
espainol sentitze etzanik
amorru biziz ni egon nintzen
egia garbi esanik.
Esaten nuen hemen ez zegok
gizatasun ta gizonik
ni espainola nola juzgatu
hain euskalduna izanik.

Penagarria hau da benetan
gogoz kontra egotea
galerazi dago gainera
gauzak garbi esatea.
Ia bagoaz trapu zahar honi
laister jusku egitea
gonbitaurea ia ematen dit
horri muxu ematea.

Dena ez al da izango behintzat
egiten dena kalterako
zerbait bentaja uste det honek
baduela gerorako.
Gudari batzu egingo gara
hemendik joaterako
goardi polizik erue egon leizke
gu goazenerako.

Urruti gaude baina iritxi da
guganaino albistia
bota dutela bota behartzen
ala moduzko piztia.
Batzuentzako ohi izango zan
hemen notizi tristia,
nahiago nuke holako pistik
danak eroriko balira.

Gai hontaz ia bukatzeako
hemen pena ematen dik
gehiago ere beste egun baten
bialikoizkian oraindik.
Nere gorputza hemen egon arren
pentsaera beti hor dik
Euzkadi osoai besarkada bat
bidaltzen dizut hemendik.

X.X.

Eta gipuzkoar zaitugunez Donosti-Aurrezki-Kutxa'kori erantzunkizun aundia sorrerazi diguzu, zuk ezezik beste gipuzkoar askok ere bai.

Gaur egun, buruauste aundiak darabilzki jendeak, salerosketa, langintza, nekazaritza, edo etxebizitza erosteari buruz; gure Kutxak somatu orduko, kredito bidez, laguntza eskeintzen dizu. Onela zabaldu ditugu 11.500 milloi peztatik gora, 33.000 kreditotan.

Donosti-Aurrezki-Kutxak ardietsi ditun etekiñak, zuei, arpidedunei esker izan dira ta zuen beaurretan zabaltzen ditugu. Kutxa sortu ezkeroko irabaziak, Gipuzko-erriaren laguntza ta one-rako erabilli ditugu, auxe bai degu gure oiñaririk nagusiena.

ZU ERE GIPUZKOARRA ZAITUGU

**IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!**

Herriarekin. Herriarentzat.

Caja Laboral.

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**